

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОНОМІЧНА
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ**

**Бібліографічний покажчик
для студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017**

УДК 316.3(477)(09)+330.8.(477)(09)(017/019)
ББК 63.3(4УКР)–2р+65.03(4УКР)
С 69

Затверджено на засіданні кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

Протокол № 5 від 13.12.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: Л. В. Баличева
Л. Е. Добрунова
В. М. Мацюцький
А. О. Пастушенко

Соціальна та економічна історія України : бібліографічний показник для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня : [Електронне видання] / уклад. Л. В. Баличева, Л. Е. Добрунова, В. М. Мацюцький, А. О. Пастушенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 154 с.

Подано детальні списки літератури до всіх тем навчальної дисципліни, що дасть студентам можливість вибору і допоможе їм у виконанні самостійної роботи.

Рекомендовано для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня.

УДК 316.3(477)(09)+330.8.(477)(09)(017/019)
ББК 63.3(4УКР)–2р+65.03(4УКР)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2017

Вступ

Олесь Гончар влучно висловився у своєму щоденнику щодо користі для людини вивчення історії взагалі: "Людина не безрідна. Вона спадкоємець віків і віків людського розвитку, розвитку цивілізації. Все, що було, – це наша пам'ять, наше багатство, це зрештою і робить нас людьми.

Щоб глибше себе усвідомити, глибше осмислити себе в сучасному світі, маємо розглядати нині живущих у контексті історії – між минулим і майбутнім. У поступі, вічно в дорозі. Це повинен мати на увазі художник. Якщо розглядаєш людину не односторонньо, а на тлі історії, це дасть простір для безлічі асоціацій, зіставлень, роздумів. Дасть твоєму героєві глибину, зробить його змістовнішим.

Все пережите людством – твоє. Якщо ти людина мисляча, ти не односторонній, тобі тисяча літ. Тобі 3 000 літ"¹.

У цьому контексті навчальна дисципліна "Соціальна та економічна історія України" пропонує студентам вигідні перспективи саморозвитку. Вивчення цієї дисципліни сприяє формуванню соціально-економічного аналітичного мислення, чіткого розуміння розвитку економіки й соціуму в їхній взаємодії.

Студенти вивчають соціальну та економічну історію України на лекційних і семінарських заняттях та у процесі самостійної роботи. Аудиторна робота має велике значення. Праця на лекційних заняттях забезпечує студентів потрібним мінімумом інформації. Володіння такою кількістю інформації полегшує осягнення програмного матеріалу й підготовку до поточного, проміжного та підсумкового контролю навчальних досягнень. Виконання різноманітних завдань на семінарських заняттях сприяє формуванню соціально-економічного аналітичного мислення. Здобуті в ході роботи на семінарах знання та набуті навички стають у пригоді під час проходження проміжного й підсумкового контролю за навчальними досягненнями.

Самостійна робота теж має важливе значення. Її формами є підготовка до семінарських занять, написання есе, дослідної роботи. Вони теж сприяють формуванню соціально-економічного аналітичного мислення.

Це видання покликане допомогти студентам у виконанні самостійної роботи. Його ядро становлять списки рекомендованої літератури. Охоплено

¹Гончар О. Щоденник. У 3-х т. Т. 2 / Олесь Гончар. – Київ, 2003. – С. 270–271.

всі теми навчальної дисципліни "Соціальна та економічна історія України". Добираючи літературу, укладачі віддавали перевагу новітнім працям вітчизняних і зарубіжних науковців. Значну частину рекомендованих праць можна знайти в Інтернеті.

Студенти не повинні опрацьовувати всю рекомендовану літературу. Наявність великих списків рекомендованої літератури дає студентам можливість вибору. Знайти найбільш відповідне допоможуть поради викладачів.

Рекомендована література може дуже добре придатися в ході написання дослідної роботи. Працюючи над дослідною роботою, потрібно анотувати використовувану літературу. Правила складання анотації є такими: слід робити конспект коротшим за анотовану працю, оминати приклади та/або деталі, які наводить автор анотованої праці (якщо вони не є ключовими), писати власними словами, точно передавати оригінальні авторські спостереження, оцінки й думки, висловлювати власні думки щодо оригінальних поглядів автора. Виконуючи таку роботу, варто розподілити сторінку на дві частини – ширшу та вужчу. У ширшій частині сторінки слід викладати спостереження, оцінки й думки автора анотованої праці. У вужчій – треба записувати питання щодо праці загалом і її фрагментів (поряд із цими фрагментами), коментарі стосовно доказів (поряд із цими доказами), які наводить автор, та інші власні думки.

Тема 1. Розвиток господарства та суспільства на українських землях у докиївський період

Вивчення цієї теми слід розпочати зі з'ясування особливостей привласнювального господарства палеолітичної та мезолітичної епох, прикметних ознак перших людських спільнот (первісного людського стада, праобщини неандертальців, родової общини та племені кроманьйонців). Особливої уваги заслуговують глибокі соціальні й економічні зміни, що відбулися в неолітичну епоху.

Потрібно звернути увагу на особливості господарства й соціальної організації носіїв трипільської культури, різних культур бронзового віку, населення Степу та Лісостепу скіфо-сарматської доби. Особливої уваги заслуговують економіка й суспільний лад держав Північного Причорномор'я.

Слід простежити соціально-економічний розвиток східнослов'янських племен у другій половині I тис. н. е.

Рекомендована література до теми 1

1. Баран В. Д. Давні слов'яни / В. Д. Баран. – Київ : Альтернативи, 1998. – 336 с. – (Україна крізь віки ; т. 3).
2. Бунятян К. П. На світанку історії / К. П. Бунятян, В. Ю. Мурзін, О. В. Симоненко. – Київ : Альтернативи, 1998. – 336 с. – (Україна крізь віки ; т. 1).
3. Бурдо Н. Б. Трипільська культура: спогади про золотий вік / Н. Б. Бурдо, М. Ю. Відейко. – Харків : Фоліо, 2007. – 413, [3] с.
4. Відейко М. Ю. Трипільська цивілізація / М. Ю. Відейко. – Київ : Наш час, 2008. – 158, [2] с.
5. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу / М. Ю. Відейко. – Київ : Наш час, 2007. – 295, [1] с. – (Невідома Україна).
6. Гаврилюк Н. А. История экономики Степной Скифии VI – III вв. до н. э. / Н. А. Гаврилюк. – Киев : Ин-т археол. НАН Украины, 1999. – 423 с.
7. Гаврилюк Н. А. Скотоводство Степной Скифии / Н. А. Гаврилюк. – Киев : Ин-т археол. НАН Украины, 1995. – 141 с.

8. Гаврилюк Н. А. Хозяйство и быт Степной Скифии / Н. А. Гаврилюк. – Николаев : Возможности Киммерии, 1997. – 24 с.
9. Гимбутас М. Цивилизация Великой Богини: Мир Древней Европы / М. Гимбутас ; пер. с англ. М. С. Неклюдовой. – Москва : Рос. полит. энцикл., 2006. – 570, [6] с. – (Гендерная коллекция – зарубежная классика).
10. Глушко Ю. Омріяна країна дітей Одина / Ю. Глушко. – Київ : Наш час, 2008. – 205, [3] с. – (Невідома Україна).
11. Горбаненко С. А. Землеробство давніх слов'ян (кінець I тис. до н. е. – I тис. н. е.) : монографія / С. А. Горбаненко, Г. О. Пашкевич. – Київ : Академперіодика, 2010. – 313, [3] с.
12. Горбаненко С. А. Землеробство і тваринництво слов'ян Лівобережжя Дніпра другої половини I тис. н. е. / С. А. Горбаненко. – Київ : Академперіодика, 2007. – 194, [2] с.
13. Гребенников Ю. С. Киммерийцы и скифы Степного Побужья (IX – III вв. до н. э.) / Ю. С. Гребенников. – Николаев : Илион, 2008. – 192 с.
14. Гречко Д. С. Населення скіфського часу на Сіверському Дінці / Д. С. Гречко. – Київ : Ін-т археол. НАН України, 2010. – 283, [3] с.
15. Дзиговский А. Н. Очерки истории сарматов Карпато-Днепровских земель / А. Н. Дзиговский. – Одесса : Гермес, 2003. – 239 с.
16. Журавльов О. П. Тваринництво та мисливство у трипільських племен на території України / О. П. Журавльов. – Київ : Шлях, 2008. – 250, [2] с.
17. Залізник Л. Л. Первісна історія України : навч. посіб. / Л. Л. Залізник. – Київ : Вища шк., 1999. – 262, [2] с.
18. Ильинская В. А. Скифия VII – IV вв. до н. э. / В. А. Ильинская, А. И. Тереножкин. – Киев : Наук. думка, 1983. – 379 с.
19. Кайзер Э. Эгалитарное пастушеское общество versus воины-кочевники? Попытка реконструкции социальной структуры ямной и катакомбной культур / Э. Кайзер // *Stratumplus*. – 2010. – № 2. – С. 99–122.
20. Каравайко Д. В. Господарство носіїв юхнівської культури / Д. В. Каравайко, С. А. Горбаненко. – Київ : Наук. думка, 2012. – 300, [4] с.
21. Козак Д. Н. Венеди : монографія / Д. Н. Козак. – Київ : Ін-т археол. НАН України, 2008. – 470 с.
22. Колесников А. Г. Трипольское общество Среднего Поднепровья: опыт социальных реконструкций в археологии / А. Г. Колесников. – Киев : Наук. думка, 1993. – 152 с.

23. Колода В. В. Сельское хозяйство носителей салтовской культуры в лесостепной зоне / В. В. Колода, С. А. Горбаненко. – Киев : Ин-т археол. НАН Украины, 2010. – 214, [2] с.
24. Котова Н. С. Неолитизация Украины / Н. С. Котова. – Луганск : Шлях, 2002. – 267 с.
25. Крижицький С. Д. Античні держави Північного Причорномор'я / С. Д. Крижицький. – Київ : Альтернативи, 1998. – 352 с. – (Україна крізь віки ; т. 2).
26. Круц В. О. Ранок землеробського світу: пам'ятки трипільської культури на Тальнівщині / В. О. Круц, В. В. Чабанюк, Д. К. Чорновіл. – Київ : Техніка, 2000. – 48 с.
27. Михайлина Л. Слов'яни VIII – X ст. між Дніпром і Карпатами / Л. Михайлина. – Київ : Ін-т археол. НАН України, 2007. – 300 с.
28. Одрін О. Екологія господарства античних держав Північного Причорномор'я / О. Одрін. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 312 с.
29. Одрін О. Лихварі та трапедзити в Ольвії та Херсонесі доримського часу / О. Одрін // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2003. – Вип. 3. – С. 11–20.
30. Одрін О. Природні ресурси та торговельно-економічний потенціал античних держав Північного Причорномор'я: Нижнє Подністров'я та Нижнє Побужжя / О. Одрін. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2005. – 94 с.
31. Пашкевич Г. О. Рільництво племен трипільської культури / Г. О. Пашкевич, М. Ю. Відейко. – Київ : Ін-т археол. НАН України, 2006. – 145 с.
32. Салинз М. Экономика каменного века / М. Салинз. – Москва : ОГИ, 1999. – 296 с.
33. Сапрыкин С. Ю. Этюды по социальной и экономической истории Боспорского царства / С. Ю. Сапрыкин // Античная цивилизация и варвары. – Москва : Наука, 2006. – С. 171–242.
34. Степанчук В. Льодовики, мамонти та первісні люди: Україна мільйон років тому / В. Степанчук. – Київ : Наш час, 2007. – 191, [1] с. – (Невідома Україна).
35. Тереножкин А. И. Киммерийцы / А. И. Тереножкин. – Киев : Наук. думка, 1976. – 223 с.

36. Хазанов А. М. Социальная история скифов: основные проблемы развития древних кочевников евразийских степей / А. М. Хазанов. – Москва : Наука, 1975. – 344 с.
37. Barford P. M. The Early Slavs: Culture and Society in Early Medieval Eastern Europe / P. M. Barford. – Ithaca, New York : Cornell University Press, 2001. – 416 p.
38. Boba I. Nomads, Northmen and Slavs: Eastern Europe in the Ninth Century / Imre Boba. –The Hague : Mouton & Co., 1967. – 138 p.
39. Burroughs W. J. Climate Change in Prehistory: the End of the Reign of Chaos / William James Burroughs. – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – 356 p.
40. Constantine Porphyrogenitus De Administrando Imperio / Greek text ed. by Gy. Moravcsik ; English translation by R. J. H. Jenkins. – Washington, District of Columbia : Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies, 1967. – 341 p.
41. Gimbutas M. The Slavs / Marija Gimbutas. – London : Thames and Hudson Ltd., 1971. – 240 p.
42. Kmietowicz F. A. Ancient Slavs / Frank A. Kmietowicz. – Madison : Worzalla Publishing Co., 1976. – 247 p.
43. Mazoyer M. A History of world agriculture / M. Mazoyer, L. Roudart. – London : Earthscan, 2006. – 512 p.
44. McIntosh J. Handbook to Life in Prehistoric Europe / Jane McIntosh. – New York : Facts On File, 2006. – 404 p.
45. Minns E. H. Scythians and Greeks: a survey of ancient history and archeology on the north coast of the Euxine from the Danube to the Caucasus / E. H. Minns. – Cambridge : Cambridge University Press, 1913. – 720 p.
46. Rolle R. The World of the Scythians / R. Rolle ; transl. by F. G. Walls. – Berkeley, Los Angeles : University of California Press, 1989. – 141 p.
47. The Slavs and the East / ed. by Mikhail Tikhomirov, Babadjan Gafurov. – Tours : Imprimerie Mame, 1965. – 75 p.
48. Zbenovich V. G. The Tripolye Culture: Centenary of Research / V. G. Zbenovich // Journal of World Prehistory. – 1996. – Vol. 10, No. 2. (June). – P. 199–241.
49. Бунятян К. П. Розвиток форм власності у первісному суспільстві / К. П. Бунятян // Археологія. – 1992. – № 3. – С. 3–13 ; [Електронний ресурс] . – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1992_03.pdf.

50. Бунятян К. П. Скіфи / К. П. Бунятян // Археологія. – 1996. – № 4. – С. 136–140 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1996_04.pdf.
51. Бунятян К. П. Скотарство та спосіб життя / К. П. Бунятян // Археологія. – 1997. – № 3. – С. 32–39 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1997_03.pdf.
52. Висотська Т. М. До питання про соціально-політичну структуру пізньоскіфської держави / Т. М. Висотська // Археологія. – 1992. – № 2. – С. 139–143 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1992_02.pdf.
53. Вишняцкий Л. Б. Неандертальцы: какими они были, и почему их не стало / Л. Б. Вишняцкий // Stratumplus. – 2010. – № 1. – С. 25–98 ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.e-anthropology.com/Katalog/Arheologia/Stratum+plus.+2010.+No+1.aspx>.
54. Відейко М. Ю. Причини виникнення і розвитку трипільських протоміст / М. Ю. Відейко // Археологія. – 1998. – № 4. – С. 145–151 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1998_04.pdf.
55. Гаврилюк Н. О. Еколого-економічний аспект Степової Скіфії / Н. О. Гаврилюк // Археологія. – 1997. – № 1. – С. 37–46 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1997_01.pdf.
56. Гершкович Я. П. Взаємодії населення степу та лісостепу України за доби пізньої бронзи / Я. П. Гершкович // Археологія. – 2003. – № 3. – С. 32–40 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2003_03.pdf.
57. Гладких М. І. Мистецтво та світогляд пізньопалеолітичної людини (за матеріалами України) / М. І. Гладких, В. Н. Станко // Археологія. – 1996. – № 3. – С. 39–50 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1996_03.pdf.
58. Горбаненко С. А. До історії тваринництва у слов'ян Лівобережжя Дніпра останньої чверті I тис. н. е. / С. А. Горбаненко // Археологія. – 2003. – № 2. – С. 113–122 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2003_02.pdf.
59. Горбаненко С. А. Зернове господарство сіверян / С. А. Горбаненко // Археологія. – 2014. – № 1. – С. 113–123 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2014_01.pdf.

60. Гусев С. О. До питання про колесо в трипільській культурі / С. О. Гусев // Археологія. – 1995. – № 1. – С. 69–74 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1995_01.pdf.

61. Дяченко О. В. Проблеми історичних інтерпретацій трипільської культури / О. В. Дяченко // Археологія. – 2007. – № 2. – С. 83–91 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2007_02.pdf.

62. Журавльов О. П. Тваринництво неолітичного населення України / О. П. Журавльов, Н. С. Котова // Археологія. – 1996. – № 2. – С. 3–17 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1996_02.pdf.

63. Залізняк Л. Л. Палеоекономічна реконструкція суспільства степових мисливців / Л. Л. Залізняк // Археологія. – 1996. – № 3. – С. 29–39 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1996_03.pdf.

64. Залізняк Л. Л. Річний господарський цикл мисливців лісової зони Європи в мезоліті / Л. Л. Залізняк // Археологія. – 1993. – № 4. – С. 5–13 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1993_04.pdf.

65. Залізняк Л. Л. Способи життя мисливських суспільств України на межі плейстоцену та голоцену / Л. Л. Залізняк // Археологія. – 1997. – № 1. – С. 17–28 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1997_01.pdf.

66. Залізняк Л. Л. Трипілля очима науковців і політиків / Л. Л. Залізняк // Археологія. – 2004. – № 3. – С. 95–103 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2004_03.pdf.

67. Золотарев М. И. Торговые коммуникации между Херсонесом и Скифией в конце IV – первой трети III в. до н. э. / М. И. Золотарев // Археологія. – 1996. – № 2. – С. 79–84 ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1996_02.pdf.

68. Крижицький С. Д. Про вплив змін оточуючого середовища на історичний розвиток Ольвійської держави / С. Д. Крижицький // Археологія. – 1995. – № 2. – С. 13–25 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1995_02.pdf.

69. Кротова О. О. Виробництво та суспільні відносини населення Північного Причорномор'я в добу пізнього палеоліту / О. О. Кротова // Археологія.

логія. – 1994. – № 1. – С. 19–31 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1994_01.pdf.

70. Круц В. О. Питання демографії трипільської культури / В. О. Круц // Археологія. – 1993. – № 3. – С. 30–36 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1993_03.pdf.

71. Круц В. О. Роль тваринництва в економіці трипільської культури / В. О. Круц // Археологія. – 1998. – № 4. – С. 134–144 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1998_04.pdf.

72. Лейпунська Н. О. Економіка Ольвійської держави в V ст. до н. е. / Н. О. Лейпунська // Археологія. – 1995. – № 3. – С. 16–27 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1995_03.pdf.

73. Манько В. О. Ідеї Г. Чайлда та їх застосування для вивчення неоліту Східної Європи / В. О. Манько // Археологія. – 2013. – № 1. – С. 16–32 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2013_01.pdf.

74. Мацкевий Л. Г. Спосіб життя населення заходу України на межі палеоліт – мезоліт / Л. Г. Мацкевий // Археологія. – 2002. – № 2. – С. 19–25 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2002_02.pdf.

75. Мовша Т. Г. Взаємовідносини степових і землеробських культур в епоху енеоліту – ранньобронзового віку / Т. Г. Мовша // Археологія. – 1993. – № 3. – С. 36–51 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1993_03.pdf.

76. Ніколова А. В. До однієї з концепцій соціального розвитку носіїв катакомбної культури / А. В. Ніколова, Л. А. Черних // Археологія. – 1997. – № 1. – С. 107–119 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1997_01.pdf.

77. Одрін О. В. Кочовики й торгівля зерном у Надчорномор'ї VI – III ст. до н. е. / О. В. Одрін // Український історичний журнал. – 2015. – № 2. – С. 85–98 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_2/journal_2015_2.pdf.

78. Пустовалов С. Ж. Питання реконструкції соціального ладу катакомбного суспільства / С. Ж. Пустовалов // Археологія. – 1999. – № 1. – С. 119–131 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1999_01.pdf.

79. Рассмакін Ю. Я. Степи Причорномор'я в контексті розвитку перших землеробських суспільств / Ю. Я. Рассмакін // Археологія. – 2004. – № 2. – С. 3–26 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2004_02.pdf.

80. Секерская Е. П. Скотоводческо-охотничья деятельность населения эпохи поздней бронзы на территории юга Украины / Е. П. Секерская // Stratoplus. – 1999. – № 2. – С. 256–264 ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://cyberleninka.ru/article/n/skoto_vodchesko-ohotnichya-deyatelnost-naseleniya-epohi-pozdney-bronzy-naterri-torii-yuga-ukrainy.

81. Симонович Е. О. Про соціальну структуру черняхівського суспільства за матеріалами поховального обряду / Е. О. Симонович // Археологія. – 1995. – № 4. – С. 37–49 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1995_04.pdf.

82. Славин Л. М. Экономическая жизнь Ольвии в догетскую эпоху / Л. М. Славин // Археологія. – 2007. – № 1. – С. 6–11 ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2007_01.pdf.

83. Ушкова Ю. В. Соціальний устрій населення ямної культурно-історичної спільності: погляди на проблему / Ю. В. Ушкова // Археологія. – 2006. – № 3. – С. 16–21 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_2006_03.pdf.

84. Храпунов І. М. До соціально-політичної характеристики пізньоскіфського царства / І. М. Храпунов // Археологія. – 1992. – № 1. – С. 86–92 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1992_01.pdf.

85. Шишкін Р. Г. Господарсько-екологічна модель черняхівської культури (за матеріалами Середнього Подніпров'я) / Р. Г. Шишкін // Археологія. – 1999. – № 4. – С. 129–139 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1999_04.pdf.

86. Шмаглій М. М. Трипільські протоміста / М. М. Шмаглій, М. Ю. Відейко // Археологія. – 1993. – № 3. – С. 52–63 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1993_03.pdf.

87. Янушевич З. В. Палеоботанічні дослідження трипільської культури / З. В. Янушевич, К. В. Кременецький, Г. О. Пашкевич // Археологія. – 1993. – № 3. – С. 143–152 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vgosau.kiev.ua/a/Archaeology_1993_03.pdf.

Тема 2. Господарство й суспільство Київської Русі та Галицько-Волинської держави

На початковому етапі вивчення цієї теми слід з'ясувати характерні риси економіки Київської Русі. Потрібно приділити увагу розвитку сільського господарства, особливостям землеволодіння. Важливим аспектом цієї теми є питання про розвиток ремесла. Потрібно з'ясувати, яку роль відігравало місто як ремісничий і торговельний центр.

Окремої уваги заслуговують реформи, що були проведені княгинєю Ольгою та князем Володимиром Святославичем, і суттєво вплинули на економіку та соціальну структуру Давньоруської держави.

Аналізуючи період удільної роздробленості, слід чітко уявляти, що це явище було породжене еволюцією феодальних відносин і водночас у розвитку економіки Київської Русі спостерігалися як негативні, так і позитивні тенденції.

Потрібно з'ясувати, як впливали на економіку Київської Русі її контакти з кочовими сусідами. Окремої уваги заслуговують монгольська навала на руські землі, її вплив на економіку Південно-Західної Русі.

Вивчаючи питання, пов'язані з розвитком Галицько-Волинського князівства, слід приділити увагу історичному феномену галицького боярства, особливостям соціально-економічного розвитку цього регіону.

Рекомендована література до теми 2

1. Антипина Е. Е. К вопросу об организации охотничьего промысла в Древней Руси / Е. Е. Антипина, С. П. Маслов // Археологія. – 1994. – № 1. – С. 60–65.

2. Ворончук І. О. Населення Волині в XVI – першій половині XVII ст. : родина, домогосподарство, демографічні цінності / І. О. Ворончук. – Київ : Ін-т укр. археографії та джерелознавства, 2012. – 711 с.

3. Галицько-Волинська держава XII – XIV ст. : зб. наук. пр. / упоряд. О. С. Кучерук. – Львів : Світ, 2002. – Кн. 1. – 2002. – 127 с.

4. Довженок В. Й. Землеробство Древньої Русі. До середини XIII ст. / В. Й. Довженок. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1961. – 267 с.

5. Економіка древньоісторичного періоду та Київської Русі (економіко-податковий та обліково-правовий аспекти) / Й. Я. Даньків, В. Й. Даньків,

О. С. Молнар, М. Я. Остап'юк // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : зб. наук. ст. – 2014. – Вип. 1 (28). – С. 86–94.

6. Козюба В. К. "Двір" в історико-юридичних пам'ятках Давньої Русі / В. К. Козюба // Український історичний журнал. – 2003. – № 1. – С. 36–53.

7. Котляр М. Ф. Грошовий обіг на території України доби феодалізму / М. Ф. Котляр. – Київ : Наук. думка, 1971. – 175 с.

8. Котляр М. Ф. Княжий двір Південної Русі X – XIII ст. / М. Ф. Котляр, В. М. Ричка. – Київ : Наук. думка, 2008. – 357 с.

9. Котляр Н. Ф. Формирование территории и возникновение городов Галицко-Волинской Руси IX – XIII вв. / Н. Ф. Котляр. – Киев : Наук. думка, 1985. – 184 с.

10. Марисюк К. Б. Майнові покарання на користь приватних осіб (на матеріалах Руської Правди) / К. Б. Марисюк // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 3. – С. 210–214.

11. Моця О. Землероби та кочівники на Великому Кордоні Східної Європи в часи Київської Русі / О. Моця. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – 296 с.

12. Моця О. П. Соціальні відносини на селі в давньоруські часи / О. П. Моця // Археологія. – 1999. – № 2. – С. 50–59.

13. Пиріг О. Підприємництво в Україні: від витоків до сьогодення / О. Пиріг, Д. Черняк. – Київ : УкрДрук, 2011. – 198 с.

14. Ричка В. М. Київська Русь: проблеми етнокультурного розвитку (конфесійний аспект) / В. М. Ричка. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1994. – 34 с.

15. Ричка В. Княгиня Ольга / В. Ричка. – Київ : Альтернативи, 2004. – 365 с.

16. Ричка В. М. Про склад і структуру великокнязівського двору середньовічного Києва / В. М. Ричка // Український історичний журнал. – 2007. – № 3. – С. 4–16.

17. Ричка В. М. Церква Київської Русі: соціальний та етнокультурний аспект / В. М. Ричка. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 206 с.

18. Руденко Р. Г. Соціальна історія України IX – XVIII ст. : монографія / Р. Г. Руденко. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 83 с.

19. Сидоренко О. Ф. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – середина XVIII ст.) / О. Ф. Сидоренко. – Київ : Наук. думка, 1992. – 229 с.

20. Сухобоков О. В. Дніпровське лісостепове Лівобережжя у VIII – XII ст. / О. В. Сухобоков. – Київ : Наук. думка, 1992. – 215 с.

21. Толочко А. П. Воображенная народность / А. П. Толочко // Украинський історичний журнал. – 2001. – № 3. – С. 29–33.
22. Толочко А. П. Князь в Древней Руси: власть, собственность, идеология / А. П. Толочко. – Киев : Наук. думка, 1992. – 221, [1] с.
23. Толочко О. П. Київська Русь / О. П. Толочко, П. П. Толочко. – Київ : Альтернативи, 1998. – 352 с. – (Україна крізь віки ; т. 4).
24. Толочко П. П. Древнерусский феодальный город / П. П. Толочко. – Киев : Наук. думка, 1989. – 254, [2] с.
25. Черкас Б. Західні володіння Улусу Джучи: політична історія, територіально-адміністративний устрій, економіка, міста (XIII – XIV ст.) / Б. Черкас. – Київ : Інститут історії України НАН України, 2014. – 387 с.
26. Чуткий А. Нариси з економічної історії України / А. Чуткий ; за ред. В. Олексієнко. – Київ : Темпора, 2013. – Кн. 1 : На перехресті торгових шляхів. – 2013. – 616 с.
27. Шевердін М. М. Становлення та розвиток прямого оподаткування в Київській Русі (IX – XIII ст.) / М. М. Шевердін // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2013. – Т. 1, вип. 22., ч. 2. – С. 120–123.
28. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна. – Київ : Критика, 2008. – 470 с.
29. Buell P. D. Historical dictionary of the Mongol World Empire / Paul D. Buell. – Lanham, Maryland ; Oxford : The Scarecrow Press, Inc., 2003. – 333 p.
30. Duczko W. Viking Rus: studies on the presence of Scandinavians in Eastern Europe / Wladyslaw Duczko. – Leiden : Koninklijke BrillNV, 2004. – 290 p.
31. Heinrich-Tamaska O. Avar-age metalworking technologies in the Carpathian Basin (sixth to eight century) / Orsolya Heinrich-Tamaska // The other Europe in the Middle Ages: Avars, Bulgars, Khazars and Cumans. In 2 vol. Vol. 2: East Central and Eastern Europe in the Middle Ages / ed. by Florin Curta. – Leiden ; Boston : Brill, 2008. – P. 237–262.
32. Korobeinikov D. A broken mirror: the Kipçak world in the thirteenth century / Dimitri Korobeinikov // The other Europe in the Middle Ages : Avars, Bulgars, Khazars and Cumans. In 2 vol. Vol. 2: East Central and Eastern Europe in the Middle Ages / ed. by Florin Curta. – Leiden ; Boston : Brill, 2008. – P. 379–412.
33. Lane G. Daily Life in the Mongol Empire / George Lane. – Westport, Connecticut ; London : Greenwood Press, 2006. – 312 p.

34. Noonan Th. S. Fluctuation in Islamic Trade with Eastern Europe during the Viking Age / Thomas S. Noonan // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1992. – Vol. 16, No 3/4 (December). – P. 237–260.
35. Noonan Th. S. The Monetary History of Kiev in the Pre-Mongol Period / Thomas S. Noonan // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1987. – Vol. 11, No 3/4 (December). – P. 384–443.
36. Pritsak O. The Origin of Rus' / Omeljan Pritsak // *Russian Review*. – 1977. – Vol. 36., No 3 (July). – P. 249–273.
37. Raffensperger Ch. Reimagining Europe: Kievan Rus' in the Medieval World / Christian Raffensperger. – Cambridge, Massachusetts ; London, England : Harvard University Press, 2012. – 329 p.
38. The Russian Primary Chronicle. Laurentian Text / Trans. and ed. by Samuel Hazzard Cross and Olgerd P. Sherbowitz-Wetzor. – Cambridge, Massachusetts : The Medieval Academy of America. – 313 p.
39. Vida T. Conflict and coexistence: the local population of the Carpathian Basin under Avar rule (sixth to seventh century) / Tivadar Vida // *The other Europe in the Middle Ages: Avars, Bulgars, Khazars and Cumans*. In 2 vol. Vol. 2: East Central and Eastern Europe in the Middle Ages / ed. by Florin Curta. – Leiden, Boston : Brill, 2008. – P. 13–46.
40. Балушок В. Г. Полюддя: прагматична дія і ритуал / В. Г. Балушок // *Український історичний журнал*. – 1994. – № 1. – С. 113–116 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1994/1/12.pdf>.
41. Котляр М. Ф. До проблеми настання феодальних відносин у східнослов'янському світі / М. Ф. Котляр // *Український історичний журнал*. – 2013. – № 6. – С. 58–71 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/6/5.pdf>.
42. Котляр М. Ф. Княжа служба в Київській Русі / М. Ф. Котляр. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2009. – 251 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=2152>.
43. Котляр М. Ф. Князі-ізгої та удільна роздробленість на Русі / М. Ф. Котляр // *Український історичний журнал*. – 2011. – № 3. – С. 4–20 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2011/3/2.pdf>.
44. Котляр М. Ф. "Отчина" у правосвідомості Давньої Русі / М. Ф. Котляр // *Український історичний журнал*. – 2010. – № 2. – С. 4–16 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/2/1.pdf>.

45. Котляр М. Ф. Соціальна структура давньоруського суспільства / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2015. – № 6. – С. 13–29 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_6/journal_2015_6.pdf.

46. Котляр М. Ф. Феномен княжого двору на Русі / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 51–64 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/4/4.pdf>.

47. Котляр М. Ф. Феномен удільної роздробленості Русі (повернення до проблеми) / М. Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2013. – № 2. – С. 24–37 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/2/3.pdf>.

48. Котляр Н. Ф. Удельная раздробленность Руси / Н. Ф. Котляр. – Киев : Ин-т истории Украины НАН Украины, 2013. – 270 с. ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6747-3/978-966-02-6747-3.pdf>.

49. Михайлина Л. П. Общинні центри в системі полюддя літописних княжінь / Л. М. Михайлина // Археологія і давня історія України : зб. наук. пр. – Київ, 2010. – Вип. 1. – С. 261–265 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/83357/31Mykhailyna.pdf?sequence=1>.

50. Моця О. П. Дві імперії – два етноси? / О. П. Моця // Український історичний журнал. – 2001. – № 3. – С. 22–23 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2001/3/1.pdf>.

51. Моця О. П. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів / О. П. Моця // Український історичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 4–19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2007/1/1.pdf>.

52. Моця О. П. Рівні етнічної самосвідомості давньоруського населення / О. П. Моця // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 4–11 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/2/1.pdf>.

53. Ричка В. М. "Вся королівська рать" (Влада Київської Русі) / В. М. Ричка. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2009. – 180 с. ; [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=2120>.

54. Ричка В. М. Князівські лови як соціальний феномен Київської Русі / В. М. Ричка // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2002. – Вип. 1. –

С. 13–22 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/1/1.pdf>.

55. Ричка В. М. Повсякденне життя монастирів Київської Русі / В. М. Ричка // Український історичний журнал. – 1995. – № 5. – С. 48–56 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1995/5/6.pdf>.

56. Руднік Д. Вплив боярських верств Галичини й Волині на державотворчі процеси / Д. Руднік // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 2. – С. 3–8 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_2.pdf.

57. Стрижак О. С. До питання про український етногенез / О. С. Стрижак // Український історичний журнал. – 2001. – № 3. – С. 37–41 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2001/3/1.pdf>.

58. Толочко П. П. До проблеми етнічної історії Київської Русі / П. П. Толочко // Український історичний журнал. – 2001. – № 3. – С. 14–15 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2001/3/1.pdf>.

Тема 3. Соціально-економічне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського та Польської Корони

Під час вивчення цієї теми необхідно звернути особливу увагу на те, що сільське господарство становило основу економічного життя, а з XV ст. зростання попиту на сільськогосподарські продукти у країнах Західної Європи призвело до появи фільваркового господарства, яке ґрунтувалося на експлуатації залежних селян.

Окремої уваги заслуговує процес законодавчого оформлення кріпосного права.

Також необхідно зосередити увагу на політичних змінах у XIV ст., через які відбувається еволюція соціальних станів.

Досліджуючи соціальні процеси у містах, слід підкреслити, що населення намагалося позбутися залежності від державних урядовців

і феодалів, добитися самоврядування. Слід звернути увагу на те, що ремісники об'єднувалися у цехи – виробничо-корпоративні організації.

Необхідно також з'ясувати історичну закономірність появи українського козацтва.

Вивчаючи економіку Кримського ханства, слід звернути увагу на всі її галузі.

Рекомендована література до теми 3

1. Білоус Н. Київ наприкінці XV – у першій половині XVII століття. Міська влада і самоврядування / Н. Білоус. – Київ : ВД "Києво-Могилянська академія", 2008. – 358 с.

2. Білоус Н. О. До питання про запровадження магдебурзького права в Києві / Н. О. Білоус / Український історичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 123–134.

3. Блануца А. В. Документальний склад книги записів Литовської метрики № 49 у контексті дослідження соціально-економічної історії Великого князівства Литовського середини 1560 – початку 1570-х рр. / А. В. Блануца // Український історичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 146–168.

4. Блануца А. В. Земельні контракти волинської шляхти в другій половині XVI ст. / А. В. Блануца // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 33–50.

5. Блануца А. В. Інститут "старини" й "новини" в правових та економічних джерелах Великого князівства Литовського (друга половина XV – XVI ст.) / А. В. Блануца, Д. П. Ващук // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 11–23.

6. Блануца А. В. Ринок землі у Великому князівстві Литовському в 1529 – 1566 рр.: джерелознавчі, правові та соціально-економічні аспекти / А. В. Блануца // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 52–65.

7. Блануца А. В. Соціально-станови зумовленість шляхетських наїздів на Волині у другій половині XVI ст. / А. В. Блануца // Український історичний журнал. – 2003. – № 4. – С. 103–111.

8. Блануца А. В. Шляхетське землеволодіння у Великому князівстві Литовському: джерела дослідження / А. В. Блануца // Український історичний журнал. – 2009. – № 2. – С. 194–207.

9. Ващук Д. П. Інститут "старини" у Великому князівстві Литовському (аналіз матеріалів Литовської метрики) / Д. П. Ващук // Український історичний журнал. – 2011. – № 1. – С. 195–209.

10. Ващук Д. П. Становлення та розвиток правової системи Великого князівства Литовського у другій половині XV – першій третині XVI ст.: на прикладі Київщини й Волині / Д. П. Ващук // Український історичний журнал. – 2015. – № 2. – С. 99–112.

11. Ворончук І. О. Населення Волині в XVI – першій половині XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники / І. Ворончук. – Київ : Ін-т укр. археографії та джерелознавства, 2012. – 711 с.

12. Ворончук І. Шляхетський двір, його слуги та челядь / І. Ворончук // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2004. – Вип. 4. – С. 117–133.

13. Гошко Ю. Г. Промисли й торгівля в Українських Карпатах XV – XIX ст. / Ю. Г. Гошко. – Київ : Наук. думка, 1991. – 255 с.

14. Гулевич В. П. Казимир Яг'айлович і Менґлі Ґірей: від друзів до ворогів / В. П. Гулевич // Український історичний журнал. – 2013. – № 1. – С. 40–66.

15. Гулевич В. П. "Київська трагедія" 1482 р.: міфи й факти / В. П. Гулевич // Український історичний журнал. – 2013. – № 5. – С. 88–99.

16. Гурбик А. Аграрна реформа в Україні XVI ст. / А. Гурбик. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 64 с.

17. Гурбик А. О. Волочна поміра на українських землях у складі Великого князівства Литовського в XVI ст. / А. О. Гурбик // Український історичний журнал. – 1996. – № 4. – С. 49–61.

18. Гурбик А. Еволюція соціально територіальних спільнот в середньовічній Україні (волость, дворище, село, сябринна спілка) / А. Гурбик. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 319 с.

19. Гурбик А. Сільська громада в Україні XIV – XVIII ст.: еволюція основних суспільно-територіальних форм / А. Гурбик // Український історичний журнал. – 1997. – № 5. – С. 52–66.

20. Гуржій О. Український хутір XV–XVIII ст. : історичний нарис / О. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 82 с.

21. Дячок О. О. Нормативно-правове регулювання митних відносин у Великому князівстві Литовському XVI ст. / О. О. Дячок // Український історичний журнал. – 2013. – № 1. – С. 29–39.

22. Економічна історія України: історико-економічне дослідження. У 2-х т. Т. 1. / [Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]. – Київ : Ніка-центр, 2011. – 696 с.

23. Заяць О. Громадяни Львова XIV – XVIII ст.: правовий статус, склад, походження / О. Заяць ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Київ ; Львів, 2012. – 590 с.

24. Івангородський К. В. Селянський чинник у генезі українського козацтва / К. В. Івангородський // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2010. – Вип. 12. – С. 126–131.

25. Івангородський К. В. Українське селянство в етносоціальних процесах XVI – першої половини XVII ст. (Методологічний контекст проблеми) / К. В. Івангородський // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 21–25.

26. Історія України: нове бачення : в 2-х т. / О. І. Гуржій, Я. Д. Ісаєвич, М. Ф. Котляр та ін. ; під ред. В. А. Смолія. – Київ : Україна, 1995. – Т. 1. – 1995. – 350 с.

27. Історія українського селянства : нариси в 2-х т. / [відп. ред. В. А. Смолій] ; НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Наук. думка, 2006. – Т.1. – 632 с.

28. Кісь Я. Виникнення і розташування міст на території Руського і Белзького воєводств від XIV до середини XVII ст. / Я. Кісь // Архіви України. – 1968. – № 1. – С. 35–41.

29. Кісь Я. П. Джерела до демографії українського феодального міста XVI – XVIII ст. / Я. П. Кісь // Архіви України. – 1973. – № 2. – С. 24–27.

30. Котляр М. Ф. Нариси історії обігу й лічби монет на Україні XIV – XVIII ст. / М. Ф. Котляр. – Київ : Наук. думка, 1981. – 240 с.

31. Маґочій П.-Р. Історія України / П.-Р. Маґочій ; пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – Київ : Критика, 2007. – 638, [2] с.

32. Михайловський В. Еластична спільнота: подільська шляхта в другій половині XIV – 70-х роках XVI ст. / В. Михайловський. – Київ : Темпора, 2012. – 450 с.

33. Морозов А. Г. Сільська громада Середнього Подніпров'я XIV – XVI ст.: традиції і специфіка / А. Г. Морозов, Ю. М. Михайлюк // Український історичний журнал. – 2003. – № 3. – С. 35–38.

34. Однороженко О. Українська (руська) еліта доби Середньовіччя і раннього Модерну: структура та влада / О. Однороженко ; за ред. Ю. Омоника, Ю. Железної. – Київ : Темпора, 2011. – 422 с.

35. Руденко Р. Г. Соціальна історія України IX – XVIII ст. : монографія / Р. Г. Руденко. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 88 с.

36. Русь після "Русі". Між короною і булавою. Українські землі від королівства Русі до Війська Запорозького / [авт. кол.: В. М. Горобець, М. М. Воцук, А. Г. Плахонін та ін.]. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. – 352 с.
37. Сас П. М. Феодальні міста України в кінці XV – 60-х роках XVI в. / П. М. Сас. – Київ : Наук. думка, 1989. – 232 с.
38. Сидоренко О. Ф. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – середина XVIII ст.) / О. Ф. Сидоренко. – Київ : Наук. думка, 1992. – 229 с.
39. Тарнавський Р. Толока як відробіткова рента у господарствах великих землевласників / Р. Тарнавський // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2012. – Вип. 47. – С. 3–43.
40. Темні віки, XIV – перша половина XV ст. / [упоряд. і автор передм. О. В. Русина ; ред. кол.: В. А. Смолій (голова) та ін.]. – Київ : Україна, 1993. – 444 с. – (Серія "Історія України в прозових творах та документах").
41. Торговля на Україні. XIV – середина XVII століття: Волинь і Наддніпрянина : [збірник] / [упоряд. В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко ; ред. кол.: М. Ф. Котляр та ін.]. – Київ : Наук. думка, 1990. – 408 с.
42. Україна: литовська доба 1320 – 1569 / О. Русіна, І. Сварник, Л. Войтович та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Балтія-Друк, 2008. – 176 с.: іл.
43. Україна: хронологія розвитку / [відп. ред. О. Григор'єва ; наук. ред. С. Кульчицький] ; НАН України, Ін-т історії України. У 3-х т. Т. 3. – Київ : КРІОН, 2009. – 696 с.: іл.
44. Українське козацтво і Велике князівство Литовське / І. Марзалюк, А. Рагаускас, Р. Рагаускене та ін. – Київ : Балтія-Друк, 2014. – 200 с.
45. Чуткий А. Нариси з економічної історії України / А. Чуткий ; за ред. В. Олексієнко. – Київ : Темпора, 2013. – Кн. 1 : На перехресті торгових шляхів. – 2013. – 616 с.
46. Щербак В. О. Українське козацтво: формування соціального стану: друга половина XV – середина XVII ст. / В. О. Щербак. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2006. – 296 с.
47. Щербак В. О. Формування козацького стану в Україні (друга половина XV – середина XVII ст.) / В. О. Щербак. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 180 с.
48. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна / Н. Яковенко. – Київ : Критика, 2008. – 470 с.

49. Fisher A. The Ottoman Crimea in the Sixteenth Century / Alan Fisher // Harvard Ukrainian Studies. – 1981. – Vol. 5, No. 2 (June). – P. 135–170.

50. Fisher A. W. The Crimean Tatars / Alan W. Fisher. – Stanford, California : Hoover Institution Press, 1987. – 259 p.

51. Inalcik H. The Khan and the Tribal Aristocracy: The Crimean Khanate under Sahib Giray I / Halil Inalcik // Harvard Ukrainian Studies. – 1979 – 1980. – Vol. 3/4, part 1: Eucharisterion. – P. 445–466.

52. Manz B. F. The Clans of the Crimean Khanate, 1466 – 1532 / Beatrice Forbes Manz // Harvard Ukrainian Studies. – 1978. – Vol. 2, No. 3 (September). – P. 282–309.

53. Stepaniv J. A Turkish Document in Ukrainian from the Mid-Sixteenth Century: On the Origin of the Ukrainian Cossacks / Jaroslav Stepaniv // Harvard Ukrainian Studies. – 1977. – Vol. 1, No. 2. (June). – P. 211–224.

54. Stone D. The Polish-Lithuanian State, 1386 – 1795 / Daniel Stone. – Seattle and London : University of Washington Press, 2001. – 189 p.

55. Акти Волинського воєводства кінця XV – XVI ст. : (із зібрання Пергаментних документів Архіву головного актів давніх у Варшаві) / [упоряд. А. Блануца, Д. Ващук, Д. Вирський ; відп. ред. Г. Боряк]. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 154 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7273-6/978-966-02-7273-6.pdf>.

56. Білоус Н. О. Луцьке війтівство в XV – XVII ст.: характеристика інституту та персоналії урядників / Н. О. Білоус // Український історичний журнал. – 2015. – № 4. – С. 4–22 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_4/journal_2015_4.pdf.

57. Білоус Н. Соціальна та професійна структура населення Києва у світлі фіскальних джерел другої половини XVI ст. / Н. Білоус // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 107–118 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/8/8.pdf>.

58. Блануца А. В. Верховна та місцева влада у Великому князівстві Литовському у сфері регулювання митної політики на прикладі Волинської землі / А. В. Блануца // Історія торгівлі, податків та мита : X міжнар. наук. конф., 27 – 28 жовтня 2016 року : тези доповідей. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – С. 21–23 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-8026-7/978-966-02-8026-7.pdf>.

59. Гулевич В. П. Кримське ханство й Північне Причорномор'я в період правління Гаджи Гірея (1442 – 1466 рр.) / В. П. Гулевич // Український історичний журнал. – 2014. – № 6. – С. 4–28 ; [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2014_6/journal_2014_6.pdf.

60. Гурбик А. О. Еволюція інститутів волосного самоврядування XIV – XVI ст. в контексті становлення органів місцевого управління Української держави / А. О. Гурбик // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали III Всеукр. іст. читань до 225-річчя визвольного повстання в Україні – Коліївщини 1768 р. – Київ ; Черкаси, 1993. – Вип. 3. – С. 181–185 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1993_3/ukd_1993_3.pdf.

61. Жеребцова Л. Ю. Митні пільги шляхти за Другим Литовським статутом 1566 року / Л. Ю. Жеребцова // Історія торгівлі, податків та мита : Х міжнар. наук. конф., 27 – 28 жовтня 2016 року : тези доповідей. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – С. 27–29 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-8026-7/978-966-02-8026-7.pdf>.

62. Заяць А. Війтівська влада у приватних містах Волині XVI – першої половини XVII ст. / Андрій Заяць // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 56–60 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/8/5.pdf>.

63. Заяць А. Міщани поміж Литовськими Статутами і практикою життя / Андрій Заяць // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2010. – Вип. 9. – С. 9–19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/9/2.pdf>.

64. Івангородський К. В. Землеробство в економіці Кримського ханства (XV – XVII ст.): історична інтерпретація проблеми / К. В. Івангородський // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 198–204 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/UkrseI_2006_10_62.

65. Котляр М. Ф. Грошовий обіг на території України доби феодалізму / М. Ф. Котляр. – Київ : Наук. думка, 1971. – 175 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rutracker.org/forum/viewtopic.php?t=3711883>.

66. Лильо І. М. До питання діяльності грецьких купців на території Молдавії та Речі Посполитої в XVI – першій половині XVII ст. / І. М. Лильо // Історія торгівлі, податків та мита : Х міжнар. наук. конф., 27 – 28 жовтня 2016 року : тези доповідей. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – С. 25–27 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-8026-7/978-966-02-8026-7.pdf>.

67. Мишко Д. І. Соціально-економічні умови формування української народності: становище селян і антифеодальні рухи на Україні в XV – першій половині XVI ст. / [відп. ред. М. Н. Лещенко] ; Ін-т історії України АН УРСР. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1963. – 292 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/MishkoSocEkon_1963/Mishko SocEkon_1963.pdf.

68. Поліщук В. В. Городенська гілка князів Масальських на Волині у XVI ст. (Руська титулована знать Великого князівства Литовського у структурі шляхетського землеволодіння) / В. В. Поліщук // Український історичний журнал. – 2008. – № 2. – С. 4–16 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/2/1.pdf>.

69. Привілеї національних громад міста Львова (XIV – XVIII ст.) / [упоряд. М. Капраль ; наук. ред. Я. Дашкевич, Р. Шуст]. – Львів : Львівський національний університет ім. І. Франка, 2010. – 575 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/PrMLv2_2010/PrMLv2_2010.pdf.

70. Ранньомодерна Україна на перехресті цивілізацій, культур, держав та регіонів / [відпов. ред. В. Смолій]. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 258 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Zbirnyk_statei/Rannomoderna_Ukraina_na_perekhrest_i_tsyvilizatsii_kultur_derzhav_ta_rehioniv.pdf.

71. Смерека Б. В. Збирачі ланового податку у Львівській землі Руського воєводства (друга половина XVI – перша половина XVII ст.) / Б. В. Смерека // Історія торгівлі, податків та мита : X міжнар. наук. конф., 27 – 28 жовтня 2016 року : тези доповідей. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – С. 29–32 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-8026-7/978-966-02-8026-7.pdf>.

72. Ульяновський В. Князь у домовому інтер'єрі та службному оточенні: резиденції й двір князя Василя-Костянтина Острозького / В. Ульяновський // Повсякдення ранньомодерної України : іст. студії. В 2-х т. Т. 2 : Світ речей і повсякденних уявлень. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – С. 12–56 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/jittia/jittia_2013_1/3.pdf.

73. Черкас Б. Західні володіння Улусу Джучи: політична історія, територіально-адміністративний устрій, економіка, міста. (XIII – XIV ст.) / Б. Черкас ; відп. ред. В. А. Смолій ; НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 387 с. ; [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7344-3/978-966-02-7344-3.pdf>.

74. Щербак В. О. Запорозька Січ як фактор консолідації українського козацтва до середини XVII ст. / В. О. Щербак // Український історичний журнал. – 1995. – № 5. – С. 66–71 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1995/5/8.pdf>.

Тема 4. Соціально-економічний розвиток України у складі Речі Посполитої

Вивчаючи цю тему, слід звернути увагу на особливості землеволодіння на українських землях у складі Речі Посполитої. Одним із важливих питань цієї теми є проблема закріпачення селян та посилення феодального гніту в Речі Посполитій.

Особливої уваги заслуговує питання зародження капіталістичних відносин та виникнення мануфактур. Вивчаючи особливості економічного розвитку українських земель, варто зробити акцент на характерних рисах господарства низових, реєстрових та городових козаків.

Доцільно визначити зміни в соціальній структурі українського суспільства.

Рекомендована література до теми 4

1. Білоус Н. Київ наприкінці XV – у першій половині XVII століття. Міська влада і самоврядування / Н. Білоус. – Київ : ВД "Києво-Могилянська академія", 2008. – 358 с.

2. Білоус Н. Київський магістрат XVI – першої половини XVII ст.: організація та структура влади / Н. Білоус // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2003. – Вип. 2. – С. 23–39.

3. Блануца А. В. Земельні володіння волинської шляхти у другій половині XVI ст. / А. В. Блануца. – Київ : Ін-т історії України, 2007. – 243 с.

4. Блануца А. В. Земельні контракти волинської шляхти в другій половині XVI ст. / А. В. Блануца // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 33–50.

5. Блануца А. В. Інститут "старини" й "новини" в правових та економічних джерелах Великого князівства Литовського (друга половина XV – XVI ст.) / А. В. Блануца, Д. П. Ващук // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 11–23.

6. Борисенко В. Й. Зародження передпролетаріату на Лівобережній Україні в другій половині XVII ст. / В. Й. Борисенко // Український історичний журнал. – 1989. – № 12. – С. 57–66.
7. Борисенко В. Й. Хлібний ринок Лівобережної України в другій половині XVII ст. / В. Й. Борисенко // Український історичний журнал. – 1988. – № 3. – С. 111–121.
8. Ворончук І. О. Населення Волині в XVI – першій половині XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники / І. Ворончук. – Київ : Ін-т укр. археографії та джерелознавства, 2012. – 711 с.
9. Ворончук І. Шляхетський двір, його слуги та челядь / І. Ворончук // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2004. – Вип. 4. – С. 117–133.
10. Гошко Ю. Г. Промисли й торгівля в Українських Карпатах XV – XIX ст. / Ю. Г. Гошко. – Київ : Наук. думка, 1991. – 255 с.
11. Гурбик А. Аграрна реформа в Україні XVI ст. / Андрій Гурбик. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 64 с.
12. Гурбик А. О. Еволюція соціально-територіальних спільнот в середньовічній Україні (волость, дворище, село, сябринна спілка) / А. О. Гурбик. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1998. – 319 с.
13. Гурбик А. О. Сільська громада в Україні XIV – XVIII ст.: еволюція суспільно-територіальних форм / А. О. Гурбик // Український історичний журнал. – 1997. – № 5. – С. 52–66.
14. Гуржій О. І. До питання про кількість та етнічний склад населення України у другій половині XVII ст. / О. І. Гуржій // Український історичний журнал. – 1993. – № 4/6. – С. 43–49.
15. Гуржій О. Український хутір XV – XVIII ст. : історичний нарис / О. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 82 с.
16. Івангородський К. В. Селянство Полудневої Київщини в XVI – середині XVII ст. : студії з етнонац. історії / К. Івангородський. – Черкаси : б. в., 2006. – 143 с.
17. Івангородський К. В. Селянський чинник у ґенезі українського козацтва / К. В. Івангородський // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2010. – Вип. 12. – С. 126–131.
18. Капраль М. М. Функціонування органів влади Львова у XIII – XVIII ст. (нарис історії інститутів магдебурзького права) / М. М. Капраль // Український історичний журнал. – 2006. – № 5. – С. 111–130.
19. Кіку І. О. Соціально-економічне становище селян Волині в 1638 – 1648 рр. / І. О. Кіку // Український історичний журнал. – 1987. – № 6. – С. 45–52.

20. Котляр М. Ф. Грошовий обіг на території України доби феодалізму / М. Ф. Котляр. – Київ : Наук. думка, 1971. – 175 с.
21. Котляр М. Ф. Нариси історії обігу й лічби монет на Україні XIV – XVIII ст. / М. Ф. Котляр. – Київ : Наук. думка, 1981. – 240 с.
22. Лильо І. М. Нариси з історії грецької громади Львова XVI – XVII століть / І. М. Лильо. – Львів : Нац. ун-т "Львівська політехніка", 2002. – 186 с.
23. Мельниченко В. М. Торговельні зв'язки між Лівобережною і Правобережною Україною у другій половині XVII ст. / В. М. Мельниченко // Український історичний журнал. – 1998. – № 1. – С. 69–75.
24. Муляр А. М. Міграційні процеси на Правобережній Україні в кінці XVII – XVIII ст. / А. М. Муляр // Український історичний журнал. – 2000. – № 2. – С. 94–101.
25. Нишпор М. В. Щоденне життя італійців у Львові наприкінці XVI – у першій половині XVII ст. (на матеріалах заповітів та інвентарів майна) / М. В. Нишпор // Український історичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 51–69.
26. Олійник О. Л. Про локацію запорозьких зимівників / О. Л. Олійник // Український історичний журнал. – 1992. – № 10/11. – С. 123–126.
27. Пиріг О. Підприємництво в Україні: від витоків до сьогодення / О. Пиріг, Д. Черняк. – Київ : УкрДрук, 2011. – 198 с.
28. Пиріг П. В. Економічні зв'язки Чернігівщини в середині XVII ст. / П. В. Пиріг // Український історичний журнал. – 1991. – № 12. – С. 49–52.
29. Пірко В. О. Заселення і господарське освоєння степової України в XVI – XVIII ст. / В. О. Пірко. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2004. – 224 с.
30. Путро О. І. До питання про форми власності на землю українського козацтва / О. І. Путро // Український історичний журнал. – 1992. – № 2. – С. 64–69.
31. Ралле І. І. Женщины при чигиринском дворе во второй половине XVII века / І. І. Ралле // Український історичний журнал. – 1991. – № 3. – С. 75–86; № 4 – С. 106–115.
32. Речкалов А. П. Русь: путь к Украине. Украинские земли в составе Польши и Литвы / А. П. Речкалов. – Киев : ФОРМ-Стебеляк, 2009– . – Кн. 1. – 2009. – 568 с.
Кн. 2, ч. 1. – 2012. – 424 с.
Кн. 2, ч. 2, 3. – 2016. – 975 с.

33. Руденко Р. Г. Соціальна історія України IX – XVIII ст. : монографія / Р. Г. Руденко. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 88 с.
34. Сас П. М. Феодальні міста України в кінці XV – 60-х роках XVI в. / П. М. Сас. – Київ : Наук. думка, 1989. – 232 с.
35. Сидоренко О. Ф. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – середина XVIII ст.) / О. Ф. Сидоренко. – Київ : Наук. думка, 1992. – 229 с.
36. Сироткін В. М. Общинні поземельні відносини у звичаєвому праві Лівобережної України (друга половина XVII – XVIII ст.) / В. М. Сироткін // Український історичний журнал. – 1987. – № 6. – С. 111–119.
37. Соціальна боротьба в місті Львові в XVI – XVII ст. : зб. док. / [під ред. Я. П. Кіся]. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1961. – 443 с.
38. Старченко Н. П. Честь як регулятор шляхетського повсякдення (Волинь останньої третини XVI – початку XVII ст.) / Н. П. Старченко // Український історичний журнал. – 2012. – № 6. – С. 25–39.
39. Стороженко І. С. Богдан Хмельницький і Запорізька Січ кінця XVI – середини XVII століть : монографія / І. С. Стороженко. – Дніпродзержинськ : ВД "Андрій", 2007. – Кн. 2 : Генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі. – 418 с.
40. Торговля на Україні. XIV – середина XVII століття: Волинь і Наддніпрянина : [збірник] / [упоряд. В. М. Кравченко, Н. М. Яковенко ; ред. кол.: М. Ф. Котляр та ін.]. – Київ : Наук. думка, 1990. – 408 с.
41. Тютюн О. І. Доля народів : [дослідж. з 2-х моногр.] / О. І. Тютюн. – Київ : б. в., 2013. – 458 с.
42. Шип Н. А. Україна-Русь у міжнародній торгівлі (IX – XIII ст.) / Н. А. Шип. – Київ : Мін-во економіки України, УАЗТ, 2007. – 28 с.
43. Щербак В. О. Українське козацтво: формування соціального стану: друга половина XV – середина XVII ст. / В. О. Щербак. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2006. – 296 с.
44. Щербак В. О. Формування козацького стану в Україні (друга половина XV – середина XVII ст.) / В. О. Щербак. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 180 с.
45. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV – до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна / Н. Яковенко. – Київ : Критика, 2008. – 470 с.
46. Fisher A. W. The Crimean Tatars / Alan W. Fisher. – Stanford, California : Hoover Institution Press, 1987. – 259 p.

47. Galecky G. The Origin of Taras Triasylo / George Galecky // Harvard Ukrainian Studies. – 1981. – Vol. 5, No. 3 (September). – P. 354–357.

48. Habsburgs and Zaporozhian Cossacks. The Diary of Erich Lassota von Steblau, 1594 / ed. by Lubomyr R. Wynar ; trans. by Orest Subtelny. – Littleton, Colorado : The Ukrainian Historical Association, Inc., 1975. – 144 p.

49. Ostapchuk V. An Ottoman Gazānāme on Ḥalīl Paša's Naval Campaigns against the Cossacks (1621) / Victor Ospachuk // Harvard Ukrainian Studies. – 1990. – Vol. 14, No. 3/4 (December). – P. 482–506.

50. Ostapchuk V. The human landscape of the Ottoman black sea in the face of the Cossack naval raids / Victor Ostapchuk // Oriente Moderno, Nuova Serie. – 2001. – Anno 20 (81), No. 1. – P. 23–95.

51. Serczyk W. A. The Commonwealth and the Cossacks in the First Quarter of the Seventeenth Century / Władysław A. Serczyk // Harvard Ukrainian Studies. – 1978. – Vol. 2, No. 1 (March). – P. 73–93.

52. Stone D. The Polish-Lithuanian State, 1386 – 1795 / Daniel Stone. – Seattle and London : University of Washington Press, 2001. – 189 p.

53. The Travels of Macarius, Patriarch of Antioch written by his Attendant Archdeacon, Paul of Aleppo, in Arabic. In 2 vol. Vol. 1 / trans. by F. C. Belfour, A. M. Oxon. – London : printed for the Oriental Translation Fund of Great Britain and Ireland, 1836. – 421 p.

54. Fisher A. The Ottoman Crimea in the Sixteenth Century / Alan Fisher // Harvard Ukrainian Studies. – 1981. – Vol. 5, No. 2 (June). – P. 135–170.

55. Білоус Н. Відносини Київської міської влади з воєводами в 1559 – 1648 рр.: спроби обмеження автономії міської громади / Н. Білоус // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2007. – Вип. 7. – С. 67–82 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/7/7.pdf>.

56. Білоус Н. "Вірність" і "зрада" у світосприйнятті міщанства Київщини та Волині в XVI – першій половині XVII ст. / Н. Білоус // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2006. – Вип. 6. – С. 141–160 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/6/8.pdf>.

57. Білоус Н. О. До питання про запровадження магдебурзького права в Києві / Н. О. Білоус // Український історичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 123–134 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/1/8.pdf>.

58. Білоус Н. Насильство над жінками: сюжети з міщанського і селянського повсякдення Волині XVI – початку XVIII ст. / Н. Білоус // Соціум :

альм. соц. історії. – Київ, 2015. – Вип. 11–12. – С. 135–146 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/socium_2015_11/socium_2015_11.pdf.

59. Білоус Н. Соціальна та професійна структура населення Києва у світлі фіскальних джерел другої половини XVI ст. / Н. Білоус // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 107–118 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/8/8.pdf>.

60. Ворончук І. Подружні зради як наслідок практики укладання шлюбів в Україні в XVI – XVII ст. (на матеріалах ранньомодерної Волині) / І. Ворончук // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2006. – Вип. 6. – С. 161–201 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/6/9.pdf>.

61. Горін С. Маєткові конфлікти чернецтва у першій половині XVII ст. (на прикладах Волинських монастирів) / Сергій Горін // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 280–289 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://history.org.ua/JournALL/socium/8/17.pdf>.

62. Гурбик А. О. Еволюція інститутів волосного самоврядування XIV – XVI ст. в контексті становлення органів місцевого управління Української держави / А. О. Гурбик // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали III Всеукр. іст. читань до 225-річчя визвольного повстання в Україні – Коліївщини 1768 р. – Київ ; Черкаси, 1993. – Вип. 3. – С. 181–185 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1993_3/ukd_1993_3.pdf.

63. Жеребцова Л. Порушення митних пільг шляхти, закріплених Другим Литовським статутом 1566 р. / Лариса Жеребцова // Український історичний збірник. – Київ, 2010. – Вип. 13, ч. 2. – С. 173–177 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2010_13_2/18.pdf.

64. Заяць А. Війтівська влада у приватних містах Волині XVI – першої половини XVII ст. / Андрій Заяць // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 56–60 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/8/5.pdf>.

65. Заяць А. Міщани поміж Литовськими статутами і практикою життя / Андрій Заяць // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2010. – Вип. 9. – С. 9–19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/9/2.pdf>.

66. Івангородський К. В. Землеробство в економіці Кримського ханства (XV – XVII ст.): історична інтерпретація проблеми / К. В. Івангородський // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 198–204 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_62.

67. Ковалець Т. Корупція і Військо Запорозьке у 20 – 30-х рр. XVII ст. / Тарас Ковалець // Український історичний збірник. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 47–57 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2013_16/6.pdf.

68. Козацькі січі (нариси з історії українського козацтва XVI – XIX ст.) / [упоряд. Т. Чухліб, О. Гуржій, В. Матях та ін. ; наук. ред. В. Щербак ; відп. ред. В. Смолій]. – Київ ; Запоріжжя, 1998. – 252 с. ; [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-02-0324-1/966-02-0324-1.pdf>.

69. Кривонос В. П. Львівсько-левантійська торгівля наприкінці XV – в середині XVII ст. / В. П. Кривонос // Український історичний журнал. – 1995. – № 1. – С. 48–57 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1995/1/6.pdf>.

70. Курдина Ю. Роль учнівської лісової гути в розвитку гутництва на західноукраїнських землях (остання третина XV – перша половина XVIII ст.) / Ю. Курдина // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 2. – С. 8–14 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_2.pdf.

71. Мельничук І. Діяльність гетьмана П. Сагайдачного з формування української військово-політичної еліти / І. Мельничук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 3. – С. 8–12 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_3.pdf.

72. Мельничук І. Шляхи конвергенції українських елітних верств за польсько-литовського панування / І. Мельничук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2013. – Вип. 2, ч. 1. – С. 3–7 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2013_2_%D0%A71.pdf.

73. Священко З. В. Зміни в аграрних відносинах на Уманщині в другій половині XVI – середині XVII ст. / З. В. Священко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 207–210 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_64.

74. Старченко Н. Возні на Волині в останній третині XVI – на початку XII ст.: судові урядники чи слуги? / Н. Старченко // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 134–162 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/8/10.pdf>.

75. Щербак В. О. Запорозька Січ як фактор консолідації українського козацтва до середини XVII ст. / В. О. Щербак // Український історичний журнал. – 1995. – № 5. – С. 66–71 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1995/5/8.pdf>.

Тема 5. Соціально-економічне становище українських земель у середині XVII – XVIII ст.

Під час розгляду цієї теми необхідно звернути увагу на економічну й соціальну політику Б. Хмельницького та його наступників. Потрібно з'ясувати особливості соціального та економічного становища Слобідської України у другій половині XVII ст.

Окремо слід зупинитися на змінах, які відбулися в соціальній структурі та економіці Лівобережної, Слобідської та Правобережної України у XVIII ст.

Для вивчення цієї теми важливе значення має осягнення особливостей інтеграційної політики російського уряду щодо українського козацтва.

Рекомендована література до теми 5

1. Бакалець О. А. Скарби монет як джерело вивчення грошового обігу Гетьманщини (1648 – 1764 рр.) / О. А. Бакалець ; наук. ред. М. Ф. Дмитрієнко. – Київ : ВД "Стилос", 2012. – 336 с.

2. Балабушевич Т. А. Аграрна історія Галичини другої половини XVIII ст. / Т. А. Балабушевич. – Київ : Наук. думка, 1993. – 139 с.

3. Борисенко В. Й. Соціально-економічний розвиток Лівобережної України в другій половині XVII ст. / В. Й. Борисенко. – Київ : Наук. думка, 1986. – 262 с.

4. Бороденко О. А. Незаміжні жінки Гетьманщини другої половини XVIII століття (історико-демографічний аспект на прикладі облікових джерел сіл Полтавського полку) / О. А. Бороденко // Історична пам'ять. – 2012. – № 27. – С. 60–68.

5. Гошко Ю. Г. Промисли й торгівля в Українських Карпатах XV – XIX ст. / Ю. Г. Гошко. – Київ : Наук. думка, 1991. – 255 с.

6. Гуржій О. І. Гетьманська Україна / О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб. – Київ : Альтернативи, 1999. – 304 с.– (Україна крізь віки ; т. 8).

7. Гуржій О. І. Деякі проблеми становлення купецького стану в Україні / О. І. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2004. – 80 с.

8. Гуржій О. І. Еволюція соціальної структури селянства Лівобережної та Слобідської України (друга половина XVII – XVIII ст.) / О. І. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1994. – 105 с.

9. Гуржій О. І. Купецький стан на Лівобережній і Слобідській Україні в другій половині XVII – у XVIII ст.: проблеми становлення та розвитку / О. І. Гуржій // Український історичний журнал. – 2004. – № 3. – С. 3–21.

10. Гуржій О. І. Оподаткування селянського населення України (XVII – середина XIX ст.) / О. І. Гуржій, В. М. Орлик. – Черкаси : Ант, 2011. – 196 с.

11. Гуржій О. Податне населення України XVII – XVIII ст. : нариси з історії та статистики / О. Гуржій ; відп. ред. В. А. Смолій. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю., 2009. – 296 с.

12. Гуржій О. Селяни України та їх оподаткування в XVII – середині XIX ст. / О. Гуржій, В. Орлик. – Біла Церква : Вид. Олександр Пшонківський, 2012. – 271 с.

13. Гуржій О. Український хутір XV – XVIII ст. : історичний нарис / О. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 82 с.

14. Джерела з історії Національно-визвольної війни українського народу 1648 – 1658 рр. – Київ : Ін-т укр. археографії та джерелознавства, 2012– . –

Т. 1 : 1648–1650 рр. – 2012. – 679 с.

Т. 2 : 1650–1651 рр. – 2013. – 704 с.

Т. 3 : 1651–1654 рр. – 2014. – 424 с.

Т. 4 : 1655–1658 рр. – 2015. – 539 с.

15. Економічна історія України : іст.-екон. дослідж. У 2-х т. Т. 1. / [Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]. – Київ : Ніка-центр, 2011. – 696 с.

16. Коваленко С. С. Україна під булавою Богдана Хмельницького : енцикл. у 3-х т. / С. С. Коваленко. – Київ : Стікс-Ко, 2007– . –
Т. 1. – 2007. – 375 с.
Т. 2. – 2008. – 480 с.
Т. 3. – 2009. – 479 с.
17. Котляр М. Ф. Грошовий обіг на території України доби феода- лізму / М. Ф. Котляр. – Київ : Наук. думка, 1971. – 175 с.
18. Котляр М. Ф. Нариси історії обігу й лічби монет на Україні XIV – XVIII ст. / М. Ф. Котляр. – Київ : Наук. думка, 1981. – 240 с.
19. Маґочій П.-Р. Історія України / П.-Р. Маґочій ; пер. з англ. Е. Гий- дела, С. Грачової. – Київ : Критика, 2007. – 638, [2] с.
20. Маслійчук В. Л. Козацька старшина слобідських полків другої половини XVII – першої третини XVIII ст. / В. Л. Маслійчук. – Харків : Харк. приват. музей міськ. садиби, 2009. – 356 с.
21. Маслійчук В. Л. Провінція на перехресті культур : дослідж. з історії Слобідської України XVII – XIX ст. / В. Л. Маслійчук. – Харків : Харк. приват. музей міськ. садиби, 2007. – 399 с.
22. Мільчев В. І. Соціальна історія Запорозького козацтва доби Нової Січі у дослідженнях вітчизняних істориків-археологів другої половини XIX – початку XX ст. / В. І. Мільчев // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2012. – Вип. 33. – С. 290–296.
23. Мірущенко О. Економічний розвиток Запорозьких Вольностей періоду Нової Січі / О. Мірущенко. – Київ : Ін-т укр. археології та джерело- знавства. Запорізьке відділення, 2015. – 216 с.
24. Моця А. Южная "Русская земля" / А. Моця. – Киев ; Сумы : Изд-во "МакДен", 2008. – 244 с.
25. Однороженко О. Українська (руська) еліта доби Середньовіччя і раннього Модерну: структура та влада / О. Однороженко. – Київ : Темпора, 2011. – 422 с.
26. Пасічник М. С. Україна в період Руїни: 60 – 80-ті роки XVII сто- ліття : монографія / М. С. Пасічник. – Львів : Укр. акад. друкарства, 2010. – 711 с.
27. Петренко І. М. Шлюбно-сімейні відносини в повсякденному житті мирян Російської держави XVIII ст. : монографія / І. М. Петренко. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2010– . –
Ч. 1. – 276 с.
Ч. 2. – 305 с.

28. Пилипенко С. М. Зовнішня торгівля Кримського ханства у 40 – 70-ті роки XVIII ст. / С. М. Пилипенко // Український історичний журнал. – 1996. – № 6. – С. 91–100.
29. Пиріг О. Підприємництво в Україні: від витоків до сьогодення / О. Пиріг, Д. Черняк. – Київ : УкрДрук, 2011. – 198 с.
30. Плецький С. Ф. Паспортна система Нової Січі (1734 – 1775 рр.) / С. Ф. Плецький // Український історичний журнал. – 2006. – № 2. – С. 24–37.
31. Репан О. Палімпсест. Коріння міста: поселення XVII – XVIII століть в історії Дніпропетровська / О. Репан, В. Старостін, О. Харлан. – Київ : Укр. пропілеї, 2008. – 268 с.
32. Рудакова Ю. К. Основні аспекти земельної політики уряду Павла I на території Правобережної України / Ю. К. Рудакова // Український історичний журнал. – 2005. – № 3. – С. 101–110.
33. Руденко Р. Г. Соціальна історія України IX – XVIII ст. : монографія / Р. Г. Руденко. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 88 с.
34. Сидоренко О. Ф. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – середина XVIII ст.) / О. Ф. Сидоренко. – Київ : Наук. думка, 1992. – 229 с.
35. Смолій В. А. Богдан Хмельницький: соціально-політичний портрет / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – Київ : Либідь, 1995. – 624 с.
36. Смолій В. А. Формування соціальної свідомості народних мас України в ході класової боротьби: друга половина XVII – XVIII ст. / В. А. Смолій. – Київ : Наук. думка, 1985. – 264 с.
37. Стрішенець О. М. Товарне виробництво і торгівля в Україні (друга половина XVII – кінець XVIII ст.) / О. М. Стрішенець. – Чернівці : Місто, 2009. – 304 с.
38. Струкевич О. К. Інституція гетьманства у політико-культурному сприйнятті старшинської еліти України-Гетьманщини / О. Струкевич // Український історичний журнал. – 2002. – № 4. – С. 49–59.
39. Струкевич О. К. Українська ранньомодерна нація: історико-етнонаціологічні аспекти дослідження / О. Струкевич // Український історичний журнал. – 2001. – № 5. – С. 3–22.
40. Сумцов М. Ф. Слобожани : історично-етнографічна розвідка / М. Ф. Сумцов. – Харків ; Полтава : Союз, 2002. – 228 с.
41. Терентьева Н. А. Греки в Украине: экономическая и культурно-просветительская деятельность (XVII – XX вв.) / Н. А. Терентьева. – Киев : Аквилон-Пресс, 1999. – 352 с.

42. Українське суспільство на зламі середньовіччя і нового часу: нариси з історії ментальності та національної свідомості / [А. О. Гурбик, О. І. Гуржій, В. М. Матях та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2001. – 318 с.

43. Харлампович К. В. Нариси історії грецької колонії в Ніжині (XVII – XVIII ст.): до історії національних меншостей в Україні / [К. В. Харлампович, Є. Чернухін, О. Морозов]. – Ніжин : ТОВ "Ферокол", 2011. – 380 с.

44. Циганенко Л. Ф. Дворянство Півдня України (друга половина XVIII – 1917 р.) : монографія / Л. Ф. Циганенко ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Ізмаїл : СМІЛ, 2009. – 382 с.

45. Яценко В. Б. Інтеграція козацтва Слобідської України до соціальної структури Російської імперії: друга половина XVII – XVIII ст. : монографія / В. Б. Яценко. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 72 с.

46. Beauplan G. Le V. A Description of Ukraine / Guillaume Le Vasseur, Sieur de Beauplan ; trans. by Andrew B. Penal and Dennis F. Essar. – Harvard : Harvard University Press, 1993. – 242 p.

47. Dashkevych Y. Armenians in the Ukraine at the Times of Hetman Bohdan Xmel'nyc'kyj (1648 – 1657) / Yaroslav Dashkevych // Harvard Ukrainian Studies. – 1979 – 1980. – Vol. 3/4, part 1: Eucharisterion. – P. 166–188.

48. Fisher A. W. The Crimean Tatars / Alan W. Fisher. – Stanford, California : Hoover Institution Press, 1987. – 259 p.

49. Kononenko K. Ukraine and Russia: a history of the economic relations between Ukraine and Russia (1654 – 1917) / K. Kononenko. – Milwaukee, Wisconsin : The Marquette University Press, 1958. – 257 p.

50. Krawchenko B. Petrine Mercantilist Economic Policies toward the Ukraine / B. Krawchenko // Ukrainian Economic History Interpretive Essays / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 190–209.

51. Stachiw M. Why the Jewish Problem has been connected with Ukraine / Matthew Stachiw // Ukrainians and Jews: Articles, Testimonies, Letters and Official Documents dealing with Interrelations of Ukrainians and Jews in the Past and Present. – New York : The Ukrainian Congress committee of America, Inc., 1966. – P. 11–53.

52. Stevens C. B. Trade and Muscovite Economic Policy toward the Ukraine: the movement of cereal grains during the second half of the seventeenth century / C. B. Stevens // Ukrainian Economic History Interpretive Essays / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 172–185.

53. Struminsky B. A. Ukrainian Hetmans' Universaly (1678 – 1727) at the Lilly Library of Indian University / Bohdan A. Struminsky // Harvard Ukrainian Studies. – 1981. – Vol. 5., No. 3 (September). – P. 335–350.

54. Sysyn F. E. A Contemporary's Account of the Causes of the Khmel'nyts'kyi Uprising / Frank E. Sysyn // Harvard Ukrainian Studies. – 1981. – Vol. 5, No. 2 (June). – P. 245–257.

55. Sysyn F. E. Seventeenth-Century Views on the Causes of the Khmel'nyts'kyi Uprising: An Examination of the "Discourse on the Present Cossack or Peasant War" / Frank E. Sysyn // Harvard Ukrainian Studies. – 1981. – Vol. 5, No. 4 (December). – P. 430–466.

56. Sysyn F. E. The Khmel'nyts'kyi Uprising: a characterization of the Ukraininan revolt / Frank E. Sysyn // Jewish History. – 2003. – No 17. – P. 115–139.

57. Velychenko S. The Origins of the Ukrainian Revolution of 1648 / Stepan Velychenko // Journal of Ukrainian Graduate Studies. – 1976. – Vol. 1, No. 1. – P. 18–26.

58. Апанович О. М. Урядові службовці Гетьманщини – українська інтелігенція XVIII ст. / О. М. Апанович // Український історичний журнал. – 1997. – № 2. – С. 92–97 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=5489>.

59. Білоус Н. Насильство над жінками: сюжети з міщанського і селянського повсякдення Волині XVI – початку XVIII ст. / Н. Білоус // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2015. – Вип. 11–12. – С. 135–146 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/socium_2015_11/socium_2015_11.pdf.

60. Борисенко В. Й. Козацтво другої половини XVII – початку XVIII ст. у системі феодальної державності / В. Й. Борисенко // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали республіканських історичних читань до 125-річчя з дня народження М. Грушевського. – Київ, 1991. – Вип. 1. – С. 62–65 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1991_1 /ukd_1991_1.pdf.

61. Бороденко О. Рухоме майно вдовиних домогосподарств Гетьманщини другої половини XVIII ст. (за матеріалами Румянцевського опису Полтавського полку) / О. Бороденко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 3. – С. 3–7 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_3.pdf.

62. Брославський В. Норми польського земельного права на Правобережній Україні в 1793 – 1830 рр. / В. Брославський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 2. – С. 4–9 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011_2.pdf.

63. Брославський В. Становище польської шляхти на Правобережній Україні наприкінці XVIII ст. / В. Брославський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 1. – С. 12–17 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_2.pdf.

64. Брославський В. Форми землеволодіння та землекористування Речі Посполитої на Правобережній Україні в другій половині XVIII ст. / В. Брославський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 4–8 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

65. Буряк Л. Повсякденне життя козацької еліти Лівобережної України XVIII ст. крізь призму матеріального світу / Лариса Буряк // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2003. – Вип. 2. – С. 197–206 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/2/13.pdf>.

66. Вінниченко О. Конфлікти в шляхетському соціумі кінця XVII – першої половини XVIII ст. на сторінках заповітів (на матеріалах реляційних книг Львівського гродського суду) / Оксана Вінниченко // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2007. – Вип. 7. – С. 161–173 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/7/11.pdf>.

67. Волошин Ю. Вдови і вдівці у Полтаві в 60-ті рр. XVIII ст. / Юрій Волошин // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2015. – Вип. 11–12. – С. 71–88 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/socium_2015_11/socium_2015_11.pdf.

68. Волошин Ю. Населеність домогосподарств і структура родин мешканців Полтави другої половини XVIII ст. (на матеріалах сповідних розписів) / Юрій Волошин // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2013. – Вип. 10. – С. 31–50 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/socium/socium_2013_10/3.pdf.

69. Гвоздик-Прицак Л. Економічна і політична візія Богдана Хмельницького та її реалізація в державі Військо Запорозьке: монографія / Лариса Гвоздик-Прицак. – Київ : Обереги, 1999. – 215 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://litopys.org.ua/coss2/gvpr.htm>.

70. Голобуцький В. Запорозьке козацтво / В. Голобуцький. – Київ : Вища шк., 1994. – 539 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=9403>.

71. Голубев В. Ф. Сільська община (група) XVI – XVIII ст. в українській історіографії // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 186–199 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/5/13.pdf>.

72. Голубка С. М. Особливості формування та функціонування фінансової системи Гетьманщини (середина XVII – перша половина XVIII ст.) / С. М. Голубка // Наукові праці Науково-дослідного фінансового інституту. Серія: Теорія та історія фінансів. – 2010. – Вип. 4 (53). – С. 148–155 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npdfi_2010_4_20.pdf.

73. Горобець В. М. Влада та соціум Гетьманату : дослідж. з політ. і соц. історії раньомодерної України / В. М. Горобець. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2009. – 271 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=2056>.

74. Горобець В. М. Еліта козацької України в пошуках політичної легітимації: стосунки з Москвою та Варшавою, 1654–1665 / В. М. Горобець. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2001. – 533 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=9563>.

75. Горобець В. М. Малі соціальні та соціо професійні групи Гетьманату: "курінчики", "стрільці", "протекціанти", "дворяни" etc. / В. М. Горобець // Соціум : альм. соц. історії.– Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 184–201 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/8/12.pdf>.

76. Горобець В. М. Прибуткове суддівське ремесло: "вина панська" і "вина врядова" у судочинстві Гетьманату / В. М. Горобець // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2007. – Вип. 7. – С. 175–193 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/7/12.pdf>.

77. Горобець В. М. Присмерк Гетьманщини: Україна в роки реформ Петра I / В. М. Горобець. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1998. – 321 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-02-0116-8/966-02-0116-8.pdf>.

78. Горобець В. М. Старшина Гетьманщини: неслужбовий вимір службової кар'єри провідної соціальної верстви / В. М. Горобець // Український історичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 52–66 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2012/4/5.pdf>.

79. Горобець В. М. Структура врядування та соціальне дисциплінування в Південних полках Гетьманату (за матеріалами ревізій Полтавського полку 1719, 1721 і 1732 рр.) / В. М. Горобець // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 49–67 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/5/4.pdf>.

80. Горобець В. М. "Чорна рада" 1663 р.: подія та її соціополітичний контекст / В. М. Горобець // Український історичний журнал. – 2013. – № 4. – С. 78–111 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/4/8.pdf>.

81. Гурбик А. О. Сільська громада в Україні XIV – XVIII ст.: еволюція суспільно-територіальних форм / А. О. Гурбик // Український історичний журнал. – 1997. – № 5. – С. 52–66 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_1997_5/journal_1997_5.pdf.

82. Гуржий А. Эволюция феодальных отношений на Левобережной Украине в первой половине XVIII в. / А. Гуржий. – Киев : Наук. думка, 1986. – 134 с. ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://history.org.ua/LiberUA/GOI/GOI.pdf>.

83. Гуржій І. О. Купецтво Києва та Київщини XVII – XIX ст. / І. О. Гуржій, О. І. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – 284 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6841-8/978-966-02-6841-8.pdf>.

84. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII – XVIII ст.: кордони, населення, право / О. Гуржій. – Київ : Основи, 1996. – 224 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-500-040-3/966-500-040-3.pdf>.

85. Дем'янчук П. Передумови появи міст Донбасу та умови їхнього розвитку в дореволюційну добу / Петро Дем'янчук // Український історичний збірник. – Київ, 2015. – Вип. 18. – С. 106–117 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/green_2015_18/green_2015_18.pdf.

86. Дзюба О. Інтер'єр та мода як ознаки стилю життя козацької старшини XVIII ст. / Олена Дзюба // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2015. – Вип. 11–12. – С. 317–329 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/socium_2015_11/socium_2015_11.pdf.

87. Дзюба О. М. Приватне життя козацької старшини XVIII ст. (на матеріалах епістолярної спадщини) / О. М. Дзюба – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – 347 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6189-1/978-966-02-6189-1.pdf>.

88. Дзюба О. М. Українська духовна еліта в Росії XVIII ст.: служіння і служба (на матеріалах епістолярної спадщини) / О. М. Дзюба // Український історичний журнал. – 2012. – № 6. – С. 57–73 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2012/6/5.pdf>.

89. Затилюк Я. В. "Спадкоємці", "власники" та "охоронці" киево-руської спадщини в уявленнях мешканців Гетьманщини другої половини XVII ст. / Я. В. Затилюк // Український історичний журнал. – 2011. – № 5. – С. 28–43 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2011/5/3.pdf>.

90. Касян А. Ставлення селянства Правобережної України до формування нового волосного устрою у другій половині XIX ст. / А. Касян // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 2. – С. 26–30 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_2.pdf.

91. Козацькі січі (нарис з історії українського козацтва XVI – XIX ст.) / [упоряд. Т. Чухліб, О. Гуржій, В. Матях та ін. ; наук. ред. В. Щербак ; відп. ред. В. Смолій]. – Київ ; Запоріжжя, 1998. – 252 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-02-0324-1/966-02-0324-1.pdf>.

92. Кононенко В. Козацька еліта Гетьманщини між великими реформами в Російській імперії (1725 – 1762 рр.) / В. Кононенко // Український історичний збірник. – Київ, 2009. – Вип. 12. – С. 91–98 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/green/12/10.pdf>.

93. Кононенко В. Світська інтелектуальна еліта Гетьманщини у десятиліття модернізаційних проєктів / Василь Кононенко // Український історичний збірник. – Київ, 2010. – Вип. 13. – С. 83–97 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2010_13_1/7.pdf.

94. Косміна О. Вбрання української еліти XVII – XVIII ст. / Оксана Косміна // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2015. – Вип. 11–12. – С. 330–364 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/socium_2015_11/socium_2015_11.pdf.

95. Крапивний Р. Млинарство як основний промисел у Ніжинському полку в середині XVII – XVIII ст. / Роман Крапивний // Український історичний збірник. – Київ, 2014. – Вип. 17. – С. 53–64 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/green_2014_17/green_2014_17.pdf.

96. Крапивний Р. Осередки металообробних галузей ремесла на території Ніжинського полку в середині XVII – XVIII ст. / Роман Крапивний // Український історичний збірник. – Київ, 2015. – Вип. 18. – С. 92–103 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/green_2015_18/green_2015_18.pdf.

97. Краснобай С. Вступ Запорозької старшини на російську цивільну службу в кінці XVIII століття / С. Краснобай // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 2. – С. 7–10 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_2.pdf.

98. Курдина Ю. Роль учнівської лісової гупи в розвитку гупництва на західноукраїнських землях (остання третина XV – перша половина XVIII ст. / Ю. Курдина // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 2. – С. 8–14 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_2.pdf.

99. Луценко М. Формування землеволодіння козацької старшини як економічний чинник ґенези дворянства Слобідсько-Української губернії у XVIII ст. / М. Луценко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 2. – С. 3–6 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_2.pdf.

100. Маслійчук В. До питання про дитячу та підліткову працю на Лівобережній та Слобідській Україні в другій половині XVIII ст. / В. Маслійчук // Повсякдення ранньомодерної України : іст. студії. У 2-х т. Т. 1. Практики, казуси та девіації повсякдення. – Київ, 2012. – С. 87–99 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/jittia/jittia_2012_1/jittia_2012_1.pdf.

101. Маслійчук В. Л. Насильство в родині на Лівобережній та Слобідській Україні у другій половині XVIII ст. / В. Л. Маслійчук // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2007. – Вип. 7. – С. 243–263 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/7/17.pdf>.

102. Медвідь Л. А. Економічні погляди Богдана Хмельницького та започаткування економічної освіти в Україні за козацької доби / Л. А. Медвідь // Наукові записки. – Київ : Акадeмія, 2004. – Т. 33 : Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – С. 12–15 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/naukma/Ped/2004_33/03_medvid_la.pdf.

103. Мельниченко В. М. Торговельні зв'язки між Лівобережною і Правобережною Україною у другій половині XVII ст. / В. М. Мельниченко // Український історичний журнал. – 1998. – № 1. – С. 96–75 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/1/6.pdf>.

104. Морозов А. Г. Економічні передумови Коліївщини / А. Г. Морозов // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали III Всеукр. іст. читань до 225-річчя визвольного повстання в Україні – Коліївщини 1768 р. – Київ ; Черкаси, 1993. – Вип. 3. – С. 86–88 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1993_3/ukd_1993_3.pdf.

105. Муляр А. М. Міграційні процеси на Правобережній Україні в кінці XVII – XVIII ст. // Український історичний журнал. – 2000. – № 2. – С. 94–101 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2000/2/7.pdf>.

106. Нюхіна П. О. Українські земельні універсали козацько-гетьманської доби / П. О. Нюхіна // Учебные записки Таврийского национального университета имени В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2009. – Т. 22 (61), № 2. – С. 362–369 ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://sn-jurid.crimea.edu/arhiv/2009/uch_22_2/uch_22_2.pdf#page=362.

107. Огуй О. Д. Проблеми грошового обігу Буковини за часів військової адміністрації (1775 – 1786 рр.): фінансово-економічна адаптація краю після його анексії Австрією / О. Д. Огуй // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 34–42 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/2/3.pdf>.

108. Панашенко В. В. Соціальна еліта Гетьманщини (друга половина XVII – XVIII ст.) / В. В. Панашенко. – Київ : Ін-т історії України НАН України,

1995. – 221 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/5-7702-0894-5/5-7702-0894-5.pdf>.

109. Петренко О. С. Цеховий устрій приватних міст і містечок Східного Поділля / О. С. Петренко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ, 2001. – Вип. 2. – С. 127–136 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2001_2/9.pdf.

110. Пірко В. О. Заселення і господарське освоєння Степової України в XVI – XVIII ст. / В. О. Пірко. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2004. – 224 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Vasyl_Pirko/Zaselennia_i_hospodarske_osvoiennia_Stepovoi_Ukrainy_v_XVI-XVIII_st.pdf.

111. Посохова Л. "Академічна повсякденність" викладачів та учнів православних колегіумів України XVIII ст. / Л. Посохова // Повсякдення ранньомодерної України : іст. студії. У 2-х т. Т. 1. Практики, казуси та девіації повсякдення. – Київ, 2012. – С. 141–187 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/jittia/jittia_2012_1/jittia_2012_1.pdf.

112. Прокоп Т. П. Румянцев і українська еліта Лівобережної України в умовах ліквідації автономії (1764 – 1796 рр.) / Т. Прокоп // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 2. – С. 14–19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_2.pdf.

113. Сердюк І. Дитина й дитинство в Гетьманщині XVIII ст. / І. Сердюк // Повсякдення ранньомодерної України : іст. студії. У 2-х т. Т. 1. Практики, казуси та девіації повсякдення. – Київ, 2012. – С. 57–87 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/jittia/jittia_2012_1/jittia_2012_1.pdf.

114. Сердюк І. Населення літнього віку у містах Гетьманщини (за даними Румянцевського опису 1765 – 1769 рр.) / Ігор Сердюк // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2010. – Вип. 9. – С. 56–64 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/9/5.pdf>.

115. Сердюк І. Полкових городів обивателі: історико-демографічна характеристика міського населення Гетьманщини другої половини XVIII ст. / І. Сердюк. – Полтава : ТОВ "АСМІ", 2011. – 304 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-182-159-9/978-966-182-159-9.pdf>.

116. Сердюк І. Ставлення до хворих дітей і сиріт у суспільстві Гетьманщини XVIII ст. (на прикладі долі Романа Краснощоченка та його племінників) / Ігор Сердюк // Соціум : альм. соц. історії.– Київ, 2015. – Вип. 11–12. – С. 61–70 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/socium_2015_11/socium_2015_11.pdf.

117. Сєряков С. Повсякденне життя єзуїтських шкіл України / С. Сєряков // Повсякдення ранньомодерної України : іст. студії. У 2-х т. Т. 1. Практики, казуси та девіації повсякдення. – Київ, 2012. – С. 99–141 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/jittia/jittia_2012_1/jittia_2012_1.pdf.

118. Сидоренко О. Ф. До питання про соціально-економічні підвалини козацької держави / О. Ф. Сидоренко // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали республіканських історичних читань до 125-річчя з дня народження М. Грушевського. – Київ, 1991. – Вип. 1. – С. 150–156 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1991_1/ukd_1991_1.pdf.

119. Смолій В. Українська національна революція XVII ст. (1648 – 1676 pp.) / В. Смолій, В. Степанков. – Київ : ВД "Києво-Могилянська академія", 2009. – 447 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=2138>.

120. Сокирко О. "Панове жовніри": формування й розвиток жолдацьких громад кінця XVII – XVIII століття / Олексій Сокирко // Соціум : альм. соц. історії. – Київ, 2008. – Вип. 8. – С. 202–217 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/8/13.pdf>.

121. Степанков В. С. Економічна політика Б. Хмельницького та його наступників у період національної революції (1648 – 1676 pp.) / В. С. Степанков // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені І. Огієнка. Серія: Історичні науки. – 2010. – Вип. 3. – С. 193–201 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://visnyk-history.kpnu.edu.ua/article/view/54782/51147>

122. Степанков В. С. Формування української державної еліти та особливості її менталітету у середині XVII ст. / В. С. Степанков // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали III Всеукр. іст. читань до 225-річчя визвольного повстання в Україні – Коліївщини 1768 р. – Київ ; Черкаси, 1993. – Вип. 3. – С. 28–33 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1993_3/ukd_1993_3.pdf.

123. Таїрова-Яковлева Т. Г. До питання про повсякденне життя представниць козацько-старшинських родин початку XVII ст. / Т. Г. Таїрова-Яковлева // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 202–209 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/3/12.pdf>.

124. Таранець С. В. Правове становище старообрядців у Росії наприкінці XVII – на початку XX ст. / С. В. Таранець // Український історичний журнал. – 2012. – № 3. – С. 78–88 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2012/3/6.pdf>.

125. Трубочанінов С. В. Правобережне козацтво в останній чверті XVII ст. / С. В. Трубочанінов // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали республіканських історичних читань до 125-річчя з дня народження М. Грушевського. – Київ, 1991. – Вип. 1. – С. 109–112 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1991_1/ukd_1991_1.pdf.

126. Українська держава другої половини XVII – XVIII ст.: політика, суспільство, культура / [П. Сас, В. Смолій, В. Степанков та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України, Наук.-дослід. ін-т козацтва. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 671 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7353-5/978-966-02-7353-5.pdf>.

127. Шевердін М. М. Правове регулювання прямих податків в Україні в другій половині XVII – першій половині XVIII ст. / М. М. Шевердін // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Серія: Право. – Вип. 30. – Т. 1. – С. 60–63 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uzhnu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/lib/1925/1/ПРАВОВЕ%20РЕГУЛЮВАННЯ%20ПРЯМИХ%20ПОДАТКІВ%20В%20УКРАЇНІ.pdf>.

128. Шульга І. Г. До питання про формування українського внутрішнього ринку / І. Г. Шульга // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали III Всеукр. іст. читань до 225-річчя визвольного повстання в Україні – Коліївщини 1768 р. – Київ ; Черкаси, 1993. – Вип. 3. – С. 169–172 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1993_3/ukd_1993_3.pdf.

129. Шульга І. Г. Запорозька Січ у складі українського внутрішнього ринку / І. Г. Шульга // Українська козацька держава: витоки та шляхи історичного розвитку : матеріали республіканських історичних читань до 125-річчя з дня народження М. Грушевського. – Київ, 1991. – Вип. 1. – С. 89–93 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/ukd/ukd_1991_1/ukd_1991_1.pdf.

Тема 6. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Приступаючи до вивчення цієї теми, потрібно з'ясувати, які характерні риси мала криза феодално-кріпосницької системи в Наддніпрянській Україні.

Важливими аспектами цієї теми є питання про початок промислового перевороту й розвиток капіталістичних відносин у промисловості та сільському господарстві Наддніпрянської України. Доцільно визначити етнічні особливості, властиві українським землям Російської імперії.

Під час розгляду цієї теми треба звернути увагу на відмінності в господарському розвитку та етносоціальній структурі українських земель, що входили до імперій Габсбургів та Романових.

Рекомендована література до теми 6

1. Бармак М. Шляхта Правобережної України: від інкорпорації до декласації (1793–1845) / М. Бармак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2010. – Вип. 1. – С. 11–19.

2. Бойко Я. В. Формування етнічного складу населення Південної України / Я. В. Бойко, Н. О. Данилова // Український історичний журнал. – 1992. – № 9. – С. 54–65.

3. Борисевич С. О. Законодавче регулювання поземельних відносин у Правобережній Україні (1793 – 1886 роки) : монографія / С. О. Борисевич. – Київ : НАДУ, 2007. – 422 с.

4. Борисевич С. О. Поміщицьке землеволодіння і землекористування на Поділлі (1793 – 1830 рр.) / С. О. Борисевич // Український історичний журнал. – 1992. – № 3. – С. 84–91.

5. Гончарук Т. Г. Міжнародний транзит через землі Наддніпрянської України першої половини XIX ст.: історія вивчення / Т. Г. Гончарук // Український історичний журнал. – 2007. – № 3. – С. 167–175.

6. Гордуновський О. М. Розвиток промислового виробництва у поміщицьких господарствах Правобережної України в першій половині XIX ст. / О. М. Гордуновський // Український історичний журнал. – 2000. – № 1. – С. 61–71.

7. Гошко Ю. Г. Промисли й торгівля в Українських Карпатах XV – XIX ст. / Ю. Г. Гошко. – Київ : Наук. думка, 1991. – 255 с.
8. Гримич М. В. Інститут власності у звичаєво-правовій культурі українців XIX – початку XX ст. / М. В. Гримич. – Київ : СП "Інтертехно-друк", 2004. – 588 с.
9. Groshi v Ukraini: fakty i dokumenty / [M. Dmitrienko, V. Yushenko, V. Litvin ta in.] ; NAN Ukrainy, In-t istorii Ukrainy. – Kyiv : Firma "ARS-Ukraine", 1998. – 454 s.
10. Gurzhij O. I. Opodatкування селянського населення України (XVII – середина XIX ст.) / [O. I. Gurzhij, V. M. Orlik ; відп. ред. V. A. Smolij]. – Cherkasy : Ant, 2011. – 196 с.
11. Gurzhij O. Selyani Ukrainy ta ih opodatкування в XVII – середині XIX ст. / [O. Gurzhij, V. Orlik ; відп. ред. V. A. Smolij]. – Bila Tserkva : Vid. Pshonkivskij O. V., 2012. – 278 с.
12. Dianova N. M. Formuvannya etno-konfesiynoi struktury naselennya mist Pivdennoi Ukrainy (kinets XVIII – persha polovina XIX st.) : monografiya / N. M. Dianova. – Odesa : Astroprint, 2010. – 173 с.
13. Donik O. Kупецтво України в імперському просторі (XIX ст.) / O. Donik ; відп. ред. O. P. Reent. – Kyiv : In-t istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2008. – 271 с.
14. Donik O. M. Blagodiynist v Ukraini (XIX – pochatok XX st.) // Ukrainskij istorичний журнал. – 2005. – № 4. – С. 159–177.
15. Donik O. M. Promислоve pidpriyemnicтво дворянства України в XIX ст.: урядова політика, особливості розвитку, галузеві напрями / O. M. Donik // Ukrainskij istorичний журнал. – 2007. – № 5. – С. 18–41.
16. Donik O. M. Ukraina: u skladі dvoх імперій (ostannya chvertь XVIII – persha polovina XIX st.) / O. M. Donik ; відп. ред. N. M. Artem'eva. – Kyiv : Kriun, 2011. – 248 с.
17. Donik O. M. Chiselnist ta etnichno-konfesiynij sklad купецтва України в XIX – на початку XX ст. / O. M. Donik // Ukrainskij istorичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 71–96.
18. Ekonomichna istoriya Ukrainy : ist.-ekon. doslidzh. U 2-x t. T. 1. / [T. A. Balabushovich, V. D. Baran, V. K. Baran ta in.]. – Kyiv : Nika-centr, 2011. – 696 с.
19. Slesina K. O. Rozvitok цукровиробництва на Середньому Подніпров'ї в кінці 1830-х – 1860-х рр. у промислових та суспільних ініціативах О. О. Бобринського / K. O. Slesina // Naukovi praci istorичного fakultetu Zaporižького natsional'nogo unіversitetu. – 2012. – Vip. 32. – С. 132–136.

20. Задорожнюк А. Б. Промислове виробництво в містах і містечках Подільської губернії кінця XVIII – початку XX ст. / А. Б. Задорожнюк, О. П. Реєнт. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 270 с.
21. Історія Слобідської України : навч. посіб. з народознавства та краєзнавства / за ред. В. І. Торкатюка, О. Л. Сидоренка. – Харків : Основа, 1998. – 368 с.
22. Історія України: нове бачення : у 2-х т. / О. І. Гуржій, Я. Д. Ісаєвич, М. Ф. Котляр та ін. ; під ред. В. А. Смолія. – Київ : Україна, 1995. – Т. 1. – 350 с.
23. Казьмирчук Г. Д. Соціально-економічний розвиток Правобережної України в першій чверті XIX століття / Г. Д. Казьмирчук, Т. М. Соловйова. – Київ : ТОВ "Міжнар. фін. агенція", 1998. – 174 с.
24. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні XX ст. / Богдан Кравченко. – Київ : Основи, 1997. – 424 с.
25. Крижановська О. О. Соціальні настрої та уявлення селян Правобережної України у 20 – 50-х рр. XIX ст. / О. О. Крижановська // Український історичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 130–142.
26. Крижановська О. Поміщицькі селяни Правобережної України у 30 – 50-х рр. XIX ст. (умови життя, суспільно-політичний світогляд, соціальний темперамент) / О. Крижановська ; відп. ред. О. П. Реєнт. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 186 с.
27. Литвинова Т. Ф. "Поміщицька правда". Дворянство Лівобережної України та селянське питання наприкінці XVIII – у першій половині XIX століття (ідеологічний аспект) / Т. Ф. Литвинова. – Донецьк : ЛІРА, 2011. – 732 с.
28. Литвинова Т. Ф. "Сословные нужды и желания" дворянства Лівобережної України на початку XIX ст. / Т. Ф. Литвинова // Український історичний журнал. – 2005. – № 2. – С. 67–78.
29. Макарчук С. А. Этносоциальное развитие и национальные отношения на западноукраинских землях в период империализма / С. А. Макарчук. – Львов : Изд-во при Львов. ун-те "Вища шк.", 1983. – 255 с.
30. Маслійчук В. Л. Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII – XIX ст. / Володимир Маслійчук. – Харків : Харк. приват. музей міськ. садиби, 2007. – 399 с.
31. Машкін О. М. Іноземці в соціально-економічному житті України кінця XVIII – першої половини XIX ст. / О. М. Машкін. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 450 с.

32. Миронов Б. Н. Социальная история России периода империи (XVIII – начало XX в.) / Б. Н. Миронов. – Санкт-Петербург : Изд-во "Дмитрий Буланин", 2003. – Т. 1. – 549 с.

33. Молчанов В. Життєвий рівень чиновників правоохоронних установ в Україні у XIX – на початку XX ст. / В. Молчанов. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 151с.

34. Орлик В. М. Державні селяни в податковій політиці Російської імперії в кінці XVIII – середини XIX ст. (на матеріалах українських губерній) / В. М. Орлик // Український історичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 94–104.

35. Орлик В. М. Казенні палати в системі фінансового управління Російської імперії в кінці XVIII – у XIX ст. (на матеріалах Київської губернії) / В. М. Орлик // Український історичний журнал. – 2003. – № 2. – С. 66–73.

36. Орлик В. М. Палати державних маєтностей українських губерній у фінансовій політиці Російської імперії / В. М. Орлик // Український історичний журнал. – 2004. – № 2. – С. 113–120.

37. Пиріг О. Підприємництво в Україні: від витоків до сьогодення / О. Пиріг, Д. Черняк. – Київ : УкрДрук, 2011. – 198 с.

38. Решетченко Д. В. Правобережна Україна в міжнародній торгівлі зерном наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. / Д. В. Решетченко // Український історичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 69–82.

39. Сарбей В. Г. Національне відродження України / В. Г. Сарбей. – Київ : ВД "Альтернатива", 1999. – 336 с. – (Україна крізь віки ; т. 9).

40. Томулець В. М. Роль і значення торгівлі у становленні та розширенні економічних зв'язків Бессарабії з українськими губерніями (1812 – 1868 рр.) / В. М. Томулець // Український історичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 18–28.

41. Філінюк А. Г. Торговельно-економічні зв'язки Правобережної України в умовах інкорпорації та геополітики Російської імперії (кінець XVIII – 50-ті роки XIX століття) / А. Г. Філінюк, Т. В. Ігнат'єва. – Кам'янець-Подільський, 2006. – 316 с.

42. Циганенко Л. Ф. Дворянство Півдня України (друга половина XVIII – 1917 р.) : монографія / Л. Ф. Циганенко. – Ізмаїл : СМІЛ, 2009. – 382 с.

43. Шевченко В. М. Характеристика категорій земельних власників України II половини XIX – початку XX ст. // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 75–85.

44. Шуп'яна М. Реформування суспільного та державного життя в Австрійській імперії за часів правління імператриці Марії-Терезії (1740 – 1780 рр.) / М. Шуп'яна // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2013. – Вип. 58. – С. 126–134.

45. Щербак Н. О. Єврейське питання у внутрішній політиці царизму наприкінці XVIII – у першій чверті XIX ст. / Н. О. Щербак // Український історичний журнал. – 2004. – № 6. – С. 16–26.

46. Balan B. P. Urbanization and the Ukrainian Economy in the Mid-Nineteenth Century / B. P. Balan // Ukrainian Economic History Interpretive Essays / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 277–309.

47. Clem R. S. Population Change in the Ukraine in the Nineteenth Century / R. S. Clem // Ukrainian Economic History Interpretive Essays / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 233–245.

48. Hell X. H. Travels in the Steppes of the Caspian Sea, Crimea, the Caucasus, etc. / Xavier Hommairede Hell. – London : Chapman and Hall, 1847. – 436 p.

49. Herlihy P. Greek Merchants in Odessa in the Nineteenth Century / Patricia Herlihy // Harvard Ukrainian Studies. – 1979 – 1980. – Vol. 3/4, part 1: Eucharisterion. – P. 399–420.

50. Herlihy P. The South Ukraine as an Economic Region in the Nineteenth Century / P. Herlihy // Ukrainian Economic History Interpretive Essays / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 310–338.

51. Himka J.-P. Serfdom in Galicia / John-Paul Himka // Journal of Ukrainian Studies. – 1984 (Winter). – Vol. 9, No. 2. – P. 3–28.

52. Kononenko K. Ukraine and Russia: a history of the economic relations between Ukraine and Russia (1654 – 1917) / K. Kononenko. – Milwaukee, Wisconsin : The Marquette University Press, 1958. – 257 p.

53. Melnyk L. Industrial Development and the Expansion of Free Labor in the Ukraine during the first Half of the Nineteenth Century / Leonid Melnyk // Ukrainian Economic History Interpretive Essays / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 246–260.

54. Polonsky A. The Revolutionary Crisis of 1846 – 1849 and Its Place in the Development of Nineteenth-Century Galicia / Antony Polonsky // Harvard Ukrainian Studies. – 1999. – Vol. 23, No. 1/2 (June). – P. 443–469.

55. Rudolph R. L. The East European Peasant Household and the Beginnings of Industry: East Galicia, 1786 – 1914 / R. L. Rudolph // *Ukrainian Economic History Interpretive Essays* / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 339–382.

56. Stachiw M. Why the Jewish Problem has been connected with Ukraine / Matthew Stachiw // *Ukrainians and Jews: Articles, Testimonies, Letters and Official Documents dealing with Interrelations of Ukrainians and Jews in the Past and Present*. – New York : The Ukrainian Congress committee of America, Inc., 1966. – P. 11–53.

57. Баковецька О. Діяльність римо-католицької громади у Харкові в XIX столітті / О. Баковецька // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 1. – С. 22–26 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_1.pdf.

58. Бармак М. В. Господарське життя німецьких колоній Волинської губернії (XIX – початок XX ст.) / М. В. Бармак // *Український селянин : зб. наук. пр.* – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 219–222 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_68.

59. Бармак М. В. Німецькі колоністи Київської, Волинської та Подільської губерній в системі господарських відносин українських земель XIX ст. / М. В. Бармак // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. – Тернопіль, 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 3–6 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_1_2.pdf.

60. Бармак М. Діяльність місцевих фінансових установ на Правобережній Україні в першій половині XIX ст. / М. Бармак // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. – Тернопіль, 2011. – Вип. 2. – С. 9–15 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011_2.pdf.

61. Бармак М. Легітимація та декласація шляхти Київської, Волинської та Подільської губерній наприкінці XVIII – на початку XIX ст. / М. Бармак // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 2. – С. 10–16 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_2.pdf.

62. Борисевич С. О. Законодавче регулювання державної іпотечної політики в першій половині XIX ст. / С. О. Борисевич // Український історичний журнал. – 2008. – № 5. – С. 100–111 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/5/7.pdf>.

63. Бородій А. Розміщення та чисельність єврейського населення Правобережної України у XIX – на початку XX ст. / А. Бородій // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2013. – Вип. 2, ч. 1. – С. 11–15 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2013_2_%D0%A71.pdf.

64. Брославський В. Заходи царського уряду щодо зростання про-російського землеволодіння на Правобережній Україні у 1830 – 1861 рр. / В. Брославський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2010. – Вип. 1. – С. 19–25 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011_2.pdf.

65. Брославський В. Норми польського земельного права на Правобережній Україні в 1793 – 1830 рр. / В. Брославський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 2. – С. 4–9 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011_2.pdf.

66. Горобець О. Інститут предводителя дворянства в структурі місцевого управління першої половини XIX ст.: правовий статус та його реалізація / Остап Горобець // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 15.– С. 50–58 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2012_15/6.pdf.

67. Грищенко Ю. Етапи та особливості процесу формування болгарської етнічної меншини України / Юлія Грищенко // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 17. – С. 65–74 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/green_2014_17/green_2014_17.pdf.

68. Гуржій І. О. Купецтво Києва та Київщини XVII – XIX ст. / І. О. Гуржій, О. І. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – 284 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6841-8/978-966-02-6841-8.pdf>.

69. Гуржій І. О. Окремі аспекти повсякденного життя київських купців XIX ст. / І. О. Гуржій // Український історичний журнал. – 2009. – № 6. – С. 24–34 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/6/3.pdf>.

70. Гуржій О. І. Як і коли почала формуватися українська нація / О. І. Гуржій, В. А. Смолій. – Київ : Наук. думка, 1991. – 112 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://chtyvo.org.ua/authors/Smolii_Valerii/Yak_i_koly_pochala_formuvatysia_ukrainska_natsiia/.

71. Дем'янчук П. Передумови появи міст Донбасу та умови їхнього розвитку в дореволюційну добу / Петро Дем'янчук // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 18. – С. 106–117 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/Liber UA/green_2015_18/green_2015_18.pdf.

72. Добржанський О. В. Чисельність українського і румунського населення Буковини за статистикою XIX – початку XX ст. / О. В. Добржанський // Український історичний журнал. – 1998. – № 6. – С. 37–46 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/6/4.pdf>.

73. Донік О. М. З історії індустріального освоєння Донбасу (XIX – початок XX ст.) / О. М. Донік. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 60 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Donik_Oleksandr/Z_istorii_industrialnoho_osvoiennia_Donbasu_KhKh_pochatok_KhKh_st.pdf.

74. Донік О. М. Купецтво як стан в Україні (XIX ст.) / О. М. Донік // Український історичний журнал. – 2006. – № 3. – С. 16–41 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/3/2.pdf>.

75. Дорошенко В. О. Політика російського царату з удосконалення агрокультури Наддніпрянської України (XIX – початок XX ст.) / В. О. Дорошенко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 222–225 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_69.

76. Зякун А. І. Українське селянство в Російській імперії XIX ст.: становище, проблеми та пошуки їх вирішення / А. І. Зякун // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту України. Серія: Україна – історія. – Т. VII. – С. 279–293 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nndiuv.org.ua/images/book/7.pdf>.

77. Карліна О. Єврейські домогосподарства у Волинській губернії в першій половині XIX ст. / О. Карліна // Соціум : альм. соц. історії. – 2004. –

Вип. 4. – С. 53–68 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/socium/4/5.pdf>.

78. Кочергін І. О. Дворянство пореформеної доби: особливості трансформації (на прикладі Катеринославської губернії) / І. О. Кочергін // Український історичний журнал. – 2012. – № 6. – С. 74–84 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2012/6/6.pdf>.

79. Кривошея І. І. Демагнатеризація уманських маєтків магнатів Потоцьких (кінець XVIII – перша третина XIX ст.) / І. І. Кривошея // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Вип. 6. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. – С. 56–69 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/6/4.pdf>.

80. Кузема О. Л. Чисельність й етносоціальний склад населення міст і містечок Правобережної України наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст. [Електронний ресурс] / О. Л. Кузема // Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/1949/52>.

81. Куриленко О. Земельна власність та бюджет міст Правобережної України в період 1796 – 1860-х років / Олександр Куриленко // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Вип. 13. – С. 122–131 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2010_13_1/11.pdf.

82. Лазанська Т. І. Соціальне походження промислової буржуазії України в XIX ст. / Т. І. Лазанська // Український історичний журнал. – 1996. – № 2. – С. 65–73 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1996/2/7.pdf>.

83. Лазанська Т. Історія підприємництва в Україні (на матеріалах торгово-промислової статистики XIX ст.) / Т. Лазанська. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1999. – 282 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/LiberUA/966-02-1235-6/966-02-1235-6.pdf>.

84. Левицький В. Господарство церковних селян на Правобережній Україні в першій третині XIX ст. / В. Левицький // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 17–22 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

85. Левицький В. Інкорпорація Правобережної України до Російської імперії та її вплив на розвиток церковного землеволодіння / В. Левицький, Б. Сидяга // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 1. – С. 26–30 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_1.pdf.

86. Литвинова Т. Ф. Соціальні проблеми українського села першої половини ХІХ ст. очима повітового предводителя дворянства / Т. Ф. Литвинова // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 97–100 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/Larisa/Downloads/Ukrsel_2006_10_28.pdf.

87. Луговий Б. Розвиток тваринництва у військових поселеннях Київської і Подільської губерній (40 – 50-ті рр. ХІХ ст.) / Б. Луговой // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 22–26 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

88. Луговий Б. Система управління Києво-Подільськими військовими поселеннями / Б. Луговой // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 1. – С. 43–47 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_1.pdf.

89. Луговий Б. Сільськогосподарська діяльність – основа поселенського господарства (на прикладі Києво-Подільського військового поселення) / Б. Луговой // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 2. – С. 14–17 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_2.pdf.

90. Маслов М. Участь українських кустарів у сільськогосподарських та промислових виставках ХІХ – початку ХХ ст. / М. Маслов // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 36–44 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

91. Молчанов В. Б. Донбас у системі соціально-демографічних та економічних процесів (ХІХ – початок ХХ ст.) / В. Б. Молчанов. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – 106 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=9941>.

92. Мочернюк Я. Основні тенденції розвитку тваринництва у Київській губернії у пореформений період / Я. Мочернюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 2. – С. 27–31 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_2.pdf.

93. Орлик В. М. Митна політика Російської імперії та організація митного контролю в українських губерніях у дореформений період (1795 – 1861 pp.) / В. М. Орлик // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. – Вип. 6. – С. 70–77 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/6/5.pdf>.

94. Орлик В. М. Поземельна подать і проблеми реформування податної системи Російської імперії в XIX ст. / В. М. Орлик // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2002. – Вип. II. – С. 36–41 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/5/5.pdf>.

95. Соловійова О. П. Особливості сільськогосподарського виробництва у Слобідсько-Українських військових поселеннях / О. П. Соловійова, К. М. Яхменіхін // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 216–219 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/Larisa/Downloads/Ukrsel_2006_10_67.pdf.

96. Стародубець В. Особливості функціонування церковно-парафіяльної школи волинського села XIX – на початку XX ст. / В. Стародубець, Г. Стародубець // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 49–54 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

97. Степник З. Особливості функціонування системи акцизного збору у винокурній промисловості Наддніпрянської України в другій половині XIX століття / З. Степник // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 3. – С. 20–23 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_3.pdf.

98. Сугак В. Виробничий травматизм промислових робітників Південної України другої половини XIX – початку XX ст. / В. Сугак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 2. – С. 31–34 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_2.pdf.

99. Таранець С. В. Благодійність купців-старообрядців у сфері освіти (друга половина XIX – початок XX ст.) / С. В. Таранець // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 86–95 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/2/7.pdf>.

100. Таранець С. В. Розселення та соціально-економічне становище старообрядців Волині в XIX – на початку XX ст. / С. В. Таранець // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 75–86 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/3/4.pdf>.

101. Таранець С. В. Старообрядці й "культура" хабарництва в Росії / С. В. Таранець // Український історичний журнал. – 2011. – № 2. – С. 50–64 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2011/2/5.pdf>.

102. Фартушняк Ю. Політика протекціонізму в цукровій промисловості на Правобережній Україні в XIX ст. / Ю. Фартушняк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 2. – С. 16–21 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_2.pdf.

103. Фицик І. Освіта як прояв самореалізації правобережної шляхти у першій половині XIX ст. / І. Фицик // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 1. – С. 37–43 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_1.pdf.

104. Циганенко Л. Ф. До питання про етнічний склад дворянства Півдня України (кінець XVIII – XIX ст.) / Л. Ф. Циганенко // Український історичний журнал. – 2009. – № 4. – С. 67–83 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/4/5.pdf>.

105. Черемісін О. В. Земельна власність міст Новоросії в кінці XVIII – першій половині XIX ст.: історико-правовий контекст / О. В. Черемісін

// Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 212–215 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_66.

106. Чорний О. В. Адміралтейські поселення в Україні в останній чверті XVIII – першій половині XIX ст. / О. В. Чорний // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 210–212 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_65.

107. Шамара С. О. Місце сільської інтелігенції в українському традиційному суспільстві другої половини XIX – початку XX ст. / С. О. Шамара // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 134–137 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_41.

108. Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX століття / В. С. Шандра. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2005. – 427 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=9704>.

109. Шевченко А. Формування сільськогосподарського комплексу Буджаку першої половини XIX ст. / Андрій Шевченко // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 15. – С. 59–67 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2012_15/7.pdf.

110. Шевченко В. Приватне банкірське підприємництво в Одесі (XIX – початок XX ст.) / В. Шевченко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – 266 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-5562-3/978-966-02-5562-3.pdf>.

Тема 7. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині XIX ст.

На початку вивчення цієї теми слід з'ясувати особливості буржуазних реформ у Російській та Австрійській імперіях.

Особливої уваги заслуговують глибокі соціальні та економічні зміни, що відбулися на українських землях у другій половині XIX ст. Слід звернути увагу на особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорської імперії.

Для вивчення соціальних процесів особливий інтерес становлять поява та зростання у другій половині XIX ст. нових соціальних верств.

Рекомендована література до теми 7

1. Барановський О. Державна підтримка малого бізнесу: світовий досвід і Україна / О. Барановський // Економіка України. – 1993. – № 6. – С. 74–79.

2. Беліков Ю. А. Організація "спрощеного" купецького самоврядування на матеріалах Харківської губернії (кінець XIX – початок XX ст.) / Ю. А. Беліков // Південний архів. – Херсон, 2005. – Вип. XX. – С. 95–102.

3. Беліков Ю. А. Торгівля харківського купецтва (60-ті роки XIX ст. – 1917 р.) / Ю. А. Беліков // Історія України: маловідомі імена, події, факти. – Київ ; Донецьк, 2001. – Вип. 19. – С. 37–45.

4. Бойко Я. В. Аграрна колонізація Південної України (60 – 80-ті рр. XIX ст.) / Я. В. Бойко // Український історичний журнал. – 1989. – № 10. – С. 93–101.

5. Ботушанський В. М. Сільське господарство Буковини (друга половина XIX – початок XX ст.) / В. М. Ботушанський. – Чернівці : Золоті литаври, 2000. – 340 с.

6. Буравський О. Поляки Волині у другій половині XIX – на початку XX ст. / О. Буравський. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2004. – 168 с.

7. Гошко Ю. Г. Промисли й торгівля в Українських Карпатах XV – XIX ст. / Ю. Г. Гошко. – Київ : Наук. думка, 1991. – 255 с.

8. Гуменюк А. О. Соціальна і національна структура міського населення Правобережної України (друга половина XIX ст.) / А. О. Гуменюк // Український історичний журнал. – 1993. – № 10. – С. 77–85.

9. Гуржій О. І. Витоки формування ринку вільнонайманої праці в Україні / О. І. Гуржій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 166 с.

10. Дашкевич Я. Р. Взаємовідносини між українським та єврейським населенням у Східній Галичині (кінець XIX – початок XX ст.) / Я. Р. Дашкевич // Український історичний журнал. – 1990. – № 10. – С. 63–73.

11. Донік О. Купецтво України в імперському просторі (XIX ст.) / О. Донік. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 271 с.

12. Донік О. М. Родина Терещенків в історії доброчинності / О. М. Донік. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2004. – 314 с.

13. Донік О. М. Україна: у переддень та в добу ліберальних 1860 – 1870-х років / О. М. Донік. – Київ : Кріон, 2012. – 240 с.

14. Задорожнюк А. Б. Промислове виробництво в містах і містечках Подільської губернії кінця XVIII – початку XX ст. / А. Б. Задорожнюк, О. П. Реснт. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 270 с.
15. Касьянов Г. В. Українська інтелігенція на рубежі XIX – XX ст.: соціально-політичний портрет / Г. В. Касьянов. – Київ : Либідь, 1993. – 176 с.
16. Качараба С. П. Еміграція галицьких селян у Російську імперію в кінці XIX ст. / С. П. Качараба // Український історичний журнал. – 1990. – № 9. – С. 30–36.
17. Кизченко В. И. Культурный облик пролетариата Украины в период империализма / В. И. Кизченко. – Киев : Наук. думка, 1990. – 228 с.
18. Константинова В. Урбанізація: південноукраїнський вимір (1861 – 1904 рр.) / В. Константинова. – Запоріжжя : ТанDEM, 2010. – 596 с.
19. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні XX ст. / Б. Кравченко. – Київ : Основи, 1997. – 423 с.
20. Лазечко П. В. З історії формування залізничного пролетаріату в Східній Галичині в другій половині XIX ст. / П. В. Лазечко // Український історичний журнал. – 1987. – № 8. – С. 118–121.
21. Лісевич І. Т. У затінку двоглавого орла: Польська національна меншина на Наддніпрянській Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. / І. Т. Лісевич. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1993. – 86 с.
22. Лось Ф. Формирование рабочего класса на Украине и его революционная борьба в конце XIX – начале XX вв. – Киев : Наука, 1955. – 184 с.
23. Мазурок О. С. Про соціальну структуру та національний склад промислового населення міст на західноукраїнських землях в епоху імперіалізму / О. С. Мазурок // Український історичний журнал. – 1988. – № 10. – С. 94–104.
24. Маслійчук В. Л. Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII – XIX ст. / Володимир Маслійчук. – Харків : Харк. приват. музей міськ. садиби, 2007. – 399 с.
25. Молчанов В. Б. Добробут студентів України в другій половині XIX – на початку XX ст. / В. Б. Молчанов // Український історичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 39–53.
26. Молчанов В. Життєвий рівень чиновників правоохоронних установ в Україні у XIX – на початку XX ст. / В. Молчанов. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 151с.

27. Нестеренко О. О. Розвиток капіталістичної промисловості і формування пролетаріату на Україні в кінці XIX і на початку XX ст. / О. О. Нестеренко. – Київ : Держполітвидав УРСР, 1952. – 180 с.
28. Палієнко В. І. Місця історичного розселення польської людності в Україні в кінці XIX – XX ст. / В. І. Палієнко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1998. – 77 с.
29. Петренко Є. Д. Переселенський рух з України на Кубань (друга половина XIX – початок XX ст.) / Є. Д. Петренко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 27 с.
30. Пиріг О. Підприємництво в Україні: від витоків до сьогодення / О. Пиріг, Д. Черняк. – Київ : УкрДрук, 2011. – 198 с.
31. Присяжнюк Ю. П. Ринкова еволюція аграрних відносин в Україні (друга половина XIX ст. – 1905 р.) / Ю. П. Присяжнюк, Л. М. Горенко // Український історичний журнал. – 2000. – № 5. – С. 88–97.
32. Присяжнюк Ю. Українське селянство Наддніпрянської України: соціоментальна історія другої половини XIX – початку XX ст. : монографія / Юрій Присяжнюк. – Черкаси : Вертикаль, 2007. – 638 с.
33. Реєнт О. П. Сільське господарство України і світовий продовольчий ринок (1861 – 1914 рр.) / О. П. Реєнт, О. В. Сердюк ; відп. ред. В. Смолій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – 365 с.
34. Темірова Н. Р. Поміщики України в 1861 – 1917 рр. / Н. Р. Темірова. – Донецьк : ДонНУ. – 2003. – 319 с.
35. Ткаченко В. В. Комунітарні ідеї в українському суспільстві останньої чверті XIX – початку XX ст. / В. В. Ткаченко // Український історичний журнал. – 2005. – № 3. – С. 111–119.
36. Українське суспільство на шляху до політичної нації: історія і сучасність : колективна моногр. / кер. кол. авт. і наук. ред. І. Д. Дудко ; Ін-т історії укр. суспільства ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана". – Київ : КНЕУ, 2014. – 478 [2] с.
37. Фареній І. А. З історії становлення кооперативного руху Наддніпрянської України другої половини XIX – початку XX ст. / І. А. Фареній. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2003. – 143 с.
38. Фареній І. А. Кооперативний рух у Наддніпрянській Україні / І. А. Фареній. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2008. – 431 с.
39. Циганенко Л. Ф. Дворянство Півдня України (друга половина XVIII – 1917 р.) : монографія / Л. Ф. Циганенко. – Ізмаїл : СМІЛ, 2009. – 382 с.

40. Шевченко В. М. Проблема ринкових аграрних відносин в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ ст. в історіографії // Український історичний журнал. – 2007. – № 5. – С. 188–205.
41. Шевченко В. Скасування кріпосного права у 1861 році: спроба нетрадиційного аналізу / В. Шевченко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 96 с.
42. Шип Н. А. Интеллигенция на Украине (ХІХ в.) : историко-социологический очерк / Н. А. Шип. – Київ : Наук. думка, 1991. –172 с.
43. Шляхов О. Б. Судновласники Азово-Чорноморського басейну наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. / О. Б. Шляхов // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 61–72.
44. Шляхов О. Б. Україна на шляху до індустріального суспільства (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / О. Б. Шляхов. – Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2010. – 244 с.
45. Якименко М. А. Земельна оренда на Україні в період капіталізму / М. А. Якименко // Український історичний журнал. – 1991. – № 2. – С. 54–63.
46. Якименко М. А. Селянська колонізація Південної України в другій половині ХІХ ст. / М. А. Якименко // Український історичний журнал. – 1987. – № 2. – С. 37–44.
47. Clem R. S. Population Change in the Ukraine in the Nineteenth Century / R. S. Clem // Ukrainian Economic History Interpretive Essays / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 233–245.
48. Deal Z. Ukrainian Regional Agrarian History : a Review of the Findings of T. D. Lipovskaia on the Crisis of the Serf Economy in the Left-Bank Ukraine / Zack Deal // Harvard Ukrainian Studies. – 1977. – Vol. 1, No. 4 (December). – P. 524–549.
49. Dillon A. The Forgotten Movement: Cooperatives and Cooperative Network in Ukraine and Imperial Russia / Alexander Dillon // Harvard Ukrainian Studies. – 1999. – Vol. 23, No. 1/2 (June). – P. 129–141.
50. Herlihy P. Greek Merchants in Odessa in the Nineteenth Century / Patricia Herlihy // Harvard Ukrainian Studies. – 1979 – 1980. – Vol. 3/4, part 1: Eucharisterion. – P. 399–420.
51. Herlihy P. The South Ukraine as an Economic Region in the Nineteenth Century / Patricia Herlihy // Ukrainian Economic History Interpretive Essays / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 310–338.

52. Himka J.-P. Voluntary Artisan Associations and the Ukrainian National Movement in Galicia (the 1870s) / John-Paul Himka // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1978. – Vol. 2, No. 2 (June). – P. 235–250.

53. Hryniuk S. M. The Peasant and Alcohol in Eastern Galicia in the Late Nineteenth Century: A Note / Stella M. Hryniuk // *Journal of Ukrainian Studies*. – 1986 (Summer). – Vol. 11, No. 1. – P. 75–86.

54. Hryniuk S. Peasant Agriculture in East Galicia in the Late Nineteenth Century / Stella Hryniuk // *The Slavonic and East European Review*. – 1985. – Vol. 63, No. 2 (April). – P. 228–243.

55. Kay D. *Austria-Hungary* / David Kay. – London : Sampson Low, Marston, Searle, & Rivington, 1880. – 218 p.

56. Kelly C. Teacups and coffins: the culture of Russian merchant women, 1850 – 1917 / Catriona Kelly // *Women in Russia and Ukraine* / ed. by Rosalind Marsh. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1996. – P. 55–77.

57. Kononenko K. *Ukraine and Russia: a history of the economic relations between Ukraine and Russia (1654 – 1917)* / K. Kononenko. – Milwaukee, Wisconsin : The Marquette University Press, 1958. – 257 p.

58. Mavor J. *An Economic History of Russia* / James Mavor. – London ; Toronto : J. M. Dent and Sons, Limited ; New York : E. P. Dutton and Co., 1914. – 614 p.

59. Pritsak O. The Pogroms of 1881 / Omeljan Pritsak // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1987. – Vol. 11, No. 1/2 (June). – P. 8–43.

60. Rudolph R. L. The East European Peasant Household and the Beginnings of Industry: East Galicia, 1786 – 1914 / R. L. Rudolph // *Ukrainian Economic History Interpretive Essays* / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 339–382.

61. Spechler M. C. Development of the Ukrainian Economy, 1854 – 1917: the Imperial View / Martin C. Spechler // *Ukrainian Economic History Interpretive Essays* / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 261–276.

62. Stachiw M. Why the Jewish Problem has been connected with Ukraine / Matthew Stachiw // *Ukrainians and Jews: Articles, Testimonies, Letters and Official Documents dealing with Interrelations of Ukrainians and Jews in the Past and Present*. – New York : The Ukrainian Congress Committee of America, Inc., 1966. – P.11–53.

63. Tikhomirov L. *Russia, Political and Social*. In 2. Vol. 1 / Lev Tikhomirov. – London : Swan Sonnenschein, Lowrey & Co., 1888. – 311 p.

64. Wierzbieniec W. The Processes of Jewish Emancipation and Assimilation in the Multiethnic City of Lviv during the Nineteenth and Twentieth Centuries / Waław Wierzbieniec // Harvard Ukrainian Studies. – 2000. – Vol. 24 (special issue). – P. 223–250.

65. Арзуманова Т. Росіяни в етнічній структурі Харківської губернії у другій половині XIX ст. / Т. Арзуманова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 1. – С. 26–34 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_2.pdf.

66. Баковецька О. Діяльність римо-католицької громади у Харкові в XIX столітті / О. Баковецька // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 1. – С. 22–26 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_1.pdf.

67. Бармак М. В. Господарське життя німецьких колоній Волинської губернії (XIX – початок XX ст.) / М. В. Бармак // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 219–222 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_68.

68. Бармак М. В. Німецькі колоністи Київської, Волинської та Подільської губерній в системі господарських відносин українських земель XIX ст. / М. В. Бармак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 3–6 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_1_2.pdf.

69. Бойко Я. В. Міграційні джерела формування ринку праці на Півдні України (1861 – 1917 рр.) / Я. В. Бойко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 239–241 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_74.

70. Борисенко Н. Церковнопарафіяльні школи Російської імперії другої половини XIX ст.: задуми і втілення / Н. Борисенко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2015. – Вип. 2, ч. 2. – С. 15–20 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_2_2.pdf.

71. Бородій А. Розвиток єврейського господарства на орендованих і приватновласницьких землях Правобережжя (1882 – 1914 рр.) / Андрій Бородій // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 17. – С. 112–122 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/green_2014_17/green_2014_17.pdf.

72. Брославський В. Норми польського земельного права на Правобережній Україні в 1793 – 1830 рр. / В. Брославський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 2. – С. 15–18 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011_2.pdf.

73. Буряк Л. І. Правовий статус жінки як об'єкт дослідження в українській історіографії другої половини ХІХ ст. / Л. І. Буряк // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 190–211 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/1/14.pdf>.

74. Вановська І. Дрібне промислове виробництво українського жіноцтва у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. / І. Вановська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 26–31 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

75. Вараниця А. Гендерний аспект виховання у Східній Галичині другої половини ХІХ – на початку ХХ століття / А. Вараниця // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2013. – Вип. 2, ч. 1. – С. 26–34 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2013_2_%D0%A71.pdf.

76. Вовк Ю. І. Аграрне перенаселення в Україні в кінці ХІХ – на початку ХХ століття: проблеми та наслідки / Ю. І. Вовк // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 264–268 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_83.

77. Вовкотруб Ю. М. Сільськогосподарські машини та їх застосування в аграрному секторі Наддніпрянської України (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / Ю. М. Вовкотруб // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 249–252 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_78.

78. Водотика Т. С. Міграційні й модернізаційні процеси в містах Наддніпрянської України за даними першого загального перепису Російської імперії 1897 р. / Т. С. Водотика // Український історичний журнал. – 2013. – № 5. – С. 124–142 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/5/10.pdf>.

79. Водотика Т. Підприємці в соціальній структурі міського населення Наддніпрянської України в другій половині XIX – на початку XX ст. / Тетяна Водотика // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 18. – С. 118–127 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/green_2015_18/green_2015_18.pdf.

80. Ганусин О. Матеріально-побутове становище галицької творчої інтелігенції на межі XIX – XX століть / О. Ганусин // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2013. – Вип. 1, ч. 1. – С. 20–25 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2013_1_%D1%871.pdf.

81. Гербеєва І. Діяльність єврейських благодійних товариств в Одесі (1850 – 1900 рр.) / І. Гербеєва // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 3. – С. 21–24 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_3.pdf.

82. Грабар М. Магнатський маєток у Східній Галичині кінця XIX – початку XX ст. (на матеріалах Ягільницького ключа Лянцкоронських) / М. Грабар // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 1. – С. 34–41 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011-1.pdf.

83. Гуржій І. О. Купецтво Києва та Київщини XVII – XIX ст. / І. О. Гуржій, О. І. Гуржій ; відп. ред. В. А. Смолій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – 284 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6841-8/978-966-02-6841-8.pdf>.

84. Гуржій І. О. Окремі аспекти повсякденного життя київських купців XIX ст. / І. О. Гуржій // Український історичний журнал. – 2009. – № 6. – С. 24–34 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/6/3.pdf>.

85. Даниленко С. Українська інтелігенція в Русі за національно-культурне відродження / С. Даниленко // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 16. – С. 119–130 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2013_16/12.pdf.

86. Дем'янчук П. Передумови появи міст Донбасу та умови їхнього розвитку в дореволюційну добу / Петро Дем'янчук // Український історичний збірник.– Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 18. – С. 106–117 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/green_2015_18/green_2015_18.pdf.

87. Десятніков І. В. Заробітна плата найманих робітників у поміщицьких господарствах України в кінці XIX – на початку XX століття / І. В. Десятніков // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 260–264 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/UkrseI_2006_10_82.

88. Добржанський О. В. Чисельність українського і румунського населення Буковини за статистикою XIX – початку XX ст. / О. В. Добржанський // Український історичний журнал. – 1998. – № 6. – С. 37–46 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/6/4.pdf>.

89. Довжук І. В. Промисловість Наддніпрянської України наприкінці XIX ст. / І. В. Довжук // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст.– Київ : Ін-т історії України НАН України, 2001. – Вип. II. – С. 17–24 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2001_2/3.pdf.

90. Довжук І. В. Сільськогосподарське машинобудування у підросійській Україні в останній чверті XIX ст. / І. В. Довжук // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 254–257 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/UkrseI_2006_10_80.

91. Донік О. М. З історії індустріального освоєння Донбасу (XIX – початок XX ст.) / О. М. Донік. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 60 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Donik_Oleksandr/Z_istorii_industrialnoho_osvoiennia_Donbasu_KhIKh_pochatok_KhKh_st.pdf.

92. Донік О. М. Соціокультурний вимір підприємництва в Україні у другій половині XIX – на початку XX ст. / О. М. Донік // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. – Вип. 6. – С. 49–55 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/6/3.pdf>.

93. Донік О. М. Терещенки – меценати та їх внесок у культурну спадщину України / О. М. Донік // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2001. – Вип. II. – С. 149–179 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2001_2/12.pdf.
94. Донік О. М. Чисельність та етнічно-конфесійний склад купецтва України в XIX – на початку XX ст. / О. М. Донік // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 71–96 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/5/6.pdf>.
95. Дорошенко В. О. Політика російського царату з удосконалення агрокультури Наддніпрянської України (XIX – початок XX ст.) / В. О. Дорошенко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 222–225 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_69.
96. Євсєєва Т. М. Ментальні особливості модернізації політичної системи Російської імперії та СРСР наприкінці XIX – у першій третині XX ст. (український контекст) / Т. М. Євсєєва // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 152–178 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/5/11.pdf>.
97. Жиленкова І. Селянська громада в аграрній політиці уряду Російської імперії: оцінки та законодавчі ініціативи / І. Жиленкова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 1. – С. 47–51 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_1.pdf.
98. Завальнюк К. В. Торгівля промисловими товарами між Україною та Білорусією у другій половині XIX ст. / К. В. Завальнюк // Український історичний журнал. – 1998. – № 4. – С. 43–56 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/4/4.pdf>.
99. Заєць О. В. Еволюція сільськогосподарських підприємств Лівобережної України 1861 – 1914 рр. / О. В. Заєць // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 234–239 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_73.
100. Зваричук Е. Економічне становище римо-католицької церкви на Поділлі (друга половина XIX – початок XX ст.) / Е. Зваричук, Д. Толстопятова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного

університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 44–49 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

101. Коляда І. Українська інтелігенція: суспільно-політична і національна діяльність у 70 – 80-х рр. XIX ст. / І. Коляда // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Вип. 13. – С. 132–143 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2010_13_1/12.pdf.

102. Краснікова О. М. З історії становлення і функціонування земельних банків в Україні (1861 – 1918 рр.) / О. М. Краснікова // Український історичний журнал. – 1999. – № 6. – С. 64–69 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1999/6/6.pdf>.

103. Криськов А. А. Землевлаштування на Правобережній Україні (1870 – 1890-ті рр.) / А. А. Криськов // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 243–246 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_76.

104. Криськов А. Акціонерні установи іпотечного кредитування в губерніях Правобережної України другої половини XIX ст. / А. Криськов // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 1. – С. 26–30 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_1.pdf.

105. Криськов А. Землеволодіння державних селян Правобережної України у другій половині XIX ст. / А. Криськов // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 2. – С. 4–8 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011_2.pdf.

106. Криськов А. Особливості російської урядової політики в аграрній сфері на Правобережній Україні у 1860-ті роки / А. Криськов // Мандрівець. – 2011. – № 6. – С. 50–56 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Mandriv/2011_6/Krys11_6.pdf.

107. Кругляк Б. А. Торговельна буржуазія в Україні (60-ті роки XIX ст. – 1914 р.) / Б. А. Кругляк // Український історичний журнал. – 1994. – № 6. – С. 72–81 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1994/6/8.pdf>.

108. Кругляк М. Корупція у вищих навчальних закладах Російської імперії у XIX – на початку XX ст. (на прикладі України) / М. Кругляк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2015. – Вип. 2, ч. 2. – С. 26–30 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_2_2.pdf.

109. Лазанська Т. Історія підприємництва в Україні (на матеріалах торгово-промислової статистики XIX ст.) / Т. Лазанська. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1999. – 282 с. ; [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/LiberUA/966-02-1235-6/966-02-1235-6.pdf>.

110. Лазанська Т. І. Соціальне походження промислової буржуазії України в XIX ст. / Т. І. Лазанська // Український історичний журнал. – 1996. – № 2. – С. 65–73 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1996/2/7.pdf>.

111. Лазанська Т. І. Торговельні дома України на рубежі двох століть (1892 – 1914 рр.) / Т. І. Лазанська // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2001. – Вип. II. – С. 24–41 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2001_2/4.pdf.

112. Лень А. Внутрішня торгівля товарами харчової промисловості в українських губерніях Російської імперії у другій половині XIX – на початку XX ст. / А. Лень // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 68–73 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

113. Лохматова А. І. Земельно-розподільна діяльність селянських громад Півдня України в другій половині XIX століття / А. І. Лохматова // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 227–231 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_71.

114. Маслов М. Участь українських кустарів у сільськогосподарських та промислових виставках XIX – початку XX ст. / М. Маслов // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 36–44 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

115. Машкін О. М. Російське дворянство іноземного походження в промисловості України другої половини XIX – початку XX ст. / О. М. Машкін // Український історичний журнал. – 1998. – № 2. – С. 83–91 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/2/6.pdf>.

116. Молчанов В. Б. Донбас у системі соціально-демографічних та економічних процесів (XIX – початок XI ст.) / В. Б. Молчанов. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – 106 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Molchanov_Volodymyr/Donbas_u_systemi_sotsialnodemohrafichnykh_ta_ekonomichnykh_protsesiv_KhKh_pochatok_KhKh_st.pdf.

117. Москалюк М. Економічна політика державних інституцій у галузях обробної промисловості українських губерній Російської імперії в другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 2. – С. 32–38 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zausku/hystory/2012_2.pdf.

118. Москалюк М. Забезпечення обробної промисловості українських губерній Російської імперії інженерно-технічними фахівцями у другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 54–61 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/nakovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

119. Москалюк М. З історії забезпечення обробної промисловості сировиною в українських губерніях Російської імперії у другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 2. – С. 19–26 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011_2.pdf.

120. Москалюк М. Зовнішня торгівля українською цукровою продукцією в другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 1. – С. 30–36 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_1.pdf.

121. Москалюк М. Капіталізація підприємств українських губерній Російської імперії наприкінці XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 1. – С. 41–47 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011-1.pdf.

122. Москалюк М. Розвиток винокурної промисловості в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2013. – Вип. 2, ч. 1. – С. 15–20 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2013_2_%D0%A71.pdf.

123. Москалюк М. Тютюнова промисловість українських губерній Російської імперії у другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 6–12 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_1_2.pdf.

124. Ніколаєва Т. М. Соціокультурна характеристика підприємців України (1861 – 1914 рр.) / Т. М. Ніколаєва // Український історичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 95–107 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2011/3/7.pdf>.

125. Новікова І. Е. Формування вітчизняної банківської системи у другій половині XIX ст. (структура та функціональне призначення) / І. Е. Новікова // Історія народного господарства та економічної думки України. – 2007. – Вип. 39–40. – С. 179–187 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/9362/16-Novikova.pdf?sequence=1>.

126. Погребінська І. М. Правове та економічне становище євреїв в Україні (кінець XIX – початок XX ст.) / І. М. Погребінська // Український історичний журнал. – 1996. – № 4. – С. 124–132 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1996/4/13.pdf>.

127. Присяжнюк Ю. П. Ментальність українського селянства в умовах капіталістичної трансформації суспільства (друга половина XIX – початок XX ст.) / Ю. П. Присяжнюк // Український історичний журнал. – 1999. – № 3. – С. 23–33 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1999/3/2.pdf>.

128. Прищепя О. П. Правові та економічні аспекти розвитку приватно-власницьких міст Волині у другій половині XIX – на початку XX ст. / О. П. Прищепя // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2002. – Вип. 5. – С. 128–132 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/5/16.pdf>.

129. Реєнт О. П. До проблеми скасування кріпосного права в 1861 р. / О. П. Реєнт // Український історичний журнал. – 2011. – № 1. – С. 34–51 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2011/1/3.pdf>.

130. Романюк Н. Й. Роль підприємництва в розвитку аграрного сектору економіки Правобережної України (друга половина XIX – початок XX ст.) / Н. Й. Романюк // Український історичний журнал. – 2013. – № 3. – С. 113–127 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/3/9.pdf>.

131. Саламахін І. Еволюція селянського та земського самоврядування у Харківській губернії в другій половині XIX – на початку XX століття / І. Саламахін // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 61–68 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

132. Стародубець В. Особливості функціонування церковно-парафіяльної школи волинського села XIX – на початку XX ст. / В. Стародубець, Г. Стародубець // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 49–54 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

133. Студінський В. А. Акціонерні товариства у целюлозно-паперовій промисловості України другої половини XIX – початку XX ст. / В. А. Студінський // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2002. – Вип. 5. – С. 49–53 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/5/7.pdf>.

134. Таранець С. В. Благодійність купців-старообрядців у сфері освіти (друга половина XIX – початок XX ст.) / С. В. Таранець // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 86–95 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/2/7.pdf>.

135. Трубочанінов М. Розвиток матеріально-технічної бази поміщицьких та селянських господарств Харківської губернії в умовах ринкової трансформації українського суспільства (друга половина XIX – початок XX століття) / М. Трубочанінов // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 31–36 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

136. Хоменко Т. О. Історіографічне дослідження діяльності земств Наддніпрянської України у сфері модернізації сільськогосподарського виробництва періоду другої половини XIX – початку XX ст. / Т. О. Хоменко, М. А. Якименко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. – Вип. 6. – С. 406–411 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/6/31.pdf>.

137. Черемісін О. Міські бюджети Півдня України в 1870–1917 рр. / О. Черемісін // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 17–23 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_1_2.pdf.

138. Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX століття / В. С. Шандра. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2005. – 427 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=9704>.

139. Шандра В. С. Долання кадрового дефіциту під час ліберальних реформ 1860 – 1870-х рр.: особливості українських губерній Російської імперії / В. С. Шандра // Український історичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 95–107 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/6/7.pdf>.

140. Шевченко А. Вплив митної політики Російської імперії на імпорту торгівлю портів України другої половини XIX – початку XX ст. / Андрій Шевченко // Український історичний збірник. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Вип. 13. – С. 110–115 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2010_13_1/9.pdf.

141. Шевченко А. М. Сільське господарство Південної України в умовах аграрної кризи 1881 – 1896 рр. / А. М. Шевченко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 257–260 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_81.

142. Шевченко В. М. До характеристики категорій земельних власників України другої половини XIX – початку XX ст. : дворянство / В. М. Шевченко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 246–249 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_77.

143. Шевченко В. М. Реформи 1860 – 1890-х рр. у Російській імперії: сучасне трактування / В. М. Шевченко // Український історичний журнал. – 2013. – № 5. – С. 117–123 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/5/9.pdf>.

144. Шевченко В. М. Характеристика категорій земельних власників України другої половини XIX – початку XX ст. / В. М. Шевченко // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 75–85 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/2/6.pdf>.

145. Шевченко В. Приватне банкірське підприємництво в Одесі (XIX – початок XX ст.) / В. Шевченко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – 266 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-5562-3/978-966-02-5562-3.pdf>.

146. Шевченко О. В. Роль Бессарабського земства у підвищенні агрокультури населення (кінець XIX – початок XX ст.) / О. В. Шевченко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 269–271 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_84.

147. Шкільнюк Н. Особливості впровадження міської реформи у приватних містах Волинської губернії в другій половині XIX ст. / Н. Шкільнюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч 3. – С. 16–21 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_3.pdf.

148. Шкільнюк Н. Тенденції розвитку міської торгівлі Волині в другій половині XIX – на початку XX ст. / Н. Шкільнюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 12–17 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_1_2.pdf.

149. Якименко М. А. Становище селянського (фермерського) господарства в Україні після скасування кріпосного права (1861 – 1918 рр.) / М. А. Якименко // Український історичний журнал. – 1996. – № 1. – С. 3–14 ;

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1996/1/2.pdf>.

150. Яременко І. Земське учительство України в системі соціальних відносин на селі (кінець XIX – початок XX ст.) / І. Яременко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 2, ч. 3. – С. 24–29 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_2_3.pdf.

151. Ярославська Л. Вирощування технічних культур у структурі сільськогосподарського виробництва Правобережної України в кінці XIX – на початку XX століття / Лариса Ярославська // Український історичний збірник.– Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Вип. 13. – С. 144–152 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/green/green_2010_13_1/13.pdf.

Тема 8. Україна на початку XX ст.

Українські землі в період Першої світової війни

Вивчення цієї теми слід розпочати з розгляду економічної кризи 1900 – 1903 рр., її особливостей. Важливо усвідомлювати, що ця криза мала глибокі соціальні й економічні наслідки, які наблизили Першу російську революцію.

Окремої уваги заслуговують столипінська аграрна реформа та зміни, які відбулися в українському селі, унаслідок здійснення столипінських перетворень.

Аналізуючи соціально-економічне становище українських земель під час Першої світової війни, слід звернути увагу на милітаризацію економіки, продовольчу кризу, зростання цін, масові мобілізації до діючої армії чоловіків, міграцію до міст і промислових центрів, біженство, жебрацтво, зубожіння населення.

Рекомендована література до теми 8

1. Герасименко О. Переселенська політика на Лівобережжі під час столипінської аграрної реформи / О. Герасименко // Сіверянський літопис. – 2011. – № 6 (102). – С. 82–88.

2. Економічна історія України: історико-економічне дослідження. У 2-х т. Т. 2. / [Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]. – Київ : Ніка-центр, 2011. – 696 с.
3. Жванко Л. М. Біженці Першої світової війни: український вимір (1914 – 1918 рр.) / Л. М. Жванко ; науч. ред. О. О. Нестуля. – Харків : Віровець А. П. "Апостроф", 2012. – 568 с.
4. Жиленкова І. М. Зовнішня торгівля України в контексті інтересів промислового й аграрного капіталу Російської імперії (1890-ті рр. – 1914 р.) : монографія / Ірина Жиленкова ; відп. ред. В. М. Даниленко. – Київ : Фоліант, 2016. – 668 с.
5. Задорожнюк А. Б. Промислове виробництво в містах і містечках Подільської губернії кінця XVIII – початку XX ст. / А. Б. Задорожнюк, О. П. Реєнт. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 270 с.
6. Історія українського селянства : нариси в 2-х т. / [відп. ред. В. А. Смолій ; Ін-т історії України НАН України]. – Київ : Наук. думка, 2006. – Т.1. – 632 с.
7. Касьянов Г. В. Українська інтелігенція на рубежі XIX – XX ст.: соціально-політичний портрет / Г. В. Касьянов. – Київ : Либідь, 1993. – 176 с.
8. Коник О. Депутати Державної думи Російської імперії від губерній Наддніпрянської України (1906 – 1917 рр.) / О. Коник. – Дніпропетровськ : Герда, 2013. – 454 с.
9. Кудінов Д. В. До питання революційних подій у Ніжині 1905 р.: селянський вимір / Д. В. Кудінов // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 95–102.
10. Лось Ф. Формирование рабочего класса на Украине и его революционная борьба в конце XIX – начале XX вв. / Ф. Лось. – Київ : Наука, 1955. – 184 с.
11. Маґочій П.-Р. Історія України / П.-Р. Маґочій ; пер. з англ. Е. Гийдела, С. Грачової. – Київ : Критика, 2007. – 638, [2] с.
12. Мазур О. Я. Міграція населення Східної Галичини на початку Першої світової війни: заручники, біженці, вигнанці, евакуйовані / О. Я. Мазур, І. В. Баран, М. О. Борищак // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2013. – № 752 : Держава та армія. – С. 50–61.
13. Михайлюк О. Селянство України в першому десятиріччі XX ст.: соціокультурні процеси / О. Михайлюк. – Дніпропетровськ : Інновація, 2007. – 457 с.
14. Молчанов В. Б. Життєвий рівень міського населення Правобережної України (1900 – 1914 рр.) / В. Б. Молчанов. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2005. – 318 с.

15. Молчанов В. Життєвий рівень чиновників правоохоронних установ в Україні у XIX – на початку XX ст. / В. Молчанов. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 151 с.
16. Мягкий І. М. Участь українців у Першій світовій війні 1914 – 1918 рр. (за документами ЦДАВО України) / І. М. Мягкий // Архіви України. – 2014. – № 6 – С.57–60.
17. Нариси історії української інтелігенції (перша половина XX ст) : у 3-х кн. / С. І. Білокінь, О. Д. Бойко, Г. С. Брега та ін. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1994– . –
Кн. 1. – 1994. –138 с.
Кн. 2. – 1994. – 172 с.
Кн. 3. – 1994. – 153 с.
18. Палієнко В. І. Місця історичного розселення польської людності в Україні в кінці XIX – XX ст. / В. І. Палієнко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1998. – 77 с.
19. Панченко П. П. Аграрна історія України : підручник / П. П. Панченко, В. П. Славов, В. А. Шмарчук. – 2-ге вид., випр. і доп. – Київ : Т-во "Знання", КОО, 2000. – 342 с.
20. Петренко Є. Д. Переселенський рух з України на Кубань (друга половина XIX – початок XX ст.) / Є. Д. Петренко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 27 с.
21. Пилипенко О. Є. Зовнішньоекономічні зв'язки українських земель у складі Російської імперії (1861 – 1914 рр.) : монографія / О. Є. Пилипенко. – Київ : АМУ, 2008. – 280 с.
22. Пиріг О. Підприємництво в Україні: від витоків до сьогодення / О. Пиріг, Д. Черняк. – Київ : УкрДрук, 2011. – 198 с.
23. Посохов І. Студентство університетів Російської імперії XIX – початку XX ст.: становлення та еволюція субкультури / І. Посохов ; наук. ред. Духопельников В. М. – Харків : Раритети України, 2013. – 276 с.
24. Присяжнюк Ю. П. Ментальність українського селянства в умовах капіталістичної трансформації суспільства (друга половина XIX – початок XX ст.) / Ю. П. Присяжнюк // Український історичний журнал. – 1999. – № 3. – С. 23–33.
25. Присяжнюк Ю. Українське селянство Наддніпрянської України: соціоментальна історія другої половини XIX – початку XX ст. : монографія / Юрій Присяжнюк. – Черкаси : Вертикаль, 2007. – 638 с.

26. Реєнт О. П. Перша світова війна і Україна / О. П. Реєнт, О. В. Сердюк. – Київ : Генеза, 2004. – 480 с.

27. Реєнт О. П. Портові міста – основні реалізатори хлібних продуктів з українських губерній Російської імперії (1861 – 1914 рр.) / О. П. Реєнт // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – Вип. 25. – С. 3–25.

28. Реєнт О. П. Сільське господарство України і світовий продовольчий ринок (1861 – 1914 рр.) / О. П. Реєнт, О. В. Сердюк ; відп. ред. В. Смолій. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – 365 с.

29. Сливка С. С. Фінансово-економічне становище західноукраїнських земель у роки Першої світової війни: історико-правовий аспект / С. С. Сливка // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – Львів, 2014. – Вип. 1. – С. 72–80.

30. Терещенко М. Первый олигарх: Михаил Иванович Терещенко (1886 – 1956 гг.): необычайная история жизни моего деда, как ее рассказала бы мне моя бабушка / М. Терещенко ; пер. с фр. – Киев : Ника-Центр, 2012. – 228 с.

31. Україна: хроніка XX ст.: роки 1911 – 1916 рр. : довід. вид. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. – 147 с.

32. Федьков О. М. Робітничий клас та соціал-демократія в Російській імперії: діалектика взаємин у контексті специфіки українських губерній наприкінці XIX – на початку XX ст. // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – Вип. 25. – С. 147–180.

33. Чорний Д. Взаємовплив чи асиміляція: українці та росіяни по містах Лівобережжя на початку XX ст. / Д. Чорний // Пам'ять століть. – 2004. – № 2. – С. 130–142.

34. Чорний Д. М. Ремісники Харкова і Чернігова на початку XX ст.: порівняльна характеристика суспільної верстви // Вісник Харківського національного ун-ту імені В. Н. Каразіна. – № 871: Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки. – Вип.12. – Харків, 2009. – С. 18–22.

35. Чорний Д. М. Соціально-економічний розвиток міста Суми на початку XX ст. / Д. М. Чорний // Сумська старовина. – 2005. – № 16–17. – С. 119–125.

36. Чорний Д. М. Торгівля в Харкові на початку XX ст. / Д. М. Чорний // Український історичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 53–59.

37. Чорний Д. Чи був Харків промисловим центром? (До питання про критерії класифікації міст України початку ХХ ст.) / Д. Чорний // III міжнародний конгрес українців (26 – 29 серпня 1996 року). Серія: Історія. — Харків, 1996. — С. 12–15.

38. Черный Д. Н. Городское население Украины в начале ХХ века / Д. Н. Черный // Вопросы истории. — 2000. — № 11–12. — С. 145–151.

39. Шандра І. О. З'їзди гірничопромисловців Півдня Росії: створення та діяльність (1874 – 1918 рр.) / І. О. Шандра. — Луганськ : Вид-во ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", 2011. — 300 с.

40. Шляхов О. Б. Україна на шляху до індустріального суспільства (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / О. Б. Шляхов. — Дніпропетровськ : Вид-во ДНУ, 2010. — 244 с.

41. Шляхов О. Б. Формування мережі земських лікарняно-продовольчих пунктів на Катеринославщині та їх діяльність на початку ХХ ст. / О. Б. Шляхов // Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. : зб. наук. ст. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. — Вип. 25. — С. 121–134.

42. Янишин Б. М. Соціально-демографічні зміни в містах Східної Галичини (ХІХ – початок ХХ ст.): основні риси, стан та перспективи дослідження / Б. М. Янишин // Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. : зб. наук. ст. — Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. — Вип. XXV. — С. 135–146.

43. Grimsted P. K. The Social Role and Economic Status of Blind Peasant Minstrels in Ukraine / Patricia Kennedy Grimsted // Harvard Ukrainian Studies. — 1993. — Vol. 17, No. 1/2 (June). — P. 45–71.

44. Kelly C. Teacups and coffins: the culture of Russian merchant women, 1850 – 1917 / Catriona Kelly // Women in Russia and Ukraine / ed. by Rosalind Marsh. — Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1996. — P. 55–77.

45. Kononenko K. Ukraine and Russia: a history of the economic relations between Ukraine and Russia (1654 – 1917) / K. Kononenko. — Milwaukee, Wisconsin : The Marquette University Press, 1958. — 257 p.

46. Mavor J. An Economic History of Russia / James Mavor. — London ; Toronto : J. M. Dent and Sons, Limited ; New York : E. P. Dutton and Co., 1914. — 614 p.

47. Rudolph R. L. The East European Peasant Household and the Beginnings of Industry: East Galicia, 1786 – 1914 / R. L. Rudolph // *Ukrainian Economic History Interpretive Essays* / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 339–382.

48. Spechler M. C. Development of the Ukrainian Economy, 1854 – 1917: the Imperial View / Martin C. Spechler // *Ukrainian Economic History Interpretive Essays* / ed. by I. S. Koropetckyj. – Harvard : Harvard University Press, 1991. – P. 261–276.

49. Stachiw M. Why the Jewish Problem has been connected with Ukraine / Matthew Stachiw // *Ukrainians and Jews: Articles, Testimonies, Letters and Official Documents dealing with Interrelations of Ukrainians and Jews in the Past and Present*. – New York : The Ukrainian Congress Committee of America, Inc., 1966. – P. 11–53.

50. Wierzbieniec W. The Processes of Jewish Emancipation and Assimilation in the Multiethnic City of Lviv during the Nineteenth and Twentieth Centuries / Waclaw Wierzbieniec // *Harvard Ukrainian Studies*. – 2000. – Vol. 24 (Special Issue). – P. 223–250.

51. Бармак М. В. Господарське життя німецьких колоній Волинської губернії (XIX – початок XX ст.) / М. В. Бармак // *Український селянин* : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 219–222 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrse1_2006_10_68.pdf.

52. Білоус Л. В. Депортації єврейського населення на території Російської імперії під час Першої світової війни / Л. В. Білоус // *Український історичний журнал*. – 2011. – № 2. – С. 65–79 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2011/2/6.pdf>.

53. Вільшанська О. Л. Вдалий шлюб в уявленнях городян у другій половині XIX – на початку XX ст. (на основі джерел особового походження та художньої літератури) / О. Л. Вільшанська // *Проблеми історії України XIX – початку XX ст.* : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 20. – С. 77–95 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2012_20/xix_2012_20.pdf.

54. Вільшанська О. Л. Повсякденне життя населення України під час Першої світової війни / О. Л. Вільшанська // *Український історичний журнал*. – 2004. – № 4. – С. 56–70 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2004/4/3.pdf>.

55. Гаухман М. В. "Справа Бейліса" (1911 – 1913 рр.): версії сучасників і причини фабрикації (до сторіччя судового процесу) / М. В. Гаухман // Український історичний журнал. – 2013. – № 6. – С. 61–72 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/journal/journal_2013_6/journal_2013_6.pdf.

56. Глизь Ю. І. Фінансова діяльність Київської міської думи (1871 – 1914 рр.) / Ю. І. Глизь // Український історичний журнал. – 2015. – № 4. – С. 37–58 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_4/journal_2015_4.pdf.

57. Годунова Л. В. Імперський податковий апарат у Наддніпрянській Україні напередодні та в роки Першої світової війни: в працях тогочасних дослідників / Л. В. Годунова // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23. – С. 103–113 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2014_23/xix_2014_23.pdf.

58. Демешко Ю. О. Участь купецтва у функціонуванні банківської сфери Новоросійського краю (початок XIX ст. – 60-ті рр. XIX ст.) / Ю. О. Демешко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 22. – С. 26–33 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2013_22/xix_2013_22.pdf.

59. Джумиґа Є. Ю. Умови життя дітей в Одесі під час Першої світової війни (липень 1914 – лютий 1917 рр.): соціально-економічний аспект / Є. Ю. Джумиґа // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – Вип. 19. – С. 369–379 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2011_19/xix_2011_19.pdf.

60. Довжук І. В. Діяльність Селянського поземельного банку в Україні на початку XX ст. / І. В. Довжук // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 22. – С. 34–39 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2013_22/xix_2013_22.pdf.

61. Довжук І. В. Соціально-економічні зміни в Наддніпрянській Україні у середині XIX ст. / І. В. Довжук // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 24. – С. 23–36 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2015_24/xix_2015_24.pdf.

62. Донік О. М. Взаємодія підприємців та органів самоврядування у процесі модернізації міської інфраструктури України наприкінці XIX – на початку XX ст. (на прикладі електропостачання та електротранспорту) / О. М. Донік // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 24. – С. 3–22 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2015_24/xix_2015_24.pdf.

63. Донік О. М. Всеросійський земський союз в Україні: структура, напрями та результати діяльності / О. М. Донік // Український історичний журнал. – 2014. – № 3. – С. 22–37 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2014_3/journal_2014_3.pdf.

64. Донік О. М. Етнічна диференціація і процеси соціально-культурної адаптації підприємців України в пореформену добу / О. М. Донік // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 20. – С. 96–111 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2012_20/xix_2012_20.pdf.

65. Донік О. М. З історії індустріального освоєння Донбасу (XIX – початок XX ст.) / О. М. Донік. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 60 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Donik_Oleksandr/Z_istorii_industrialnoho_osvoiennia_Donbasu_KhIKh_pochatok_KhKh_st.pdf.

66. Донік О. М. Реформування комерційної освіти в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.: поєднання інтересів держави і підприємницького капіталу / О. М. Донік // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 23. – С. 254–267 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2013_22/xix_2013_22.pdf.

67. Донік О. М. Соціокультурний вимір підприємництва в Україні у другій половині XIX – на початку XX ст. / О. М. Донік // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. – Вип. 6. – С. 49–55 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/6/3.pdf>.

68. Донік О. М. Чисельність та етнічно-конфесійний склад купецтва України в XIX – на початку XX ст. / О. М. Донік // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 71–96 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/5/6.pdf>.

69. Дробко Е. В. Трудова міграція та українська діаспора за кордоном / Е. В. Дробко // Університетські наукові записки. – 2006. – № 2 (18). – С. 302–309 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.univer.km.ua/visnyk/1094.pdf>.

70. Жванко Л. М. Біженство Першої світової війни в Україні: документи і матеріали (1914 – 1918 рр.) : монографія / Л. М. Жванко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 360 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eprints.kname.edu.ua/15879/3/МОНОГРАФІЯ_10_червня_Жванко.pdf.

71. Жванко Л. М. Всеросійський земський союз та Всеросійський союз міст: створення вертикалі допомоги біженцям Першої світової війни (український контекст) / Л. М. Жванко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 21. – С. 346–360 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2013_21/xix_2013_21.pdf.

72. Жванко Л. М. Інститут головуповноважених та уповноважених з улаштування біженців у Російській імперії: нормативно-правові аспекти та реалії життя 1915 – 1917 рр. / Л. М. Жванко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23. – С. 66–76 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2014_23/xix_2014_23.pdf.

73. Жванко Л. М. Процес формування етнічних комітетів допомоги біженцям на українських землях у роки Першої світової війни / Л. М. Жванко // Український історичний журнал. – 2014. – № 3. – С. 38–55 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2014_3/journal_2014_3.pdf.

74. Жиленкова І. М. Зовнішня торгівля Російської імперії кінця XIX – початку XX ст.: оцінки державної політики в дореволюційній історіографії / І. М. Жиленкова // Український історичний журнал. – 2015. – № 1. – С. 135–150 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_1/journal_2015_1.pdf.

75. Жиленкова І. М. Проблеми зовнішньої торгівлі України кінця XIX – початку XX ст. у спогадах та мемуарах сучасників / І. М. Жиленкова // Гілея : наук. вісник. – 2016. – Вип. 106. – С. 37–40 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_106_10.

76. Жиленкова І. М. Іноземне землеволодіння на теренах Правобережної України у XIX – на початку XX ст. / І. М. Жиленкова // Проблеми

історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – Вип. 19. – С. 151–160 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2011_19/xix_2011_19.pdf.

77. Жилєнкова І. М. Організаційні заходи громадськості України щодо перегляду торгової угоди 1904 р. з Німеччиною (1913 – 1914 рр.) / І. М. Жилєнкова // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23. – С. 9–22 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2014_23/xix_2014_23.pdf.

78. Жилєнкова І. М. Особливості економічного розвитку українських земель Російської імперії в пореформену добу / І. М. Жилєнкова // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 20. – С. 112–141 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2012_20/xix_2012_20.pdf.

79. Загребельна Н. І. Благодійна діяльність та меценатство представників українських торгово-промислових кіл та інтелігенції у роки Першої світової війни / Н. І. Загребельна, Є. О. Маковей // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 20. – С. 220–228 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2012_20/xix_2012_20.pdf.

80. Заєць О. В. Еволюція сільськогосподарських підприємств Лівобережної України 1861 – 1914 рр. / О. В. Заєць // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2006. – Вип. 10. – С. 234–239 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2006_10_73.

81. Ільницький І. В. Нафтопереробна промисловість Галичини в умовах першої Російської окупації краю (вересень 1914 р. – червень 1915 р.) / І. В. Ільницький // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23. – С. 297–304 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2014_23/xix_2014_23.pdf.

82. Кароєва Т. Р. Чи була доступна книга подолянам на межі XIX – XX століть? (соціоекономічний аналіз купівельної спроможності населення Подільської губернії) / Т. Р. Кароєва // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 22. – С. 40–51 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.history.org.ua/JournALL/xix/xix_2013_22/xix_2013_22.pdf.

83. Качмала В. І. Демографічні особливості Лівобережної України напередодні Першої світової війни / В. І. Качмала // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – Вип. 19. – С. 217–227 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2011_19/xix_2011_19.pdf.

84. Ковальчик К. Р. Інвестиції у важку промисловість Донецько-Придніпровського району до 1914 р.: інноваційний розвиток в умова державного протекціонізму / К. Р. Ковальчик // Український історичний журнал. – 2010. – № 6. – С. 73–89 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/6/6.pdf>.

85. Краснікова О. М. З історії становлення і функціонування земельних банків в Україні (1861 – 1918 рр.) / О. М. Краснікова // Український історичний журнал. – 1999. – № 6. – С. 64–69 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1999/6/6.pdf>.

86. Кругляк Б. А. Торговельна буржуазія в Україні (60-ті роки XIX ст. – 1914 р.) / Б. А. Кругляк // Український історичний журнал. – 1994. – № 6. – С. 72–81 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1994/6/8.pdf>.

87. Кругляк М. Корупція у вищих навчальних закладах Російської імперії у XIX – на початку XX ст. (на прикладі України) / М. Кругляк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2015. – Вип. 2, ч. 2. – С. 26–30 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_2_2.pdf.

88. Куліков В. О. Іноземні підприємці як імпортери капіталу, інновацій та менеджменту в українських губерніях Російської імперії наприкінці XIX – на початку XX ст. / В. О. Куліков // Український історичний журнал. – 2014. – № 3. – С. 56–69 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2014_3/journal_2014_3.pdf.

89. Лазанська Т. Історія підприємництва в Україні (на матеріалах торгово-промислової статистики XIX ст.) / Т. Лазанська. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1999. – 282 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-02-1235-6/966-02-1235-6.pdf>.

90. Лазанська Т. І. Торговельні дома України на рубежі двох століть (1892 – 1914 рр.) / Т. І. Лазанська // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2001. – Вип. II. – С. 24–41 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2001_2/4.pdf.

91. Лисенко О. В. Взаємозв'язок між результатами Великих реформ 1860 – 90-х рр. і Першої світової війни та їх наслідки для України / О. В. Лисенко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 20. – С. 52–67 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2012_20/xix_2012_20.pdf.

92. Лисенко О. В. Вплив імперського зовнішньополітичного курсу на загострення соціально-економічних та міжетнічних протиріч в Наддніпрянщині (кінець XIX – початок XX ст.) / О. В. Лисенко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 22. – С. 52–77 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2013_22/xix_2013_22.pdf.

93. Лисенко О. В. Роль іноземних інвестицій у розвитку українського суспільства на початку XX ст. [Електронний ресурс] / О. В. Лисенко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України 2011. – Вип. 19. – С. 161–193. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2011_19/xix_2011_19.pdf.

94. Мартинова В. А. Історична компаративістика світових економічних криз (XX – початок XXI ст.) / В. А. Мартинова // Український історичний журнал. – 2011. – № 5. – С. 131–146 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?libid=7247>.

95. Машкін О. М. Іноземці в соціально-економічному житті Києва в січні – лютому 1917 р. (за матеріалами газети "Киевлянин") / О. М. Машкін // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 24. – С. 37–55 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2015_24/xix_2015_24.pdf.

96. Машкін О. М. Російське дворянство іноземного походження в промисловості України у другій половині XIX – початку XX ст. / О. М. Машкін // Український історичний журнал. – 1998. – № 2. – С. 83–91 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/2/6.pdf>.

97. Милько В. І. Аграрне питання у діяльності депутатів від українських губерній та міст I – II державних дум Російської імперії (1906 – 1907 рр.) / В. І. Милько // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – Вип. 19. – С. 37–58 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2011_19/xix_2011_19.pdf.

98. Милько В. І. Обговорення в III Державній думі Російської імперії столицінської аграрної реформи: позиція депутатів від українських губерній і міст / В. І. Милько // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 20. – С. 68–76 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2012_20/xix_2012_20.pdf.

99. Молчанов В. Б. Вплив Першої світової війни на життєвий рівень населення України / В. Б. Молчанов // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23. – С. 92–102 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2014_23/xix_2014_23.pdf.

100. Молчанов В. Б. Добробут студентів України в другій половині XIX – на початку XX ст. / В. Б. Молчанов // Український історичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 39–53 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/5/4.pdf>.

101. Молчанов В. Б. Донбас у системі соціально-демографічних та економічних процесів (XIX – початок ХІ ст.) / В. Б. Молчанов. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – 106 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Molchanov_Volodymyr/Donbas_u_systemi_sotsialnodemohrafichnykh_ta_ekonomichnykh_protseviv_KhIKh_pochatok_KhKh_st.pdf.

102. Молчанов В. Б. Життєвий рівень населення м. Києва у другій половині XIX ст. / В. Б. Молчанов // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 24. – С. 56–80 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2015_24/xix_2015_24.pdf.

103. Москалюк М. Економічна політика державних інституцій у галузях обробної промисловості українських губерній Російської імперії в другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 2. – С. 32–38 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusk/hystory/2012_2.pdf.

104. Москалюк М. Забезпечення обробної промисловості українських губерній Російської імперії інженерно-технічними фахівцями у другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира

Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2012. – Вип. 1. – С. 54–61 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2012_1.pdf.

105. Москалюк М. З історії забезпечення обробної промисловості сировиною в українських губерніях Російської імперії у другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 2. – С. 19–26 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011_2.pdf.

106. Москалюк М. Зовнішня торгівля українською цукровою продукцією в другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2014. – Вип. 1, ч. 1. – С. 30–36 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_1.pdf.

107. Москалюк М. Капіталізація підприємств українських губерній Російської імперії наприкінці XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2011. – Вип. 1. – С. 41–47 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2011-1.pdf.

108. Москалюк М. М. З історії розвитку цукрової промисловості в Україні у другій половині XIX – на початку XX ст. / М. М. Москалюк // Український історичний журнал. – 2008. – № 2. – С. 75–85 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/2/7.pdf>.

109. Москалюк М. Розвиток винокурної промисловості в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2013. – Вип. 2, ч. 1. – С. 15–20 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2013_2_%D0%A71.pdf.

110. Москалюк М. Тютюнова промисловість українських губерній Російської імперії у другій половині XIX – на початку XX ст. / М. Москалюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2015. –

Вип. 1, ч. 2. – С. 6–12 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_1_2.pdf.

111. Нізова Л. В. Столипінський етап створення державно-монополістичного управління суспільством / Л. В. Нізова // Український історичний журнал. – 2008. – № 3. – С. 101–123 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/3/6.pdf>.

112. Ніколаєва Т. М. Роль підприємців України в розвитку професійної освіти (остання третина XIX – початок XX ст.) / Т. М. Ніколаєва // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 82–96 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/1/7.pdf>.

113. Ніколаєва Т. М. Соціокультурна характеристика підприємців України (1861 – 1914 рр.) / Т. М. Ніколаєва // Український історичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 95–107 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2011/3/7.pdf>.

114. Орлик С. В. Українське повітове місто і Велика війна: продовольчі проблеми та ріст цін / С. В. Орлик // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23. – С. 114–133 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2014_23/xix_2014_23.pdf.

115. Постернак О. О. Гірничопромислова буржуазія Півдня Росії в революції 1905 – 1907 рр. / О. О. Постернак // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – Вип. 19. – С. 73–86 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2011_19/xix_2011_19.pdf.

116. Присяжнюк Ю. П. Ринкова еволюція аграрних відносин в Україні (друга половина XIX ст. – 1905 р.) / Ю. П. Присяжнюк, Л. М. Горенко // Український історичний журнал. – 2000. – № 5. – С. 88–97 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2000/5/9.pdf>.

117. Реєнт О. П. Революційні та соціальні рухи трудящих мас України / О. П. Реєнт // Український історичний журнал. – 2005. – № 4. – С. 89–107 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/4/4.pdf>.

118. Реєнт О. П. Велика війна 1914 – 1918 рр. у сучасній українській історіографії / О. П. Реєнт, Б. М. Янишин // Український історичний журнал. – 2014. – № 3. – С. 4–21 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2014_3/journal_2014_3.pdf.

119. Романюк Н. Й. Роль підприємництва в розвитку аграрного сектору економіки Правобережної України (друга половина XIX – початок XX ст.) / Н. Й. Романюк // Український історичний журнал. – 2013. – № 3. – С. 113–127 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/3/9.pdf>.

120. Синявська Л. І. Вплив "особливих" органів Російської імперії на організацію роботи промислових підприємств України у 1914 – 1916 рр. / Л. І. Синявська // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 22. – С. 243–253 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.history.org.ua/JournALL/xix/xix_2013_22/xix_2013_22.pdf.

121. Синявська Л. І. Вплив Першої світової війни на ціноутворення у видобутку вугілля Донецького регіону / Л. І. Синявська // Історія торгівлі, податків та мита : X міжнар. наук. конф., 27–28 жовтня 2016 року : тези доповідей. – Київ : Ін-т історії України, 2016. – С. 77–80 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-8026-7/978-966-02-8026-7.pdf>.

122. Синявська Л. І. Вплив фінансової діяльності уряду Російської імперії на розвиток підприємств важкої промисловості сходу й півдня України в 1914 – 1916 рр. / Л. І. Синявська // Український історичний журнал. – 2014. – № 3. – С. 56–69 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2014_3/journal_2014_3.pdf.

123. Синявська Л. І. Діяльність гірничо-видобувних підприємств сходу і півдня України у 1914 – 1916 рр. / Л. І. Синявська // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23. – С.134–151 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2014_23/xix_2014_23.pdf.

124. Студінський В. А. Акціонерні товариства у целюлозно-паперовій промисловості України другої половини XIX – початку XX ст. / В. А. Студінський // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2002. – Вип. 5. – С. 49–53 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/xix/5/7.pdf>.

125. Ступак Ф. Я. З історії соціальної опіки громадських спілок і органів самоврядування в Україні під час Першої світової війни / Ф. Я. Ступак // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 24. – С. 135–139 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2015_24/xix_2015_24.pdf.

126. Таранець С. В. Благодійність купців-старообрядців у сфері освіти (друга половина XIX – початок XX ст.) / С. В. Таранець // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 86–95 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/2/7.pdf>.

127. Тканко Т. В. Науково-дослідна діяльність військово-промислових комітетів українських губерній Російської імперії у роки Першої світової війни / Т. В. Тканко // Український історичний журнал. – 2008. – № 6. – С. 86–99 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/6/6.pdf>.

128. Черемісін О. Міські бюджети Півдня України в 1870 – 1917 рр. / О. Черемісін // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 17–23 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2015_1_2.pdf.

129. Чорний Д. М. Торгівля в Харкові на початку XX ст. / Д. М. Чорний // Український історичний журнал. – 2005. – № 5. – С. 53–59 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/5/5.pdf>.

130. Шандра В. С. Переселення українських селян до Сибіру у 1861 – 1917 рр. : чинники та наслідки / В. С. Шандра // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2011. – Вип. 19. – С. 228–242 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2011_19/xix_2011_19.pdf.

131. Шевченко В. М. Методологічні основи вивчення історії земельного ринку в Україні другої половини XIX – початку XX ст. / В. М. Шевченко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – Вип. 20. – С. 329–335 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/xix/xix_2012_20/xix_2012_20.pdf.

132. Шевченко В. Приватне банкірське підприємництво в Одесі (XIX – початок XX ст.) / В. Шевченко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – 266 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-5562-3/978-966-02-5562-3.pdf>.

133. Шевченко В. М. Характеристика категорій земельних власників України другої половини XIX – початку XX ст. / В. М. Шевченко // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 75–85 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/2/6.pdf>.

134. Шляхов О. Б. Судновласники Азово-Чорноморського басейну наприкінці XIX – на початку XX ст. / О. Б. Шляхов // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 61–72 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/1/5.pdf>.

135. Шляхов О. Б. Ставлення підприємців південноукраїнських губерній до політики імперського центру на початку XX ст. / О. Б. Шляхов // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2013. – Вип. 22. – С. 153–173 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.history.org.ua/JournALL/xix/xix_2013_22/xix_2013_22.pdf.

136. Якименко М. А. Становлення селянського (фермерського) господарства в Україні після скасування кріпосного права (1861 – 1918 рр.) / М. А. Якименко // Український історичний журнал. – 1996. – № 1. – С. 3–14 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1996/1/2.pdf>.

137. Якубова Л. Д. Процес українського націєтворення vs імперські практики маргіналізації на Донбасі (XVIII – початок XXI ст.) / Л. Д. Якубова // Український історичний журнал. – 2015. – № 4. – С. 173–188 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_4/journal_2015_4.pdf.

138. Яременко І. О. Земське вчительство України напередодні та в період Першої світової війни: правовий статус, соціальний авторитет та оплата праці / І. О. Яременко // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – Вип. 23. – С. 255–267 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/xix_2014_23/xix_2014_23.pdf.

Тема 9. Українські землі в період національно-демократичної революції 1917 – 1921 рр.

Аналізуючи соціально-економічні перетворення УЦР, необхідно пам'ятати, що важливим джерелом інформації про них є її універсали.

Важливо також усвідомлювати, що успіхи більшовиків примусили лідерів УЦР шукати союзників та укласти угоду з урядами Німеччини й Австро-Угорщини.

Слід звернути увагу на успіхи та прорахунки гетьмана Павла Скоропадського в галузі соціально-економічної політики. Директорія УНР також припустилася помилок у цій сфері.

Потрібно з'ясувати особливості соціально-економічної політики керівництва ЗУНР.

Окремої уваги заслуговують відмітні риси більшовицької політики "воєнного комунізму".

Рекомендована література до теми 9

1. Андрусишин Б. У пошуках соціальної рівноваги: напис історії робітничої політики українських урядів революції та визвольних змагань 1917 – 1920 рр. / Б. Андрусишин. – Київ : Федерація профспілок України, 1995. – 192 с.

2. Антоненко В. В. Становлення бюджетів губернських і округових міст Української СРР на початку 1920-х рр. / В. В. Антоненко // Архіви України. – 2014. – № 6 – С. 7–19.

3. Белік А. В. Аграрне питання за доби Директорії УНР / А. В. Белік // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Вип. 35. – Запоріжжя, 2013. – С. 105–109.

4. Гай-Нижник П. П. Вихід України в 1917 – 1919 рр. з російської рубльової зони / П. П. Гай-Нижник // Фінанси України. – 1997. – № 10. – С. 120–123.

5. Гай-Нижник П. П. Марки-шаги – грошові знаки державної України 1917 – 1920 років / П. П. Гай-Нижник // Фінанси України. – 1997. – № 4. – С. 112–114.

6. Гай-Нижник П. П. Податкова політика Центральної Ради, урядів УНР, Української Держави, УСРР (1917 – 1930 рр.) / П. П. Гай-Нижник. – Київ : Цифра-друк, 2006. – 303 с.

7. Гай-Нижник П. П. Приватні банківські та кредитові установи в Україні 1917 – 1918 рр. / П. П. Гай-Нижник // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства. – Київ, 2005. – Т. 4. – С. 394–404.

8. Гай-Нижник П. П. Структура міністерства фінансів за гетьманату Павла Скоропадського / П. П. Гай-Нижник // Наукові записки : зб. пр. молодих вчених та аспірантів. – Т. 7. – Київ : Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 2001. – С. 486–495.

9. Гай-Нижник П. П. Торгівельно-промислова політика уряду Української Держави Гетьмана Павла Скоропадського 1918 р. / П. П. Гай-Нижник // Наукові записки : зб. пр. молодих вчених та аспірантів. – Т. 2. – Київ : Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, 1997. – С. 353–396.

10. Гай-Нижник П. П. Український державний банк: історія становлення (1917 – 1918 рр.). Документи і матеріали / П. П. Гай-Нижник. – Київ : Цифра-друк, 2007. – 340 с.

11. Голікова О. М. Меншовики Харкова в 1917 – 1920 рр.: динаміка політичного впливу в робітничому середовищі / О. М. Голікова // Вісник Харківського університету. – 1998. – № 401 : Історія України. – Вип. 2. – С. 45–55.

12. Горак В. С. Повстанці отамана Григор'єва (серпень 1918 – серпень 1919 рр.): історичне дослідження / В. С. Горак. – Фастів : Політ-фаст, 1998. – 224 с.

13. Добрунова Л. Е. Деякі тенденції руху населення Харкова у 1917 році / Л. Е. Добрунова // Сучасна україністика: наукові парадигми мови, історії, філософії : зб. статей III Міжнародної наукової конференції 17 – 19 травня 2012 року. – Харків : ХНЕУ, 2012. – С. 73–79.

14. Добрунова Л. Е. Промисловість Харкова: стадії розвитку, причини кризових явищ (січень – грудень 1917 року) / Л. Е. Добрунова // Актуальні проблеми вітчизняної історії : зб. пр. молодих вчених. – Харків, 1998. – С. 85–93.

15. Донік О. М. Київська Всеросійська виставка 1913 р. як виразний приклад презентації досягнень у модернізації економіки й міського життя / О. М. Донік // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – Вип. 25. – С. 50–69.

16. Економічна історія України: історико-економічне дослідження. У 2-х т. Т. 2 / [Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]. – Київ : Ніка-центр, 2011. – 696 с.

17. Єфіменко Г. Взаємовідносини Кремля та радянської України: економічний аспект (1917 – 1919 рр.) / Г. Єфіменко ; відп. ред. С. В. Кульчицький. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – 230 с.

18. Іващенко В. А. Податкова політика Директорії в українському селі (вересень 1918 – листопад 1920 рр.) / В. А. Іващенко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. пр. – Вінниця, 2010. – Вип. 18. Серія: Історія. – С. 93–96.

19. Корновенко С. В. Соціально-економічна політика Н. Махна в українському селі / С. В. Корновенко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2005. – Вип. 9. – С. 175–179.
20. Комаринська З. М. Банківська система України періоду державності 1917 – 1920 рр.: становлення та реалії функціонування / З. М. Комаринська // Вісник НБУ. – 2002. – № 2. – С. 56–59.
21. Мельник Ю. Ф. Сільське господарство України 1917 – 1920 рр.: реалії та пошуки / Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов. – Київ : Укр. акад. аграрних наук, 2008. – 284 с.
22. Ніколайчук Д. О. Київські цивільні губернатори: деякі аспекти соціо-професійного портрету (друга половина ХІХ – початок ХХ ст.) / Д. О. Ніколайчук // Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. : зб. наук. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – Вип. 25. – С. 97–108.
23. Остапенко Д. О. Система оподаткування споживчих кооперативів в Російській імперії / Д. О. Остапенко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Історія України. – 2002. – № 556. – С. 76–85.
24. Пиріг Р. Діяльність урядів гетьманату Павла Скоропадського: персональний вимір / Р. Пиріг. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2016. – 518 с.
25. Реєнт О. П. Робітництво України і Центральна Рада / О. П. Реєнт. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1993. – 48 с.
26. Реєнт О. П. Українська революція і робітництво: соціально-політичні та економічні зміни 1917 – 1920 рр. / О. П. Реєнт. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1996. – 265 с.
27. Струкова Г. О. Склад студентства Харківського університету наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. / Г. О. Струкова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2002. – № 556 : Історія України. – Вип. 5. – С. 86–92.
28. Хміль І. А. Аграрна революція на Україні: березень 1917 – квітень 1918 рр. / І. В. Хміль. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2000. – 90 с.
29. Щербатюк В. Селянський повстанський рух в Україні 1917 – 1921 років: українська історіографія / В. Щербатюк. – Київ : Наук. думка, 2012. – 528 с.
30. Dobriansky L. E. The Revived Myth of Ukrainian Anti-Semitism / Lev E. Dobriansky // Ukrainians and Jews: Articles, Testimonies, Letters and

Official Documents dealing with Interrelations of Ukrainians and Jews in the Past and Present. – New York : The Ukrainian Congress Committee of America, Inc., 1966. – P. 107–117.

31. Krawchenko B. The Social Structure of the Ukraine in 1917 / Bohdan Krawchenko // Harvard Ukrainian Studies. – 1990. – Vol. 14, No 1/2 (June). – P. 97–112.

32. Mark R. A. Social Questions and National Republic: the Ukrainian National Republic in 1919 – 1920 / Rudolf A. Mark // Harvard Ukrainian Studies. – 1990. – Vol. 14, No 1/2 (June). – P. 113–131.

33. Stachiw M. Why the Jewish Problem has been connected with Ukraine / Matthew Stachiw // Ukrainians and Jews: Articles, Testimonies, Letters and Official Documents dealing with Interrelations of Ukrainians and Jews in the Past and Present. – New York : The Ukrainian Congress Committee of America, Inc., 1966. – P. 11–53.

34. Бойко О. Д. Зміна урядів та урядової політики Директорії УНР / О. Д. Бойко // Український історичний журнал. – 2009. – № 6. – С. 35–47 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/6/4.pdf>.

35. Гай-Нижник П. П. Теоретичні засади фінансової системи Української держави у 1917 – 1919 рр. УНР / П. П. Гай-Нижник // Український історичний журнал. – 1998. – № 4. – С. 3–17 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/4/1.pdf>.

36. Гай-Нижник П. П. Фінансова політика уряду Української Держави Гетьмана П. Скоропадського (29 квітня – 14 грудня 1918 р.) / П. П. Гай-Нижник. – Київ, 2004. – 430 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/downloads/Hainyzhnyk%20P.%20Finans.polityka-1918.pdf>.

37. Директорія, Рада Народних Міністрів Української Народної Республіки 1918 – 1920 рр.: документи і матеріали : в 2-х т. [Електронний ресурс] / [упоряд. В. Верстюк, Г. Басара-Тиліщак, В. Бойко та ін. ; ред. кол. В. Верстюк, О. Бойко, Р. Пиріг, Н. Маковська]. – Київ : Вид-во Олени Теліги, 2006– . –

Т. 1. – 688 с. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-7601-78-1/966-7601-78-1.pdf>.

Т. 2. – 744 с. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-7601-79-x/966-7601-79-x.pdf>.

38. Єфіменко Г. Г. Більшовицький центр і радянська Україна: економічні аспекти національної політики Кремля у 1917 – 1925 рр. / Г. Г. Єфіменко // Український історичний журнал. – 2009. – № 2. – С. 96–109 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/2/8.pdf>.

39. Єфіменко Г. Г. Економічні аспекти національної політики Кремля щодо радянської України (1918 – 1919 рр.) / Г. Г. Єфіменко // Український історичний журнал. – 2006. – № 1. – С. 83–100 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/1/7.pdf>.

40. Жванко Л. М. Нормативно-правова база та органи соціальної опіки біженців Першої світової війни за доби Української Держави (квітень – грудень 1918 році) / Л. М. Жванко // Український історичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 108–122 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/1/7.pdf>.

41. Корновенко С. В. Аграрне законодавство П. Скоропадського у контексті вітчизняного та європейського досвіду вирішення земельного питання (1918 – 1921 рр.) / С. В. Корновенко // Український історичний журнал. – 2008. – № 4. – С. 72–81 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/4/6.pdf>.

42. Корновенко С. В. Заходи білогвардійського уряду А. Денікіна з урегулювання орендних відносин в українському селі (1919 р.) / С. В. Корновенко // Український історичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 117–125 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2007/1/8.pdf>.

43. Корновенко С. В. Участь В. Колокольцева в розробці проекту аграрної реформи денікінського уряду / С. В. Корновенко // Український історичний журнал. – 2013. – № 3. – С. 140–151 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/journal/journal_2013_3/journal_2013_3.pdf.

44. Краснікова О. М. З історії становлення і функціонування земельних банків в Україні (1861 – 1916 рр.) / О. М. Краснікова // Український історичний журнал. – 1999. – № 6. – С. 64–69 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1999/6/6.pdf>.

45. Лісовська О. В. Стан соціального забезпечення українського села на середину 1960-х років / О. В. Лісовська // Гілея : наук. вісник. – 2016. – Вип. 106. – С. 90–94 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_106_23.

46. Лозовий В. С. Селянська правосвідомість у добу Української революції (1917 – 1921 рр.) / В. С. Лозовий // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 88–94 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/6/6.pdf>.

47. Лозовий В. С. Аграрна політика Директорії УНР / В. С. Лозовий // Український історичний журнал. – 1997. – № 2. – С. 68–76 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1997/2/6.pdf>.

48. Любовець О. М. Всеукраїнський союз земельних власників у політичній системі гетьманату П. Скоропадського / О. М. Любовець // Український історичний журнал. – 2008. – № 4. – С. 60–72 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/4/5.pdf>.

49. Петрук О. Міністерство фінансів УНР (за документами Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України) / О. Петрук // Архіви України. – 2009. – № 5 – С. 84–99 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.archives.gov.ua/Publicat/AU/AU_5_2009/84.pdf.

50. Пиріг Р. Я. Земельна реформа гетьмана Павла Скоропадського: спроби проведення та причини невдачі / Р. Я. Пиріг // Український історичний журнал. – 2006. – № 3. – С. 68–84 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/3/5.pdf>.

51. Проблеми вивчення історії Української революції 1917 – 1921 років : зб. наук. ст. / гол. ред. В. Ф. Верстюк. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – Вип. 11. – 263 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/revol_2015_11/revol_2015_11.pdf.

52. Синявська Л. І. Фінансування роботи промислових підприємств на сході й півдні України в 1917 – 1918 рр. / Л. І. Синявська // Український історичний журнал. – 2014. – № 5. – С. 61–74 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2014_5/journal_2014_5.pdf.

53. Українська Центральна рада: документи і матеріали : в 2-х т. [Електронний ресурс] / упоряд. В. Ф. Верстюк, О. Д. Бойко, Ю. М. Гамрецький та ін. – Київ : Наук. думка, 1996– . –

Т. 1 : 4 березня – 9 грудня 1917 р. – 1996. – 590 с. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-00-0012-X/966-00-0012-X.pdf>.

Т. 2 : 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. – 1997. – 424 с. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/966-00-0013-8/966-00-0013-8.pdf>.

Тема 10. Радянська Україна в міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.)

Пристаючи до вивчення цієї теми, слід пригадати, які характерні риси мала більшовицька політика "воєнного комунізму". Потрібно з'ясувати соціальні й економічні наслідки реалізації цієї політики в радянській Україні. Слід звернути увагу на особливості нової економічної політики (непу). Особливої уваги заслуговують соціальні й економічні зміни, що відбулися в УСРР за доби непу.

Для вивчення цієї теми важливе значення має осягнення особливостей радянської індустріалізації. Особливої уваги заслуговує суцільна колективізація сільського господарства. Потрібно з'ясувати соціальні й економічні наслідки проведення індустріалізації та колективізації в радянській Україні.

Рекомендована література до теми 10

1. Борисенко М. Житло та побут міського населення України у 20 – 30-х роках ХХ століття / М. Борисенко. – 2-ге вид. – Київ : Стилос, 2013. – 270 с.

2. Волосник Ю. П. Нова буржуазія в умовах непу / Ю. П. Волосник // Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921 – 1928 рр.) : колективна моногр. У 2-х ч. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Ч. 2. – С. 343–381.

3. Волосник Ю. П. Нова буржуазія України та розвиток приватнопідприємницької діяльності на фінансовому ринку в роки непу / Ю. П. Волосник. – Харків : НМЦ "СД", 2002. – 380, [4] с.

4. Волосник Ю. П. Підприємці і приватне підприємництво в радянській державі в добу НЕПу (на матеріалах України) / Ю. П. Волосник. – Харків : Контраст, 2014. – 470, [2] с.

5. Ганжа О. Про використання терміну "модернізація" стосовно радянської аграрної історії 20–30-х років ХХ ст. / О. Ганжа // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2003. – Вип. 8. – С. 76–83.

6. Ганжа О. І. Українське селянство в період становлення тоталітарного режиму (1917 – 1927 рр.) / О. І. Ганжа. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2000. – 208 с.

7. Даниленко В. М. Сталінізм і українська інтелігенція (20 – 30-ті роки) / В. М. Даниленко, Г. В. Касьянов – Київ : Наук. думка, 1991. – 96 с.
8. Дорошко М. Компартійно-державна номенклатура в Україні у 1920-х роках : механізм формування, кількісний та якісний склад / М. Дорошко // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2003. – Вип. 8. – С. 152–160.
9. Дорошко М. Номенклатура: керівна верхівка Радянської України (1917 – 1938 рр.) / М. Дорошко. – Київ : Ніка-Центр, 2008. – 368 с.
10. Євсєєва Т. М. Джерела існування родин духовенства / Т. М. Євсєєва // Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921 – 1928 рр.) : колективна моногр. У 2-х ч. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Ч. 2. – С. 295–315.
11. Євсєєва Т. М. Соціальна адаптація духовенства / Т. М. Євсєєва // Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921 – 1928 рр.) : колективна моногр. У 2-х ч. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Ч. 2. – С. 325–332.
12. Калініченко В. В. Селянське господарство України в доколгоспний період (1921 – 1929) / В. В. Калініченко. – Харків : Основа, 1991. – 132 с.
13. Калініченко В. В. Селянське господарство України в період непу : іст.-екон. дослідж. / В. В. Калініченко. – Харків : Основа, 1997. – 398, [2] с.
14. Каташинська Я. Функціонування приватної торгівлі в Україні в роки НЕПу (1921 – 1929 рр.) / Я. Каташинська // Пам'ять століть. – 2007. – № 6. – С. 97–103.
15. Коляструк О. Інтелігенція УСРР у 1920-ті роки: повсякденне життя / О. Коляструк. – Харків : Раритети України, 2010. – 386 с.
16. Конквест Р. Жнива скорботи: радянська колективізація і голодомор / Р. Конквест ; пер. з англ. С. Васильченка, О. Вітрученка, Ю. Медюка. – Київ : Либідь, 1993. – 382, [2] с.
17. Кульчицкий С. Украинский Голодомор 1932 – 1933 гг.: интерпретация фактов / С. Кульчицкий. – Киев: Ин-т истории Украины НАН Украины, 2008. – 107, [2] с.
18. Кульчицький С. В. Колективізація сільського господарства на Донбасі: 1928 – 1938 : наук.-попул. нарис / С. В. Кульчицький. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – 187 с.
19. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919 – 1928) : монографія / С. Кульчицький. – Київ : Основи, 1996. – 396 с.

20. Кульчицький С. В. Радянська індустріалізація на Донбасі: 1926 – 1938 : наук.-попул. нарис / С. В. Кульчицький. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – 120 с.
21. Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921 – 1939 рр.) / С. В. Кульчицький. – Київ : Альтернативи, 1999. – 335, [1] с. – (Україна крізь віки ; т. 11).
22. Лазуренко В. М. Заможне селянство України в умовах непу / В. М. Лазуренко. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2003. – 159 с.
23. Лазуренко В. М. Куркуль чи господар? Селянська економіка як соціальна категорія / В. М. Лазуренко. – Черкаси : Ваш Дім, 2005. – 219 с.
24. Лазуренко В. М. Український фермер в добу НЕПу : монографія / В. М. Лазуренко, В. Є. Паскаленко. – Черкаси : Вертикаль, 2011. – 345 с.
25. Лобач К. В. Непмани на споживчому ринку України (20-ті роки) / К. В. Лобач. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1994. – 42 с.
26. Марочко В. Голодомор 1932 – 1933 рр. / В. Марочко. – Київ : б. в., 2007. – 64 с.
27. Мельник Ю. Ф. Сільське господарство України 20-х років ХХ століття: кооперація, колективізація чи навпаки? / Ю. Ф. Мельник, В. А. Вергунов, Г. О. Глазунов. – Київ : М-во аграр. політики України, 2010. – 270 с.
28. Нізова Л. В. Промислова кооперація Радянської України в добу НЕПу / Л. В. Нізова. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 215 с.
29. Рябченко О. Студенти радянської України 1920 – 1930-х років: практики повсякденності та конфлікти ідентифікації / О. Рябченко. – Харків : Харк. нац. акад. міськ. госп-ва, 2012. – 455, [1] с.
30. Сушко О. О. Непмани: соціально-історичний тип приватних підприємців в УСРР (1921 – 1929 рр.) / О. О. Сушко. – Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2003. – 96 с.
31. Удод О. Житло і побут в структурі повсякденного життя українців (30-ті роки ХХ ст.) / О. Удод // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2003. – Вип. 8. – С. 311–321.
32. Українське радянське суспільство 30-х рр. ХХ ст.: нариси повсякденного життя : колективна моногр. / [Н. Т. Гогохія, В. В. Головка, В. В. Гудзь та ін.]. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – 785, [3] с.
33. Фролов М. О. Політична система та номенклатурна еліта радянської України 1920-х – 1930-х рр.: особливості та механізми формування і функціонування / М. О. Фролов. – Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2011. – 828 с.

34. Boriak H. Sources and Resources on the Famine in Ukraine's State Archival System / Hennadii Boriak // *Harvard Ukrainian Studies*. – 2004 – 2005. – Vol. 27, No. 1–4. – P. 117–147.

35. Brovkin V. N. Robert Conquest's Harvest of Sorrow: a Challenge to the Revisionists / Vladimir N. Brovkin // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1987. – Vol. 11, No. 1/2 (June). – P. 234–245.

36. Buckley M. Why be a shock worker or a Stakhanovite? / Mary Buckley // *Women in Russia and Ukraine* / ed. by Rosalind Marsh. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1996. – P. 199–213.

37. Chalk F. Conceptualization of Genocide and Ethnocide / Frank Chalk, Kurt Jonassohn // *Famine in Ukraine 1932 – 1933* / ed. by Roman Serbyn, Bohdan Kravchenko. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, 1986. – P. 179–191.

38. Clem R. S. Demographic Change among Russians and Ukrainians in the Soviet Union: Social, Economic and Political Implications / Ralph S. Clem // *Ukraine and Russia in Their Historical Encounter* / ed. by Peter J. Potichnyi, Marc Raeff, Jaroslaw Pelenski, Gleb N. Žekulin. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, University of Alberta, 1992. – P. 277–295.

39. Graziosi A. The Great Famine of 1932 – 1933: Consequences and Implications / Andrea Graziosi // *Harvard Ukrainian Studies*. – 2001 (Fall). – Vol. 25, No. 3/4. – P. 157–165.

40. Graziosi A. The Great Soviet Peasant War: Bolsheviks and Peasants, 1917 – 1933 / Andrea Graziosi. – Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 1996. – 77 p.

41. Graziosi A. The Soviet 1931 – 1933 Famines and the Ukrainian Holodomor: is a New Interpretation Possible, and What Would Its Consequences Be? / Andrea Graziosi // *Harvard Ukrainian Studies*. – 2004 – 2005. – Vol. 27, No. 1–4. – P. 97–115.

42. Hyer J. Managing the female organization: doctors and the medicalization of women's paid work in Soviet Russia during the 1920s / Janet Hyer // *Women in Russia and Ukraine* / ed. by Rosalind Marsh. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1996. – P. 111–120.

43. Isajiw W. W. The Impact of the Man-made Famine on the Structure of Ukrainian Society / Wsewolod W. Isajiw // *Famine in Ukraine 1932 – 1933* / ed. by Roman Serbyn, Bohdan Kravchenko. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, 1986. – P. 139–146.

44. Krawchenko B. The Man-Made Famine of 1932 – 1933 and Collectivization in Soviet Ukraine / Bohdan Krawchenko // *Famine in Ukraine 1932 – 1933* / ed. by Roman Serbyn, Bohdan Krawchenko. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, 1986. – P. 15–26.

45. Kuromiya H. Ukraine and Russia in the 1930s / Hiroaki Kuromiya // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1994. – Vol. 18, No. 3/4 (December). – P. 327–341.

46. Mace J. E. The Famine of 1933: a Survey of the Sources / James E. Mace // *Famine in Ukraine 1932 – 1933* / ed. by Roman Serbyn, Bohdan Kravchenko. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, 1986. – P. 45–66.

47. Mace J. E. The Man-Made Famine of 1933 in Soviet Ukraine / James E. Mace // *Famine in Ukraine 1932 – 1933* / ed. by Roman Serbyn, Bohdan Kravchenko. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, 1986. – P. 1–14.

48. Maksudov M. Ukraine's Demographic Losses 1927 – 1938 / M. Maksudov // *Famine in Ukraine 1932 – 1933* / ed. by Roman Serbyn, Bohdan Kravchenko. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, 1986. – P. 27–44.

49. Maksudov S. Victory over the Peasantry / Sergei Maksudov // *Harvard Ukrainian Studies*. – 2001 (Fall). – Vol. 25, No. 3/4. – P. 187–236.

50. Nakai K. Soviet Agricultural Policies in the Ukraine and the 1921 – 1922 Famine / Kazuo Nakai // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1982. – Vol. 6, No. 1 (March). – P. 43–61.

51. Oral History Project of the Commission on the Ukraine Famine / ed. by James E. Mace, Leonid Heretz. – Washington : United States Government Printing Office, 1990. – 1 734 p.

52. Radziejowski J. Collectivization in Ukraine in Light of Soviet Historiography / Janusz Radziejowski // *Journal of Ukrainian Studies*. – 1980 (Fall). – Vol. 5, No. 2. – P. 3–17.

53. Serbyn R. The Famine of 1921 – 1923: a Model for 1932 – 1933? / Roman Serbyn // *Famine in Ukraine 1932 – 1933* / ed. by Roman Serbyn, Bohdan Kravchenko. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, 1986. – P. 147–178.

54. Solchanyk R. Filling in the "Blank Spots" in Ukrainian History : an Interview with Stanislav Kul'chyts'kyi / Roman Solchanyk // *Ukraine : from*

Chernobyl' to Sovereignty / ed. by Roman Solchanyk. – Edmonton, Alberta : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1992. – P. 81–94.

55. Somchynsky B. National Communism and the Politics of Industrialization in Ukraine, 1923 – 1928 / Bohdan Somchynsky // Journal of Ukrainian Studies. – 1988 (Winter). – Vol. 25. – P. 52–69.

56. Thurston R. W. The Soviet Family during the Great Terror, 1935 – 1941 / Robert W. Thurston // Soviet Studies. – 1991. – Vol. 43, No. 3. – P. 553–574.

57. Waters E. Victim or villain: prostitution in post-revolutionary Russia / Elizabeth Waters // Women and Society in Russia and the Soviet Union / ed. by Linda Edmondson. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1992. – P. 160–177.

58. Woroby P. Socio-economic Changes in the USSR and their Impact on Ukrainians and Russians / Peter Woroby // Ukraine and Russia in their Historical Encounter / ed. by Peter J. Potichnyi, Marc Raeff, Jaroslaw Pelenski, Gleb N. Žekulin. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, University of Alberta, 1992. – P. 296–326.

59. Білан С. О. Аграрна політика радянського уряду в 1933 – 1939 рр. та її наслідки в Україні / С. О. Білан // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія. – 2013. – Т. 21, вип. 21. – С. 51–57 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : vduia_2013_21_21_12.pdf.

60. Втрати міського й сільського населення України внаслідок Голодомору в 1932 – 1934 рр.: нові оцінки / Н. М. Левчук, Т. Г. Боряк, О. Воловина та ін. // Український історичний журнал. – 2015. – № 4. – С. 84–112 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_4/journal_2015_4.pdf.

61. Ганжа О. Колективізація сільського господарства – модернізація или ...? / О. Ганжа // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2005. – Вип. 13. – С. 295–312 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/13/15.pdf>.

62. Гілязетдінов Р. Фінансове забезпечення аграрної галузі України у 20-х рр. ХХ ст. (на прикладі діяльності "Укрсільбанку") / Р. Гілязетдінов // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 113–117 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6537/1/Gilyazetdinov.pdf>.

63. Головка В. Критика теорії модернізації в західній гуманітарній думці / В. Головка // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2004. – Вип. 11. – С. 129–143 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/11/5.pdf>.

64. Головка В. "Модернізація" як метанарратив української історії / В. Головка // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2003. – Вип. 9. – С. 410–427 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/9/21.pdf>.

65. Гурецький М. Промисловість УРСР в період третьої п'ятирічки (1938 – 1941 рр.) / М. Гурецький // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2012. – Вип. 2. – С. 87–91 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPUIst/2012_2/Article/19_Guretskyi.pdf.

66. Даниленко В. М. Науково-педагогічна інтелігенція в роки голоду / В. М. Даниленко, М. М. Кузьменко // Український історичний журнал. – 2003. – № 5. – С. 145–155 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2003/5/9.pdf>.

67. Дариенко В. Н. Генезис соціального статусу колхозників / В. Н. Дариенко // Південний архів. Серія: Історичні науки. – 2008. – Вип. 28–29. – С. 12–39 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Pain/2008_28_29/reports/12-39.pdf.

68. Дацюк Т. К. Самоврядування на селі, побут і духовний стан українського селянства у період непу (1921 – 1929 рр.) / Т. К. Дацюк, Л. Б. Лехан // Інтелігенція і влада : громад.-політ. наук. зб. Серія: Історія. – Одеса, 2010. – Вип. 20. – С. 93–102 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/iiv_2010_20_11.

69. Демографія штучно викликаної людської катастрофи: масовий голод 1932 – 1933 рр. в Україні [Електронний ресурс] / О. П. Рудницький, Н. М. Левчук, О. Воловина та ін. // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 2. – С. 11–30 – Режим доступу: <http://dse.org.ua/archive/24/1.pdf>; № 3. – С. 43–63 – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/25/3.pdf>.

70. Дорошко М. Керівна верства УСРР в умовах Голодомору 1932 – 1933 рр. / М. Дорошко // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2008. – Вип. 18. – С. 75–91 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/18/8.pdf>.

71. Дорошко М. Ротація керівних кадрів у радянській тоталітарній державі у 1920 – 1930-ті роки: український "досвід" / М. Дорошко // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2007. – Вип. 16, ч 1. – С. 445–455 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/16/1/42.pdf>.

72. Дорошко М. С. Більшовицька номенклатура в радянській Україні у 1917 – 1938 рр.: особливості формування та наслідки діяльності / М. С. Дорошко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2008. – Вип. 23. – С. 126–136 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/23/23/doroshko.pdf.

73. Дулгерова О. Заходи сільськогосподарської кооперації з підвищення продуктивності тваринництва у період НЕПу / О. Дулгерова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 1. – С. 126–130 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2010_1/materialy/2010_1/21_Dulherova.pdf.

74. Євсєєва Т. Повсякденне життя, побут і соціальна адаптація православного духовенства: 1920 – 1930-ті рр. / Т. Євсєєва // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2007. – Вип. 16, ч. 2. – С. 235–251 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/16/2/18.pdf>.

75. Єфіменко Г. Г. Радянська модернізація 1920 – 1930-х рр. (До постановки проблеми у світлі аналізу досліджень сучасних російських істориків) / Г. Г. Єфіменко // Український історичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 3–24 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2002/5/1.pdf>.

76. Єфіменко Г. Соціальне обличчя вчительства УСРР в контексті трансформації суспільства (1920-ті роки) / Г. Єфіменко // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2007. – Вип. 17. – С. 138–161 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/17/9.pdf>.

77. Іваненко В. В. Соціальні метаморфози непівської доби на теренах Південної України / В. В. Іваненко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія. – 2008. – Т. 16, вип. 16. – С. 86–97 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Natural/Vdpu/history/2008_16/ivanenko.pdf.

78. Киридон А. Духовенство в радянській Україні 1920 – 1930-х років / А. Киридон // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2005. – Вип. 14. – С. 301–328 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/14/15.pdf>.

79. Кравченко А. Радянська влада і нова буржуазія / А. Кравченко // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2007. – Вип. 16, ч. 2. – С. 97–106 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/16/2/8.pdf>.

80. Кравченко А. Соціально-професійна класифікація непманів українського міста / А. Кравченко // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2006. – Вип. 15. – С. 65–72 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/15/3.pdf>.

81. Кульчицький С. В. Криза колгоспного ладу / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2003. – № 5. – С. 5–25 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2003/5/2.pdf>.

82. Кульчицький С. В. Опір селянства суцільній колективізації / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2004. – № 2. – С. 31–50 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2004/2/3.pdf>.

83. Кульчицький С. Проблема колективізації сільського господарства в сталінській "революції зверху" / С. Кульчицький // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2004. – Вип. 12. – С. 21–69 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/12/2.pdf>.

84. Кульчицький С. Сталінський "сокрушительный удар" 1932 – 1933 / С. Кульчицький. – Київ : Темпора, 2013. – 316 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Stanislaw_Kulchytskyi/Stalinskyi_sokrushytelni_udar_1932-1933.pdf.

85. Кульчицький С. Україна в системі загальносоюзного народногосподарського комплексу / С. Кульчицький // Проблеми історії України : факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2004. – Вип. 11. – С. 3–31 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/11/1.pdf>.

86. Кульчицький С. Українське село після Голодомору / С. Кульчицький // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2010. – Вип. 19, ч. 2. – С. 116–125 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/pro/pro_2010_19_2/10.pdf.

87. Марочко В. І. Голодомор 1932–1933 років на Донбасі / В. І. Марочко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2015. – 96, [2] с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7564-5/978-966-02-7564-5.pdf>.

88. Мовчан О. М. Повсякденне життя робітників УСРР: 1920-ті рр. / О. М. Мовчан. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – 312 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-02-2135-5828-0/978-02-2135-5828-0.pdf>.

89. Нізова Л. Повсякденне життя кустаря в період його перетворення: малоземельний селянин – кустар, ремісник – промисловик – кооператор (друга половина ХІХ – перша чверть ХХ століття) / Л. Нізова // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2007. – Вип. 17. – С. 278–306 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/17/17.pdf>.

90. Нікітенко К. Вартість банківського кредиту в УСРР як інструмент регулювання економіки (на прикладі відбудовчого періоду) / К. Нікітенко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 2. – С. 46–51 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2011_2/Articles/9_Nikitenko.pdf.

91. Нікітенко К. Роль і значення фінансово-банківської системи в УСРР: політико-економічна дискусія в умовах проголошення індустріалізації / К. Нікітенко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 1. – С. 130–136 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2010_1/materialy/2010_1/22_Nikitenko.pdf.

92. Нова оцінка втрат населення України протягом криз 1930-х та 1940-х років / Я. Валлін, Ф. Месле, С. Адамець, С. Пирожков // Демографія та соціальна економіка. – 2005. – № 2. – С. 7–29 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dSPACE.nbu.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11712/02-Vallin.pdf?sequence=1>.

93. Новікова О. Жіноча праця в колгоспах радянської України 1930-х рр. / О. Новікова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2014. – Вип. 1, ч. 2. – С. 42–45 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_2.pdf.

94. Олійник М. М. Політика державних та партійних органів України щодо приватних підприємств у період непу / М. М. Олійник // Український історичний журнал. – 2001. – № 1. – С. 16–29 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2001/1/2.pdf>.

95. Пиріг О. А. Місце грошової реформи 1922 – 1924 рр. у здійсненні нової економічної політики / О. А. Пиріг // Український історичний журнал. – 2000. – № 3. – С. 92–102 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2000/3/7.pdf>.

96. Прилуцький В. І. Розвиток внутрішньої державної торгівлі в УСРР у 1920-ті роки / В. І. Прилуцький // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2005. – Вип. 14. – С. 174–186 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/14/11.pdf>.

97. Прилуцький В. Модернізація промисловості радянської України у міжвоєнний період (1921 – 1938 рр.) / В. Прилуцький // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2004. – Вип. 11. – С. 94–128 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/11/4.pdf>.

98. Прилуцький В. Модернізація транспорту радянської України у міжвоєнний період (1921 – 1938 рр.) / В. Прилуцький // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2005. – Вип. 13. – С. 313–361 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/13/16.pdf>.

99. Слюсар Л. І. Модернізація шлюбу і сім'ї в Україні: особливості радянського періоду / Л. І. Слюсар // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 1. – С. 17–27 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/19/2.pdf>.

100. Сушко О. О. Організаційно-господарські форми денационалізації промисловості в Україні (20-ті рр. ХХ ст.) / О. О. Сушко // Український історичний журнал. – 2003. – № 4. – С. 112–122 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2003/4/11.pdf>.

101. Фролов М. О. Компартійно-державна номенклатура в Україні в роки колективізації сільського господарства / М. О. Фролов // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – 2004. – Вип. 17. – С. 138–150 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Npifznu/2004_17/17/frolov.pdf.

Тема 11. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.)

Вивчаючи цю тему, слід пам'ятати, що соціально-економічне становище західноукраїнських земель у період між двома світовими війнами великою мірою визначила політика урядів тих держав, під владою яких вони перебували.

Слід звернути увагу на особливості аграрної політики польського уряду на тій частині українських земель, котра перебувала під владою Польщі. Особливої уваги заслуговує осадницька кампанія польської влади. Слід звернути увагу на особливості політики польського уряду щодо промислового сектору економіки українських земель. Потрібно з'ясувати, яку роль відігравали в житті цієї частини українських земель, що перебувала під владою Польщі, українські кооперативи.

Слід звернути увагу на особливості аграрної політики румунського уряду та його політики щодо промислового сектору економіки тих українських земель, які перебували під владою Румунії.

Для вивчення соціально-економічного становища Закарпаття становлять інтерес аграрна політика чехословацької влади та її політика щодо промислового сектору економіки цього регіону. Особливої уваги заслуговують зусилля уряду Карпатської України, спрямовані на поліпшення соціально-економічної ситуації в Закарпатті.

Рекомендована література до теми 11

1. Бачинський Я. Політика уряду А. Волошина в галузі економіки та культури / Я. Бачинський // Карпатська Україна: питання державно-правового розвитку і міжнародного становища : доп. та повідомл. наук. конф., присвяченої 60-річчю проголошення незалежності Карпатської України, 10 – 11 берез. 1999 р. – Ужгород, 1999. – С. 96–100.

2. Васюта І. Галицько-Волинське село між світовими війнами : монографія / І. Васюта. – Львів : Каменяр, 2010. – 507 с.

3. Васюта І. Західноукраїнська кооперація: досвід господарської діяльності (1883 – 1939 рр.) / І. Васюта // Економіка України. – 1994. – № 3. – С. 76–82.

4. Васюта І. К. Українська кооперація у Західній Україні (1883 – 1939) / І. К. Васюта // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1993. – Вип. 29 : Дослідження з історії України. – С. 100–114.
5. Вегеш М. Карпатська Україна (1938 – 1939): соціально-економічний і політичний розвиток / М. Вегеш. – Ужгород : Патент, 1993. – 136 с.
6. Вербова О. Західноукраїнське приватне підприємництво міжвоєнного часу : монографія / О. Вербова. – Львів : Піраміда, 2001. – 212 с.
7. Вербова О. С. Національний господарський рух на західноукраїнських землях впродовж 1848 – 1944 років / О. С. Вербова. – Львів : ПАІС, 2009. – 366 с.
8. Вісин В. Становище української кооперації на Волині напередодні Другої світової війни / В. Вісин // Волинь і волиняни у Другій світовій війні : зб. наук. пр. за матеріалами I Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої подіям Другої світової війни на території Волин. обл. – Луцьк, 2012. – С. 112–117.
9. Гон М. М. Із кривдою на самоті: українсько-єврейські взаємини на західноукраїнських землях у складі Польщі (1935 – 1939) : монографія / М. М. Гон. – Рівне : Волин. обереги, 2005. – 192 с.
10. Гусак Р. О. Міжвоєнне село Західної України: соціум, господарство, духовність / Р. О. Гусак, Н. Ж. Коростіль, О. М. Малярчук. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. – 307 с.
11. Дрогомирецька Л. Український кооперативний рух у Галичині в 20 – 30-х рр. ХХ ст.: організаційна будова і досвід господарської діяльності / Л. Дрогомирецька // Галичина. – 1998. – № 2. – С. 173–180.
12. Калина В. Аграрне перенаселення і еміграція із Західної України у міжвоєнний період (20 – 30-ті роки ХХ ст.) / В. Калина // Наукові записки Івано-Франківського краєзнавчого музею. – 1996. – Вип. 3. – С. 51–59.
13. Качараба С. Еміграція з Західної України (1919 – 1939) / С. Качараба. – Львів : Вид-во Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2003. – 415 с.
14. Ковальчак Г. І. Економічний розвиток західноукраїнських земель / Г. І. Ковальчак. – Київ : Наук. думка, 1988. – 250 с.
15. Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921 – 1939 рр.) / С. В. Кульчицький. – Київ : Альтернативи, 1999. – 335, [1] с. – (Україна крізь віки ; т. 11).
16. Макарчук С. А. Населення Західної України за переписом 1931 року / С. А. Макарчук // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1993. – Вип. 29 : Дослідження з історії України. – С. 53–61.

17. Пасіцька О. Львів і львів'яни: український соціум та промисел (20 – 30-ті роки ХХ століття) / О. Пасіцька. – Львів : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України, 2014. – 400 с.
18. Смолей В. Польська аграрна колонізація Східної Галичини і Західної Волині (1919 – 1939 рр.) / В. Смолей // Науковий збірник історичного факультету Тернопільського державного педагогічного інституту. – 1995. – Вип. 11, ч. 1. – С. 74–79.
19. Смолей В. Польське цивільне і військове осадництво у Західній Україні: історико-правовий контекст (1919 – 1939 рр.) / В. Смолей. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2003. – 112 с.
20. Струк З. І. Діяльність українських кооперативів у Західній Україні (1921 – 1939 рр.) / З. І. Струк. – Львів : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – 152 с.
21. Струк З. І. Організація української кооперації на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.) / З. І. Струк. – Львів : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України, 2000. – 138 с.
22. Терещенко В. Економічне становище західноукраїнських земель у складі Польщі напередодні Другої світової війни / В. Терещенко // Волинь і волиняни у Другій світовій війні : зб. наук. пр. за матеріалами І Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої подіям Другої світової війни на території Волин. обл. – Луцьк, 2012. – С. 107–112.
23. Шваб А. Еміграційна політика Польщі (1918 – 1939) : монографія / А. Шваб. – Луцьк : Терен, 2014. – 492 с.
24. Шевченко Н. Соціальне становище жінок-українок в міжвоєнній Речі Посполитій (1918 – 1939) / Н. Шевченко // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1996. – Вип. 31 : Питання загальної історії. – С. 74–80.
25. Himka J.-P. Western Ukraine between the Wars / John-Paul Himka // Canadian Slavonic Papers / Revue Canadienne des Slavistes. – 1991. – Vol. 34, No. 4 (December). – P. 391–412.
26. Magocsi P. R. Magyars and Carpatho-Rusyns: on the Seventieth Anniversary of the Founding of Czechoslovakia / Paul Robert Magocsi // Harvard Ukrainian Studies. – 1990. – Vol. 14, No. 3/4 (December). – P. 427–460.
27. Polish Atrocities in Ukraine / ed. by Emil Revyuk. – New York : Svoboda Press, 1931. – 512 p.
28. Sycz M. Polish Policy toward the Ukrainian Cooperative Movement, 1920 – 1939 / Mirosław Sycz // Harvard Ukrainian Studies. – 1999. – Vol. 23, No. 1/2 (June). – P. 25–45.

29. Ther Ph. War versus Peace: Interethnic Relations in Lviv during the First Half of the Twentieth Century / Philipp Ther // Harvard Ukrainian Studies. – 2000. – Vol. 24 (special issue). – P. 251–284.

30. Wierzbieniec W. The Processes of Jewish Emancipation and Assimilation in the Multiethnic City of Lviv during the Nineteenth and Twentieth Centuries / Waclaw Wierzbieniec // Harvard Ukrainian Studies. – 2000. – Vol. 24 (special issue). – P. 223–250.

31. Баран З. До питання про аграрну політику урядів міжвоєнної Польщі стосовно Західної України / З. Баран // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1998. – Вип. 33. – С. 146–153 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.anthropos.lnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1974/1/146-153_Баран_3.pdf.

32. Безега Т. М. Особливості економічного розвитку Карпатської України / Т. М. Безега // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 1 : Історичні науки. – Ч. 1. – С. 81–90 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlui_2013_1\(1\)__11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlui_2013_1(1)__11).

33. Вегеш М. М. Карпатська Україна в 1938 – 1939 рр.: деякі аспекти соціально-економічного й політичного розвитку / М. М. Вегеш, В. Є. Задорожний // Український історичний журнал. – 1995. – № 2. – С. 42–51 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1995/2/6.pdf>.

34. Ветрова Г. Особливості економічного розвитку Південної Бессарабії у складі королівської Румунії / Г. Ветрова // Краєзнавство. – 2013. – № 1. – С. 47–53 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/kraj/kraj_2013_1/9.pdf.

35. Виздрик В. С. Польська аграрна реформа та її реалізація у 20-х рр. ХХ ст. на західноукраїнських землях / В. С. Виздрик // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2013. – № 752 : Держава та армія. – С. 150–155 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPDA_2013_752_29.

36. Виздрик В. С. Соціально-економічні наслідки польської аграрної політики в Галичині у міжвоєнний період / В. С. Виздрик // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2014. – № 809 : Держава та армія. – С. 73–79 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPDA_2014_809_17.

37. Вісин В. В. Політико-правові умови функціонування української сільськогосподарської кооперації у Волинському воєводстві в 30-х роках ХХ ст. / В. В. Вісин // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2012. – Вип. 13. – С. 156–158 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2012_13_53%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2012_13_53%20(1).pdf).

38. Вісин В. В. Соціально-економічні умови відродження та розвитку української сільськогосподарської кооперації у Волинському воєводстві в 20-х роках ХХ ст. / В. В. Вісин // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2010. – Вип. 12. – С. 200–203 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2010_12_72%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2010_12_72%20(2).pdf).

39. Деркач О. В. Західноукраїнське питання у внутрішній політиці ІІ Речі Посполитої та причини її поразки у Вересневій кампанії 1939 р. / О. В. Деркач // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2011. – № 693 : Держава та армія. – С. 187–192 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Armia/2011_693/31.pdf.

40. Дрогомирецька Л. Економічно-просвітницька діяльність українських кооперативних організацій у Західній Україні (1920 – 1939 рр.) / Л. Дрогомирецька // Галичина. – 2010. – № 17. – С. 159–173 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nikp/2010_17/17.pdf.

41. Жулканич Н. Аграрні перетворення в регіоні Карпат (середина ХІХ – 20 – 30-ті рр. ХХ ст.) / Н. Жулканич // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 1. – С. 72–76 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2011_1/Articles/12_Zhulkanych.pdf.

42. Закарпаття 1919 – 2009 років: історія, політика, культура : україномовний варіант укр.-угор. вид. / [Л. Сорко, С. Віднянський, М. Токар та ін.]. – Ужгород : Ліра, 2010. – 720 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://real.mtak.hu/12998/1/zakarpattya_book_fcs.pdf.

43. Комар В. Л. "Українське питання" в політиці урядів Польщі (1926 – 1939 рр.) / В. Л. Комар // Український історичний журнал. – 2001. – № 5. – С. 120–128 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2001/5/8.pdf>.

44. Коріненко П. Східногалицький вектор внутрішньої політики Польщі у 1920-і роки / П. Коріненко, В. Старка // Наукові записки Тернопільського

національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 1. – С. 163–168 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2011_1/Articles/29_Korinenko.pdf.

45. Коростіль Н. Зміни в економіці села Східної Галичини в міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.) / Н. Коростіль // Галичина. – 2006 – 2007. – № 12–13. – С. 378–384 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nikp/2006_2007/Korostil.pdf.

46. Коростіль Н. Польська влада і українські аграрії Східної Галичини міжвоєнної доби / Н. Коростіль // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 3. – С. 106–113 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2009_3/materialy/2009_3/19Korostil.pdf.

47. Коростіль Н. Соціальне становище українських аграріїв Східної Галичини у 20–30-ті рр. ХХ ст. / Н. Коростіль // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2007. – Вип. 16, ч. 2. – С. 44–51 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/16/2/4.pdf>.

48. Крамар Ю. В. Політика воєводи Г. Юзевського стосовно української кооперації на Волині у міжвоєнний період / Ю. В. Крамар // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2004. – Вип. 8. – С. 240–243 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2004_8_73%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2004_8_73%20(1).pdf).

49. Малярчук О. Українсько-польсько-єврейські взаємини у Східній Галичині міжвоєнного періоду / О. Малярчук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 1. – С. 115–118 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2010_1/materialy/2010_1/19_Maliarchuk.pdf.

50. Палилюлько О. Впровадження сільськогосподарських знань кооперативними організаціями Східної Галичини у міжвоєнний період / О. Палилюлько // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 1. – С. 105–109 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2010_1/materialy/2010_1/17_Palylyulko.pdf.

51. Рендюк Т. Становище українців Північної Буковини у складі Великої Румунії впродовж 1918 – 1940 років / Т. Рендюк // Краєзнавство. –

2011. – № 4. – С. 246–254 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/32718/36-Rendiuk.pdf?sequence=1>.

52. Руснак О. Промисловість Чернівців у 1918 – 1940 рр. / О. Руснак // Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – 2010. – Вип. 514–515. – С. 43–47 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvchnuipmv_2010_514-515_11.

53. Руснак О. Розвиток торгівлі та сфери обслуговування Північної Буковини і Хотинщини у міжвоєнний період / О. Руснак // Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – 2013. – Вип. 676–677. – С. 25–31 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvchnuipmv_2013_676-677_7.

54. Савченко О. О. Економіка Галичини після війни 1914 – 1920 рр. / О. О. Савченко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2014. – № 784 : Держава та армія. – С. 239–243 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/25571/1/35-239-243.pdf>.

55. Савченко О. Регіональна політика польської влади стосовно західноукраїнських земель у 20–30-х рр. ХХ ст. та її наслідки для соціально-економічного становища краю / О. Савченко // Південний архів. Серія: Історичні науки. – 2010. – Вип. 31–32. – С. 236–242 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pain_2010_31-32_29.

56. Сеньків М. Роль "Сільського господаря" у поширенні агротехнічних знань серед галицького селянства в міжвоєнний період (1919 – 1939 рр.) / М. Сеньків // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 2. – С. 100–103 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2010_2/2010_2/Senkiv.pdf.

Тема 12. Соціальні та економічні зміни на українських землях у роки Другої світової війни

На початковому етапі вивчення цієї теми слід з'ясувати, які соціальні й економічні зміни відбулися на західноукраїнських землях після включення їх до складу СРСР.

Потрібно звернути увагу на здійснення радянською владою евакуації (у 1941 – 1942 рр.), реалізацію радянським і нацистським режимами тактики "спаленої землі" (у 1941 – 1942-му і 1943 – 1944 рр.).

Слід з'ясувати, яке місце відводили Україні у своїх планах нацисти, яку соціально-економічну політику проводили нацистські загарбники на окупованих українських землях, який вплив справила ця політика на становище жителів України. Потрібно звернути увагу на колабораціонізм, зокрема економічний.

Слід з'ясувати, яким було соціально-економічне становище українців у радянському тилу. Особливої уваги заслуговують людські й матеріальні втрати, яких Україна зазнала під час Другої світової війни.

Рекомендована література до теми 12

1. Баран В. К. Україна : західні землі : 1939 – 1941 рр. / В. К. Баран, В. В. Токарський. – Львів : Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича, 2009. – 448 с.

2. Вербова О. С. Національний господарський рух на західноукраїнських землях впродовж 1848 – 1944 років / О. С. Вербова. – Львів : ПАІС, 2009. – 366 с.

3. Ветров І. Евакуація об'єктів важкої індустрії України в 1941 році: стратегія, перебіг та перспективні наслідки / І. Ветров // Краєзнавство. – 2011. – № 2. – С. 84–90.

4. Ветров І. Г. Економічна експансія третього рейху в Україні 1941 – 1944 рр. / І. Г. Ветров. – Київ : Четверта хвиля, 2000. – 231 с.

5. Вронська Т. В. В умовах війни: життя та побут населення міст України (1943 – 1945 рр.) / Т. В. Вронська. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1995. – 83 с.

6. Добров П. В. Евакуація з України в роки Великої Вітчизняної війни (1941–1945 рр.) / П. В. Добров, С. Ю. Бабенко. – Донецьк : Дон. нац. ун-т, 2008. – 160 с.

7. Коваль М. В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939–1945 рр.) / М. В. Коваль. – Київ : Альтернативи, 1999. – 336 с. – (Україна крізь віки ; т. 12).

8. Когут П. В. Колективізація в західноукраїнському селі / П. В. Когут. – Львів : Логос, 2000. – 80 с.

9. Король В. Роль жінок України, Росії і Білорусії у наближенні перемоги над фашизмом у роки Другої світової війни (1939 – 1945 рр.) / В. Король // Історія в школі. – 2013. – № 7–8. – С. 1–6.

10. Король В. Ю. Трагедія військовополонених на окупованій території України в 1941 – 1944 роках / В. Ю. Король. – Київ : Академія, 2004. – 125, [2] с.
11. Лобода М. Трудові ресурси у важкій промисловості України під час нацистської окупації та у відбудовний період (1941 – 1950) / М. Лобода. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – 206 с.
12. Михайлуца М. Південна Бессарабія: рік радянзації і перші дні війни / М. Михайлуца // Краєзнавство. – 2011. – № 2. – С. 64–72.
13. Надольський Й. Е. Депортаційна політика сталінського тоталітарного режиму в західних областях України (1939 – 1953 рр.) : монографія / Й. Е. Надольський. – Луцьк : Вежа, 2008. – 260 с.
14. Пастушенко Т. В. Остарбайтери з Київщини: вербування, примусова праця, репатріація (1942 – 1953) : монографія / Т. В. Пастушенко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2009. – 282 с.
15. Пастушенко Т. Система німецьких таборів для радянських військовополонених в Україні (червень – грудень 1941 р.) / Т. Пастушенко // Краєзнавство. – 2011. – № 2. – С. 116–125.
16. Перехрест О. Г. Сільське господарство України в роки Великої Вітчизняної війни (1941 – 1945 рр.) / О. Г. Перехрест. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – 150 с.
17. Першина Т. С. Господарська номенклатура в Україні: 1943 – 1945 рр. / Т. С. Першина. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1997. – 114 с.
18. Тарнавський І. С. Аграрна політика німецької окупаційної влади на території Донбасу (1941 – 1943 рр.) / І. С. Тарнавський // Нові сторінки історії Донбасу : зб. ст. – Донецьк, 2010. – Кн. 19. – С. 26–39.
19. Тарнавський І. С. Антициганська політика нацистської Німеччини та її союзників на окупованій території України (1941 – 1944 рр.) / І. С. Тарнавський // Нові сторінки історії Донбасу : зб. ст. – Донецьк, 2011. – Кн. 20. – С. 131–150.
20. Тарнавський І. С. Вугільна промисловість Донбасу під час фашистської окупації: праця цивільного населення та радянських військовополонених / І. С. Тарнавський // Нові сторінки історії Донбасу : зб. ст. – Донецьк, 2005. – Кн. 11. – С. 34–47.
21. Тарнавський І. С. Геноцид єврейського народу на окупованих Румунією українських землях (1941 – 1944 рр.) / І. С. Тарнавський // Історичні і політологічні дослідження. – 2012. – № 2. – С. 68–78.

22. Тарнавський І. С. Економічна окупаційна політика Третього рейху в Донбасі: спроби використання обробної промисловості регіону / І. С. Тарнавський // Нові сторінки історії Донбасу : зб. ст. – Донецьк, 2009. – Кн. 17–18. – С. 6–21.

23. Тарнавський І. С. Натуральні реквізиції, побори, податки і штрафи як засоби геноциду проти місцевого населення Донбасу у роки окупації (1941 – 1943 рр.) / І. С. Тарнавський // Нові сторінки історії Донбасу : зб. ст. – Донецьк, 2006. – Кн. 12. – С. 15–25.

24. Тарнавський І. С. Політика румунської влади щодо циган на окупованих українських землях (1941 – 1944 рр.) / І. С. Тарнавський // Київські історичні студії : зб. наук. пр. – Київ, 2015. – № 1. – С. 84–90.

25. Тарнавський І. С. Політика Третього рейху та його союзників на окупованих українських землях в роки Другої світової війни : монографія / І. С. Тарнавський. – Донецьк : Промінь, 2012. – 490 с.

26. Тарнавський І. С. Прояви колабораціонізму на Донеччині в роки Другої світової війни / І. С. Тарнавський // Нові сторінки історії Донбасу : зб. ст. – Донецьк, 2007. – Кн. 13–14. – С. 33–51.

27. Тарнавський І. С. Спроби відновлення та експлуатації вугільної промисловості Донбасу німецько-фашистськими загарбниками у 1941 – 1943 рр. / І. С. Тарнавський // Історичні і політологічні дослідження. – 1999. – № 1–2. – С. 119–124.

28. Тарнавський І. С. Українські землі між Бугом та Дністром як об'єкт експансії Німеччини та Румунії в роки Другої світової війни / І. С. Тарнавський // Історичні і політологічні дослідження. – 2009. – № 1. – С. 120–125.

29. Чернега П. М. Виробнича діяльність і матеріально-побутове становище робітників України у роки Другої світової війни : монографія / П. М. Чернега. – Київ : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2006. – 373 с.

30. Шайкан В. О. Колабораціонізм на території рейхскомісаріату "Україна" і військової зони в роки Другої світової війни : монографія / В. О. Шайкан. – Кривий Ріг : Мінерал, 2005. – 466 с.

31. Шайкан В. О. Проблема економічного колабораціонізму на території рейхскомісаріату "Україна" та військової зони / В. О. Шайкан // Нові сторінки історії Донбасу : зб. ст. – Донецьк, 2006. – Кн. 12. – С. 5–15.

32. Шайкан В. О. Соціально-політичні та економічні причини виникнення колабораціонізму на теренах рейхскомісаріату "Україна" та військової зони в роки Другої світової війни / В. О. Шайкан. – Кривий Ріг : Мінерал, 2004. – 151 с.

33. Шайкан В. Повсякдення українців у роки німецької окупації: 1941 – 1944 / В. Шайкан. – Київ : ПП Наталя Брехуненко, 2010. – 80 с.
34. Юнгмайстер А. В. Военнопленные и интернированные на Украине и в Одесской области 1944 – 1951 гг.: взгляд изнутри / А. В. Юнгмайстер. – Одесса : Астропринт, 2007. – 149 с.
35. Berkhoff K. C. The Organization of Ukrainian Nationalists and Its Attitude toward Germans and Jews: Iaroslav Stets'ko's 1941 Zhyttiepys / Karel C. Berkhoff, Marco Carynnyk // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1999. – Vol. 23, No. 3/4 (December). – P. 149–171.
36. Hetman L. Ukrainians and the Jews / Leo Hetman // *Ukrainians and Jews : Articles, Testimonies, Letters and Official Documents dealing with Interrelations of Ukrainians and Jews in the Past and Present*. – New York : The Ukrainian Congress Committee of America, Inc., 1966. – P. 55–64.
37. Hunczak T. Ukrainian-Jewish Relations during the Soviet and Nazi Occupation / Taras Hunczak // *Ukraine during World War II: History and its Aftermath : a Symposium, 2 March 1985* / ed. by Yury Boshyk. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1986. – P. 39–57.
38. Krawchenko B. Soviet Ukraine under Nazi Occupation, 1941 – 44 / Bohdan Kravchenko // *Ukraine during World War II: History and its Aftermath : a Symposium, 2 March 1985* / ed. by Yury Boshyk. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1986. – P. 15–37.
39. Lower W. Nazi Empire-Building and the Holocaust in Ukraine / Wendy Lower. – Chapel Hill : The University of North Carolina Press, 2005. – 307 p.
40. Subtelny O. The Soviet Occupation of Western Ukraine, 1939 – 41 : an Overview / Orest Subtelny // *Ukraine during World War II : History and its Aftermath : a Symposium, 2 March 1985* / ed. by Yury Boshyk. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1986. – P. 5–14.
41. Yekelchyk S. Daily Survival amidst Total War: New Publications on Ukraine in World War II / Serhy Yekelchyk // *Harvard Ukrainian Studies*. – 2004 – 2005. – Vol. 27, No. 1 – 4. – P. 335–348.
42. Woroby P. Socio-economic Changes in the USSR and Their Impact on Ukrainians and Russians / Peter Woroby // *Ukraine and Russia in Their Historical Encounter* / ed. by Peter J. Potichnyi, Marc Raeff, Jaroslaw Pelenski, Gleb N. Žekulin. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, University of Alberta, 1992. – P. 296–326.

43. Азарх І. Деякі аспекти побутування сільського населення на окупованій німцями території / І. Азарх // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 51–60 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/5.pdf.

44. Азарх І. Повсякденне життя сільського населення Чернігівщини 1941 – 1943 рр. (за матеріалами Державного архіву Чернігівської області) / І. Азарх // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 47–56 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/5.pdf.

45. Айкель М. "Через брак людей...". Німецька політика набору робочої сили та примусової депортації робітників із окупованих областей України 1941 – 1944 рр. / М. Айкель // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 139–160 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/6/11.pdf>.

46. Алексєєва-Процюк Д. Трудове використання іноземних військово-полонених в СРСР у роки Великої Вітчизняної війни / Д. Алексєєва-Процюк // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 245–251 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/25.pdf.

47. Баран В. Проблеми соціально-економічного розвитку України 1943 – 1945 рр. / В. Баран // Проблеми історії України : факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2007. – Вип. 16, ч. 1. – С. 360–369 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/pro/16/1/36.pdf>.

48. Баришполець М. Основні напрямки політики радянської держави у сфері трудових ресурсів (1943 – 1950 рр.) / М. Баришполець // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2015. – Вип. 17. – С. 169–191 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/war_2015_17/war_2015_17.pdf.

49. Бистра М. Науково-педагогічна інтелігенція УРСР в 1943 – 1945 рр.: життя та праця в умовах війни / М. Бистра // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 2. – С. 181–188 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPUIst/2009_2/materialy/2009_2/Bystra.pdf.

50. Бідоча Л. Українська інтелігенція в період німецької окупації: соціальний портрет та історична доля / Л. Бідоча // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 72–81 ; [Електронний

ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/8.pdf.

51. Білоус Е. Основні джерела поповнення управлінських кадрів західноукраїнських областей у 1944 – 1945 рр. / Е. Білоус // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 2. – С. 76–81 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/8179/1/%D0%A3%D0%94%D0%A2.pdf>.

52. Боляновський А. Соціальний аспект гітлерівського "нового порядку" в Галичині у 1941 – 1944 роках / А. Боляновський // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1998. – Вип. 33. – С. 186–194 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.anthropos.lnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1983/1/186-194_Боляновський_A.pdf.

53. Боровик М. Колаборація і колаборанти в повсякденному сприйнятті мешканців України (на матеріалах усноісторичного проекту "Україна в роки Другої світової війни: повсякденний досвід виживання") / М. Боровик // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 156–167 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/14.pdf.

54. Бушин М. Соціально-культурний аспект окупаційної повсякденності 1941 – 1944 рр. (на матеріалах Центрального регіону України) / М. Бушин, О. Яшан // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 2. – С. 166–172 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/5621/1/Buwun.pdf>.

55. Вербова О. С. Нівеляційний вплив сталінського режиму на західноукраїнське господарське середовище у 1939 – 1941 роках / О. С. Вербова // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 3. – С. 8–17 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_3_2.

56. Верховцева І. Г. Село Південної Бессарабії в умовах радянізації краю / І. Г. Верховцева // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2010. – Вип. 12. – С. 235–238 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2010_12_84.

57. Ветров І. Від геополітичної стратегії – до економічного курсу: відродження економічного потенціалу України у 40 – 50-ті рр. ХХ ст. / І. Ветров // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 189–200 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/15.pdf.

58. Ветров І. Засоби залучення трудових ресурсів до відбудови важкої промисловості України (1943 – 1950 рр.) / І. Ветров // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2010. – Вип. 13. – С. 216–227 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2010_13/20.pdf.

59. Ветров І. Початок відбудовної епопеї в Україні (1943 – 1944 рр.): індустріальна стратегія / І. Ветров // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 137–147 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/12.pdf.

60. Ветров І. Стан промисловості УРСР на початку нацистської окупації / І. Ветров // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 82–87 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/9.pdf.

61. Ветров І. Г. "Фінансова війна" третього рейху на окупованій території України в 1941 – 1944 рр. / І. Г. Ветров // Український історичний журнал. – 1995. – № 3. – С. 96–100 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1995/3/10.pdf>.

62. Вронська Т. "Окопне братство": фронтовий мікросоціум у контексті воєнної повсякденності / Т. Вронська, О. Лисенко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 8–25 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/2.pdf.

63. Вронська Т. Феномен "пособництва": до проблеми кваліфікації співпраці цивільного населення з окупантами у перший період Великої Вітчизняної війни / Т. Вронська // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 88–97 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/10.pdf.

64. Гінда В. Корупція в Райхскомісаріаті "Україна": маловивчена сторінка окупаційної дійсності / В. Гінда, І. Дерейко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2011. – Вип. 14. – С. 175–186 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2011_14/14.pdf.

65. Голик Р. Й. Місто і війна: реалії та стереотипи періоду нацистської окупації в ментальності львів'ян / Р. Й. Голик // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2011. – № 693 : Держава та армія. – С. 216–222 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Armia/2011_693/37.pdf.

66. Гончаренко О. Майнові правовідносини місцевого населення Райхскомісаріату "Україна": проблеми визначення цивільного статусу та аналіз нормативного забезпечення / О. Гончаренко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 1. – С. 141–146 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPUIst/2011_1/Articles/25_Goncharenko.pdf.

67. Горбань А. Радянська західних та південно-західних областей України і суспільний опір радянській владі (1939 – 1941 рр.) / А. Горбань // Воєнна історія. – 2012. – № 3. – С. 5–19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Vist_2012_3_3%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Vist_2012_3_3%20(1).pdf).

68. Грицюк В. "Солдату зайвого майна не потрібно...": матеріально-побутове становище червоноармійців у 1939 – 1945 рр. / В. Грицюк, О. Лисенко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 8–19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/2.pdf.

69. Гуменюк О. Зміни у побуті західноукраїнського населення (вересень 1939 – червень 1941 рр.) / О. Гуменюк // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 607–609. – С. 92–95 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvchnuipmv_2012_607-609_15.

70. Давидович С. Ретроспективний аналіз аграрних перетворень радянської влади на Станіславщині / С. Давидович // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 1. – С. 146–153 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPUIst/2011_1/Articles/26_Davidovich.pdf.

71. Держалюк М. Карпатська Україна як феномен протистояння тоталітаризму в Європі у 1939 – 1945 роках / М. Держалюк // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 69–87 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/7.pdf.

72. Держалюк М. Окупаційна політика Угорщини в Україні у роки Великої Вітчизняної війни / М. Держалюк // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 98–128 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/9.pdf.

73. Деркач О. В. Західноукраїнське питання у внутрішній політиці ІІ Речі Посполитої та причини її поразки у Вересневій кампанії 1939 р. / О. В. Деркач // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2011. – № 693 : Держава та армія. – С. 187–192 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Armia/2011_693/31.pdf.

74. Дзьобак В. Порівняльна характеристика колаборації населення Росії й України в роки радянсько-німецької війни / В. Дзьобак // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 252–276 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/26.pdf.

75. Дубик М. Відображення стратегій виживання українських євреїв у листуванні жертв нацистських переслідувань з УНФ "Взаєморозуміння і примирення" / М. Дубик // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 88–93 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/8.pdf.

76. Дубик М. Повсякдення окупації у спогадах жертв нацистських переслідувань / М. Дубик // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 129–134 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/10.pdf.

77. Дубик М. Реалізація стратегій виживання в місцях ув'язнення на окупованій території України у 1941 – 1944 рр. (на матеріалах листування громадян з УНФ "Взаєморозуміння і примирення") / М. Дубик // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2011. – Вип. 14. – С. 187–192 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2011_14/15.pdf.

78. Заболотна Т. Повсякденне життя киян в умовах нацистської окупації (вересень – грудень 1941 р.) / Т. Заболотна // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 107–116 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/12.pdf.

79. Заболотна Т. Стратегії виживання інтелігенції України в роки нацистської окупації (1941 – 1944 рр.): теорія і практика / Т. Заболотна // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 94–112 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/9.pdf.

80. Заболотна Т. Умови праці міської інтелігенції України в роки нацистської окупації (1941 – 1944 рр.) / Т. Заболотна // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 135–151 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/11.pdf.

81. Зиль В. Використання примусової праці та примусової міграції тоталітарними режимами (на матеріалах Волині) / В. Зиль // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 201–208 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/16.pdf.

82. Карпухіна Т. Процес депортації населення Волині на початковому етапі Другої світової війни (1939 – 1941 рр.) / Т. Карпухіна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 3. – С. 124–128 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNU_ist/2009_3/materialy/2009_3/22Karpukhina.pdf.

83. Катарага С. І. Губернія Транснистрія в 1941 – 1944 гг. / С. І. Катарага // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2007. – № 584 : Держава та армія. – С. 150–154 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vlp.com.ua/files/25_5.pdf.

84. Киданюк А. В. Особливості підготовки західноукраїнського села до входження в нову систему соціально-економічних відносин (1944 – 1946 рр.) / А. В. Киданюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2009. – № 20 : Історичні науки – С. 266–273 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vlush/Ist/2009_20.pdf.

85. Киданюк А. Машинно-тракторні станції в колективізації західноукраїнського села упродовж 1944 – 1950 рр. / А. Киданюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 3. – С. 128–133 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNU_ist/2009_3/materialy/2009_3/23Kydanyuk.pdf.

86. Киданюк А. Селянський опір радянській та колективізації західноукраїнського села (1944 – 1950 рр.) / А. Киданюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 1. – С. 178–185 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNU_ist/2011_1/Articles/31_Kydaniuk.pdf.

87. Киданюк А. Соціальне становище селян Західної України у 1944 – 1950 рр. / А. Киданюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 2. – С. 178–183 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/5623/1/Kudanuk.pdf>.

88. Кондратюк К. Західноукраїнська інтелігенція у перші роки радянської влади (вересень 1939 – червень 1941) / К. Кондратюк, І. Лучаківська // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1998. – Вип. 33. – С. 178–185 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.anthropos.lnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1982/1/178-185__Кондратюк_К%2bЛучаківська_І.pdf.

89. Котовський Р. Зміни в повсякденному житті галицько-волинського села у 1939 – 1941 рр. / Р. Котовський // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 1. – С. 136–141 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2011_1/Articles/24_Kotovsky.pdf.

90. Куницький М. Статус місцевого населення Райхскомісаріату "Україна" : освітянський зріз / М. Куницький // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 113–123 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/10.pdf.

91. Левицька О. Соціально-економічна політика радянської влади на західноукраїнських землях (1939 – 1941 рр.) / О. Левицька // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 1. – С. 73–80 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2009_1/materialy/2009_1/Levytska.pdf.

92. Легасова Л. Спалені села (1941 – 1944 рр.): український вимір трагедії / Л. Легасова, М. Шевченко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2010. – Вип. 13. – С. 154–169 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2010_13/15.pdf.

93. Лобода М. К. Політика і практика працевикористання в окупованій Україні (1941 – 1944 рр.) / М. К. Лобода // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 64–77 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/3/6.pdf>.

94. Лучаківська І. Радянські депортаційно-переселенські акції 1939 – 1941 рр. / І. Лучаківська // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія – 2011. – Вип. 2. – С. 62–65 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPUIst/2011_2/Articles/12_Luchakivska.pdf.

95. Мазило І. Залізничний транспорт України 1943 – 1950 рр.: наслідки окупації і проблеми відбудови / І. Мазило // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 351–356 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/35.pdf.

96. Мазило І. З історії залізничного транспорту України (1943 – 1950 рр.) / І. Мазило // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 148–155 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/13.pdf.

97. Макарчук С. Втрати населення Галичини в роки Другої світової війни (1939 – 1945) / С. Макарчук // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2000. – Вип. 35–36. – С. 321–343 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.anthropos.lnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2075/1/321-343_Макарчук_С.pdf.

98. Макарчук С. Нищення населення на Волині в часи війни (1941 – 1945) / С. Макарчук // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1999. – Вип. 34. – С. 361–382 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.anthropos.lnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2785/1/361-382_Makarchuk_S.pdf.

99. Міщанин В. В. Індустріалізація як один із складових факторів радянської Закарпаття в 1944 – 1950 рр. / В. В. Міщанин // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – 2012. – Вип. 28. – С. 38–50 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuist_2012_28_7.

100. Нагайко Т. Життя селян на окупованій території України в роки Другої світової війни (за матеріалами центральних областей) / Т. Нагайко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 148–165 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/16.pdf.

101. Пастушенко Т. Будні нацистської окупації України у спогадах колишніх остарбайтерів / Т. Пастушенко // Сторінки воєнної історії України :

зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 166–175 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/17.pdf.

102. Пастушенко Т. В. Будні українських оstarбайтерів: боротьба за виживання (на матеріалах спогадів колишніх примусових робітників) / Т. В. Пастушенко // Український історичний журнал. – 2005. – № 6. – С. 160–176 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/6/11.pdf>.

103. Пастушенко Т. Між виживанням та опором: повсякдення військового полону в спогадах колишніх червоноармійців / Т. Пастушенко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 162–172 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/13.pdf.

104. Пастушенко Т. На маргінесі: соціально-політичне становище репатріантів у радянському суспільстві / Т. Пастушенко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2009. – Вип. 12. – С. 291–298 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/war/12/27.pdf>.

105. Пентер Т. "Робота на ворога" чи "примусова праця" у вугільній промисловості Донбасу під час окупації 1941 – 1943 рр. / Т. Пентер // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 34–41 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2005/1/3.pdf>.

106. Перехрест О. Відродження технічної бази сільського господарства України в 1943 – 1945 рр.: здобутки та не вирішені проблеми / О. Перехрест // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 2. – С. 176–181 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2009_2/materialy/2009_2/Perehrest.pdf.

107. Перехрест О. Г. Застосування нацистськими окупантами тактики "випаленої землі" в українському селі в період відступу з України / О. Г. Перехрест // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2005. – Вип. 9. – С. 211–214 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2005_9_64.

108. Перехрест О. Г. Сільське господарство України в 1943 – 1945 рр.: проблеми та результати відбудови / О. Г. Перехрест // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 92–109 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/3/6.pdf>.

109. Перехрест О. Г. Українське село в 1941 – 1945 рр.: економічне та соціальне становище: на пошану мільйонів українських селян, які

винесли тягар Великої Вітчизняної війни / О. Г. Перехрест. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. – 667, [1] с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-353-220-2/978-966-353-220-2.pdf>.

110. Перехрест О. Податкова політика радянської держави в українському селі в роки німецько-радянської війни / О. Перехрест // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 281–291 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/28.pdf.

111. Перехрест О. Сільськогосподарський потенціал України в геостратегічних та воєнних планах нацистської Німеччини / О. Перехрест // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2010. – Вип. 13. – С. 170–174 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2010_13/16.pdf.

112. Перехрест О. Тваринницька галузь сільського господарства України 1943 – 1945 рр.: проблеми та результати відродження / О. Перехрест // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2009. – Вип. 12. – С. 357–368 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/war/12/33.pdf>.

113. Першина Т. Реалії воєнної повсякденності в Україні, 1943 – 1945 рр. (деякі аспекти проблеми) / Т. Першина // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2010. – Вип. 13. – С. 202–215 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2010_13/19.pdf.

114. Першина Т. С. Формування управлінських кадрів в Західній Україні в 1944 – 1948 рр.: регіональні особливості / Т. С. Першина // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2009. – Вип. 12. – С. 299–312 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/war/12/28.pdf>.

115. Поїздник І. Перші дні "радянського життя" у спогадах греко-католицького та римо-католицького духовенства Східної Галичини / І. Поїздник // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2011. – Вип. 14. – С. 46–55 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2011_14/5.pdf.

116. Потильчак О. Японські військовополонені Другої світової війни на території України: до питання постановки проблеми / О. Потильчак // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. –

С. 302–308 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/30.pdf.

117. Рендюк Т. Румунська окупація території України у 1941 – 1944 роках (за новітніми румунськими джерелами) / Т. Рендюк // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2011. – Вип. 14. – С. 193–202 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2011_14/16.pdf.

118. Рожик Н. С. Західноукраїнське село : колективізація селянських господарств (1944 – 1952 рр.) / Н. С. Рожик, М. В. Сеньків // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія. – 2015. – Т. 23, вип. 23. – С. 117–125 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.via.dp.ua/index.php/VIA/article/viewFile/195/202>.

119. Сеньків М. Аграрна політика радянської держави щодо західноукраїнського села (1939 – 1941 рр.) / М. Сеньків // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2012. – Вип. 2. – С. 92–98 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2012_2/Article/20_Senkiv.pdf.

120. Слюсар Л. І. Модернізація шлюбу і сім'ї в Україні: особливості радянського періоду / Л. І. Слюсар // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 1. – С. 17–27 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/arhcive/19/2.pdf>.

121. Старка В. Відображення повсякденного життя західноукраїнського селянства в умовах суспільно-політичних трансформацій 1939 – 1941 рр. в документальній спадщині Греко-католицької церкви / В. Старка // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 117–120 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/6538/1/Starka.pdf>.

122. Старка В. Опір східногалицького селянства становленню радянської тоталітарної системи у 1944 – 1953 рр. / В. Старка // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2012. – Вип. 1. – С. 117–122 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2012_1/Articles/24_Starka.pdf.

123. Стефанюк Г. Політика нацистської окупаційної влади щодо східногалицького соціуму у 1941 – 1944 рр. / Г. Стефанюк // Сторінки

воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2009. – Вип. 12. – С. 169–176 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/war/12/15.pdf>.

124. Стецкевич В. Людність Наддніпрянщини в добу окупації: деякі аспекти життя і виживання / В. Стецкевич // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2010. – Вип. 13. – С. 125–136 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2010_13/13.pdf.

125. Стецкевич В. Українські землі під румунською окупацією 1941 – 1944 рр. у сучасному молдавсько-румунському дискурсі (короткий аналіз) / В. Стецкевич // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 176–189 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/18.pdf.

126. Стяжкіна О. В. Жінки України в повсякденні окупації: відмінності сценаріїв, інтенції й ресурси виживання / О. В. Стяжкіна // Український історичний журнал. – 2015. – № 2. – С. 42–66 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_2/journal_2015_2.pdf.

127. Хаджирадева В. П. Аграрні перетворення в Бесарабії в 1940 – 1941 рр. / В. П. Хаджирадева // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2004. – Вип. 8. – С. 284–286 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2004_8_86%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2004_8_86%20(1).pdf).

128. Шайкан В. О. Колабораціонізм в аграрній сфері на території рейхскомісаріату "Україна" та військової зони / В. О. Шайкан // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2005. – Вип. 9. – С. 219–221 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2005_9_66.

129. Щетніков В. Економічна складова румуно-німецької присутності в Трансністрії 1941 – 1944 рр. / В. Щетніков // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 173–188 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/14.pdf.

130. Яшан О. Повсякденне життя селян під час окупації 1941 – 1944 рр. (на матеріалах Центрального регіону України) / О. Яшан // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 2. – С. 173–176 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPUIst/2009_2/materialy/2009_2/Yashan.pdf.

Тема 13. УРСР у 1945 – 1991 рр.

Вивчення цієї теми слід розпочати з аналізу особливостей відбудови народного господарства та характерних рис соціально-економічного життя України в повоєнний період. Також необхідно звернути увагу на соціальні та економічні перетворення радянського режиму на західноукраїнських землях у цей час.

Потрібно з'ясувати, як вплинули на соціально-економічне становище України ініційовані М. Хрущовим сільськогосподарські кампанії, реформа управління промисловістю й будівництвом 1957 р. Особливої уваги заслуговують зміни, які відбулися в соціальній сфері УРСР у хрущовський період.

Необхідно звернути увагу на слабкі місця промисловості й сільського господарства УРСР та на зміни в соціальній структурі населення республіки у другій половині 60-х – першій половині 80-х років ХХ ст.

Особливої уваги заслуговують особливості економічної політики М. Горбачова та її вплив на Україну.

Рекомендована література до теми 13

1. Боковня В. М. Економічні реформи в УРСР/СРСР у 1953 – 1964 рр. / В. М. Боковня // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2014. – Вип. 14. – С. 179–181.

2. Булгакова О. В. Соціальні аспекти наслідків аварії на Чорнобильській АЕС мовою документів (до 30-річчя катастрофи) / О. В. Булгакова, Л. В. Ковпак, С. Л. Юсова // Український історичний журнал. – 2015. – № 3. – С. 142–145.

3. Вівчарик М. М. Українське село: етнонаціональний вимір (70-ті – середина 90-х рр.). – Київ : Ін-т історії України НАН України, 1998. – 199 с.

4. Давидович С. Ретроспективний аналіз аграрних перетворень радянської влади на Станиславщині / С. Давидович // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 1. – С. 146–153.

5. Земельне питання та аграрні реформи в Україні: доба 1917 – 1940 років / П. П. Панченко, Г. О. Глазунов, М. В. Присяжнюк та ін. ; М-во аграр. політики та продовольства України, Нац. акад. аграр. наук України, Держ. наук. с.-г. б-ка. – Київ : ФОП Корзун Д. Ю., 2011. – 484 с.

6. Економічна історія України: історико-економічне дослідження. У 2-х т. Т. 2 / [Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]. – Київ : Ніка-центр, 2011. – 696 с.

7. Історія українського селянства : нариси в 2-х т. / відп. ред. В. А. Смолій ; НАН України ; Ін-т історії України. – Київ : Наук. думка, 2006. – Т. 2 – 653 с.

8. Катальна М. В. Матеріальне забезпечення селянства УРСР у період хрущовської "відлиги" крізь призму повсякдення (1953 – 1964 рр.) / М. В. Катальна // Архіви України. – 2013. – № 2. – С. 70–78.

9. Киданюк А. В. Особливості підготовки західноукраїнського села до входження в нову систему соціально-економічних відносин (1944 – 1946 рр.) / А. В. Киданюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2009. – № 20 : Історичні науки. – С. 266–273.

10. Киданюк А. Машинно-тракторні станції в колективізації західноукраїнського села упродовж 1944 – 1950 рр. / А. Киданюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 3. – С. 128–133.

11. Киданюк А. Селянський опір радянській та колективізації західноукраїнського села (1944 – 1950 рр.) / А. Киданюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2011. – Вип. 1. – С. 178–185.

12. Киданюк А. Соціальне становище селян Західної України у 1944 – 1950 рр. / А. Киданюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 2. – С. 178–183.

13. Марчук О. А. Суспільне становище вчителів в УРСР (друга половина 1950-х – перша половина 1960-х років) / О. А. Марчук // Архіви України. – 2016. – № 2. – С. 78–86.

14. Міщанин В. В. Індустріалізація як один із складових факторів радянської Закарпаття в 1944 – 1950 рр. / В. В. Міщанин // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – 2012. – Вип. 28. – С. 38–50.

15. Надольський Й. Е. Депортаційна політика сталінського тоталітарного режиму в західних областях України (1939 – 1953 рр.) : монографія / Й. Е. Надольський. – Луцьк : Вежа, 2008. – 260 с.

16. Пастушенко Т. В. Остарбайтери з Київщини: вербування, примусова праця, репатріація (1942 – 1953) : монографія / Т. В. Пастушенко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2009. – 282 с.

17. Політичні протести й інакодумство в Україні (1960 – 1990): документи і матеріали / упоряд. В. М. Даниленко ; ред. кол. : В. Баран, Д. Бурім, В. Даниленко та ін. ; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Київ : Смолоскип, 2013. – 736 с.
18. Рожик Н. С. Західноукраїнське село: колективізація селянських господарств (1944 – 1952 рр.) / Н. С. Рожик, М. В. Сеньків // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія. – 2015. – Т. 23, вип. 23. – С. 117–125.
19. Рубльов О. С. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції, 20 – 50-ті роки ХХ ст. / О. С. Рубльов, Ю. А. Черченко. – Київ : Наук. думка, 1994. – 350 с.
20. Слюсар Л. І. Модернізація шлюбу і сім'ї в Україні: особливості радянського періоду / Л. І. Слюсар // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 1. – С. 17–27.
21. Сорока Ю. М. Населення західноукраїнських земель: етнополітичний та демографічний вимір, 1939 – 1950 роки : монографія / Ю. М. Сорока ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Київ. ун-т, 2013. – 415, [1] с.
22. Старка В. Опір східногалицького селянства становленню радянської тоталітарної системи у 1944 – 1953 рр. / В. Старка // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2012. – Вип. 1. – С. 117–122.
23. Україна на зламі історичних епох: формування нових виробничих відносин в аграрному секторі економіки сучасної України (1991 – 2000 рр.) / Л. Ю. Беренштейн, П. П. Панченко, С. С. Падалка та ін. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2000. – 395 с.
24. Хойнацька Л. М. Відновлення машинобудівної індустрії України та його соціальні наслідки (1943 – 1950 рр.) / Л. М. Хойнацька. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 232 с.
25. Юнгмайстер А. В. Военнопленные и интернированные на Украине и в Одесской области 1944 – 1951 гг.: взгляд изнутри / А. В. Юнгмайстер. – Одесса : Астропринт, 2007. – 149 с.
26. Aberg M. Paradox of Change: Soviet Modernization and Ethno-Linguistic Differentiation in Lviv, 1945 – 1989 / Martin Aberg // Harvard Ukrainian Studies. – 2000. – Vol. 24 (special issue). – P. 285–302.
27. Bridger S. The return of the family farm: a future for women? / Sue Bridger // Women in Russia and Ukraine / ed. by Rosalind Marsh. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1996. – P. 241–254.

28. Bridger S. Young women and perestroika / Sue Bridger // *Women and Society in Russia and the Soviet Union* / ed. by Linda Edmondson. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1992. – P. 178–201.

29. Buckley M. Glasnost and the woman question / Mary Buckley // *Women and Society in Russia and the Soviet Union* / ed. by Linda Edmondson. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1992. – P. 202–226.

30. Clem R. S. Demographic Change among Russians and Ukrainians in the Soviet Union: Social, Economic and Political Implications / Ralph S. Clem // *Ukraine and Russia in Their Historical Encounter* / ed. by Peter J. Potichnyi, Marc Raeff, Jaroslaw Pelenski, Gleb N. Žekulin. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, University of Alberta, 1992. – P. 277–295.

31. Filtzer D. Industrial working conditions and the political economy of female labour during perestroika / Donald Filtzer // *Women in Russia and Ukraine* / ed. by Rosalind Marsh. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1996. – P. 214–227.

32. Gitelman Z. Promised Land, Golden Land: Jewish Emigration from Russia and Ukraine / Zvi Gitelman // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1998. – Vol. 22 : Cultures and Nations of Central and Eastern Europe. – P. 127–164.

33. Ilic M. "General without armies, commanders without troops": Gorbachev's "protection" of female workers / Melanie Ilic // *Women in Russia and Ukraine* / ed. by Rosalind Marsh. – Cambridge ; New-York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1996. – P. 228–240.

34. Koropec'kyi I. S. A Century of Moscow-Ukraine Economic Relations: an Interpretation / I. S. Koropec'kyi // *Harvard Ukrainian Studies*. – 1981. – Vol. 5, No. 4 (December). – P. 467–496.

35. Marples D. An Insider's View of Chernobyl : an Interview with Yurii Risovannyi / Davis Marples // *Ukraine : From Chernobyl' to Sovereignty* / ed. by Roman Solchanyk. – Edmonton, Alberta : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1992. – P. 139–149.

36. Marples D. R. Chernobyl : a Six-Month Review / Davide R. Marples // *Journal of Ukrainian Studies*. – 1986 (Summer). – Vol. 11, No. 1. – P. 3–19.

37. Solchanyk R. Ukrainian-Jewish Relations : an Interview with Oleksandr Burakovs'kyi / Roman Solchanyk // *Ukraine: From Chernobyl' to Sovereignty* / ed. by Roman Solchanyk. – Edmonton, Alberta : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 1992. – P. 160–169.

38. Wheatcroft S. G. The Soviet Famine of 1946 – 1947, the Weather and Human Agency in Historical Perspective / Stephen G. Wheatcroft // *Europe-Asia Studies*. – 2012. – Vol. 64, No. 6 (August). – P. 987–1005.

39. Woroby P. Socio-economic Changes in the USSR and Their Impact on Ukrainians and Russians / Peter Woroby // *Ukraine and Russia in Their Historical Encounter* / ed. by Peter J. Potichnyi, Marc Raeff, Jaroslaw Pelenski, Gleb N. Žekulin. – Edmonton : Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, University of Alberta, 1992. – P. 296–326.

40. Бажан О. Г. Наростання опору політиці русифікації в Українській РСР у другій половині 1950-х – 1960-х рр. / О. Г. Бажан // *Український історичний журнал*. – 2008. – № 5. – С. 147–159 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/5/11.pdf>.

41. Баришполець М. Основні напрямки політики радянської держави у сфері трудових ресурсів (1943 – 1950 рр.) / М. Баришполець // *Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст.* – Київ, 2015. – Вип. 17. – С. 169–191 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/war_2015_17/war_2015_17.pdf.

42. Бондарчук П. М. Релігійна свідомість віруючих УРСР (1940 – 1980-ті роки): повсякденні прояви, трансформації / П. М. Бондарчук. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – 322 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/jittia/jittia_2012_3/jittia_2012_3.pdf.

43. Веселова О.М. Післявоєнна трагедія: голод 1946 – 1947 рр. в Україні / О. М. Веселова // *Український історичний журнал*. – 2006. – № 6. – С. 98–124 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/6/5.pdf>.

44. Ветров І. Від геополітичної стратегії – до економічного курсу: відродження економічного потенціалу України у 40 – 50-ті рр. ХХ ст. / І. Ветров // *Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст.* – Київ, 2012. – Вип. 15. – С. 189–200 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2012_15/15.pdf.

45. Ветров І. Засоби залучення трудових ресурсів до відбудови важкої промисловості України (1943 – 1950 рр.) / І. Ветров // *Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст.* – Київ, 2010. – Вип. 13. – С. 216–227 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2010_13/20.pdf.

46. Вронська Т. В. Зворотний бік війни: історичний та соціально-правовий портрет радянських оточенців / Т. В. Вронська, Т. В. Пастушенко // Український історичний журнал. – 2015. – № 2. – С. 22–41 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_2/journal_2015_2.pdf.

47. Гальчак С. Облік як форма контролю та стеження за репатріантами у повоєнному СРСР / С. Гальчак // Історія України: маловідомі імена, події, факти : зб. ст.– Київ : Ін-т історії України НАН України, 2008. – С. 316–326 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/histname/histname_2010_36/histname_2010_36.pdf.

48. Генєга Р. Я. Суспільний контекст українського національного руху на прикладі етносоціальних змін у складі й становищі населення Львова другої половини 1940-х рр. / Р. Я. Генєга // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 139–152 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/5/10.pdf>.

49. Голубко В. Є. Західноукраїнський селянин в умовах комуністичного режиму 1939 – 1953 рр.: пристосування та спротив / В. Є. Голубко, А. В. Середяк // Історія України: маловідомі імена, події, факти : зб. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2007. – Вип. 34. – С. 269–289 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/histname/34/16.pdf>.

50. Данилюк Ю. З. Опір духовенства і віруючих Російської православної церкви конформістські настроєним ієрархам РПЦ (50 – 80-ті рр. ХХ ст.) / Ю. З. Данилюк // Історія України: маловідомі імена, події, факти : зб. ст. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2005. – Вип. 31. – С. 161–175 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/histname_2005_31/histname_2005_31.pdf.

51. Зінченко Ю. І. Кримсько татарська проблема: історія та сучасність (до 60-річчя депортації) / Ю. І. Зінченко // Український історичний журнал. – 2004. 0 № 3. – С. 62–73 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2004/3/5.pdf>.

52. Інакодумство на Сумщині : збірник документів та матеріалів (1955 – 1990 роки) / [упоряд. В. Артюх, Г. Іванущенко, В. Садівничий]. – Суми : ВВП "Мрія" ТОВ, 2012. – 300 с. ; [Електронний ресурс] : іл. – Режим доступу : http://shron.chtyvo.org.ua/Artiukh_Viacheslav/Inakodumstvo_na_Sumschyni_Zbirnyk_dokumentiv_ta_materialiv_1955-1990_T1.pdf

53. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років : монографія / Г. Касьянов. – Київ : Либідь, 1996. – 224 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/5-325-00704-1/5-325-00704-1.pdf>.

54. Кузьменко Ю. В. Партійно-радянська номенклатура в умовах суверенізації УРСР (березень 1990 – серпень 1991 рр.) / Ю. В. Кузьменко // Український історичний журнал. – 2013. – № 4. – С. 26–39 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.history.org.ua/JournALL/journal/2013/4/4.pdf>.

55. Кульчицький С. В. Спроби реформ / С. В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 1998. – № 2. – С. 102–114 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/2/8.pdf>; 1998. – № 3. – С. 120–129. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/1998/3/11.pdf>.

56. Лисенко О. Є. Важкий шлях до миру: українське суспільство та влада у середині 1940 – на початку 1950-х рр. / О. Є. Лисенко // Український історичний журнал. – 2015. – № 5. – С. 19–42 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_5/journal_2015_5.pdf.

57. Лобода М. Трудові ресурси у важкій промисловості України під час нацистської окупації та у відбудовний період (1941 – 1950) / М. Лобода. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – 206 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-6082-5/978-966-02-6082-5.pdf>.

58. Мазило І. Залізничний транспорт України 1943 – 1950 рр.: наслідки окупації і проблеми відбудови / І. Мазило // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2008. – Вип. 11. – С. 351–356 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2008_11/35.pdf.

59. Мазило І. З історії залізничного транспорту України (1943 – 1950 рр.) / І. Мазило // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2013. – Вип. 16. – С. 148–155 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/war/war_2013_16/13.pdf.

60. Падалка С. С. Зміни у чисельності, економічній поведінці, потребах та цінностях селян України (1990 – 2000-ні рр.) / С. С. Падалка // Український історичний журнал. – 2013. – № 4. – С. 48–62 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/journal/journal_2013_4/journal_2013_4.pdf.

61. Падалка С. С. Українське село 1990 – 2000-х рр.: тенденції соціально-економічних змін / С. С. Падалка // Український історичний журнал. – 2008. – № 4. – С. 169–184 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/publ/231379>.

62. Парахіна М. Б. Особливості русифікації в УРСР у другій половині 1950 – першій половині 1960-х рр. (з історії мовної проблеми) / М. Б. Парахіна // Український історичний журнал. – 2014. – № 4. – С. 128–146 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2014_4/journal_2014_4.pdf.

63. Пастушенко Т. В. Спадок війни: політико-правове становище репатріантів у повоєнному радянському суспільстві / Т. В. Пастушенко // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 110–127 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/3/journal_2010_3.pdf.

64. Пастушенко Т. На маргінесі: соціально-політичне становище репатріантів у радянському суспільстві / Т. Пастушенко // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2009. – Вип. 12. – С. 291–298 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/war/12/27.pdf>.

65. Першина Т. С. Формування управлінських кадрів в Західній Україні в 1944 – 1948 рр.: регіональні особливості / Т. С. Першина // Сторінки воєнної історії України : зб. наук. ст. – Київ, 2009. – Вип. 12. – С. 299–312 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/war/12/28.pdf>.

66. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.): у 2-х кн., у 3-х ч. / відп. ред. В. М. Даниленко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Кн. 1, ч. 1–2. – 351 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/jittia/jittia_2010_2_1/jittia_2010_2_1.pdf.

67. Повоєнна Україна: нариси соціальної історії (друга половина 1940-х – середина 1950-х рр.): у 2-х кн., у 3-х ч. / відп. ред. В. М. Даниленко. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2010. – Кн. 2, ч. 3. – 336 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/jittia/jittia_2010_2_3/jittia_2010_2_3.pdf.

68. Рабенчук О. П. Соціальні настрої та поведінка населення України в період голоду 1946 – 1947 рр. / О. П. Рабенчук // Український історичний журнал. – 2006. – № 4. – С. 87–100 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/4/7.pdf>.

69. Соціальні трансформації в Україні: пізній сталінізм і хрущовська доба : колективна моногр. / [О. Г. Бажан, П. М. Бондарчук, В. К. Борисенко та ін. ; відп. ред. В. М. Даниленко ; ред.-упоряд. Н. О. Лаас]. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2014. – 698 с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7242-2/978-966-02-7242-2.pdf>.

70. Швидкий В. П. Бродяжництво й жебрацтво як елементи соціального життя в Україні у першій половині 1950-х рр. / В. П. Швидкий // Український історичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 149–169 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2007/1/11.pdf>.

71. Швидкий В. П. Голод 1946 – 1947 рр. як чинник сплеску девіантних явищ в Україні / В. П. Швидкий // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 142–164 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/1/11.pdf>.

Тема 14. Україна в 1991 – 2010 роках

На початковому етапі вивчення цієї теми слід з'ясувати, якою була економічна ситуація в Україні під час президентства Л. Кравчука. Потрібно звернути увагу на перші спроби ринкового реформування економіки України. Особливої уваги заслуговують ринкові реформи Л. Кучми (приватизація промислових підприємств, аграрна реформа та ін.). Слід простежити, як змінювалася економічна ситуація в Україні під час президентства Л. Кучми, В. Ющенко, В. Януковича, П. Порошенка.

Для вивчення цієї теми важливе значення має осягнення змін, які відбулися в 1991 – 2010 роках у соціальній структурі населення України. Слід звернути увагу на появу та зростання групи незаможних людей, виникнення олігархату. Особливої уваги заслуговує знелюднення українського села.

Рекомендована література до теми 14

1. Гайдуцький П. І. Аграрна реформа Л. Д. Кучми в Україні: історико-економічні аспекти / П. І. Гайдуцький // Економіка АПК. – 2015. – № 1. – С. 5–13.

2. Гайдуцький П. [І]. Аграрна реформа Л. Д. Кучми в Україні / П. [І]. Гайдуцький. – Київ : Інформ. системи, 2015. – 448 с.
3. Головка В. Українські фінансово-промислові групи в модернізаційних процесах 1991 – 2009 рр. : монографія / В. Головка. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2012. – 416 с.
4. 25 років незалежності : нариси історії творення нації та держави / [В. Головка, В. Даниленко, С. Кульчицький та ін.]. – Київ : Ніка-Центр, 2016. – 796 с.
5. Дзісяк Я. Тіньова економіка як елемент радянського суспільства та тенденції в незалежній Україні / Я. Дзісяк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2006. – Вип. 1. – С. 76–80.
6. Дорошенко С. Менталітет українського селянства і ставлення до праці: історія та сучасність / С. Дорошенко, Б. Крачковський // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1996. – Вип. 31 : Питання загальної історії. – С. 101–108.
7. Касьянов Г. Україна 1991 – 2007: нариси новітньої історії / Г. Касьянов. – Київ : Наш час, 2008. – 432 с.
8. Ковпак Л. В. Найближча історія: Україна 1945 – 2000 рр. / Л. В. Ковпак. – Київ : Наш час, 2007. – 248 с.
9. Ковпак Л. В. Соціально-побутові умови життя населення України в другій половині ХХ ст. (1945 – 2000 рр.) / Л. В. Ковпак. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2003. – 250 с.
10. Литвин В. М. Україна на межі тисячоліть (1991 – 2000 рр.) / В. М. Литвин. – Київ : Альтернативи, 2000. – 360 с. – (Україна крізь віки ; т. 14).
11. Лібанова Е. М. Бідність населення України: причини, масштаби, наслідки / Е. М. Лібанова. – Київ : Київ. нац. екон. ун-т, 2008. – 328 с.
12. Падалка С. С. Приватизація в Україні: перші підсумки та уроки (1991 – 2009) / С. С. Падалка. – Київ : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2010. – 362 с.
13. Плющ М. Р. Промисловість України у 80 – 90-ті роки: люди, проблеми, уроки / М. Р. Плющ. – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2002. – 335 с.
14. Рівень життя населення України : монографія / [Л. М. Черенько, О. О. Зотова, О. І. Крикун та ін.]. – Київ : Консультант, 2006. – 428 с.

15. Україна на зламі історичних епох: формування нових виробничих відносин в аграрному секторі економіки сучасної України (1991 – 2000 рр.) / [Л. Ю. Беренштейн, Г. П. Мигрин, П. П. Панченко та ін.] – Київ : Ін-т історії України НАН України, 2000. – 395 с.
16. Чопенко В. М. Знелюднення сільських територій України в умовах соціально-демографічної кризи / В. М. Чопенко // Економіка АПК. – 2016. – № 1. – С. 63–70.
17. Шатохін А. М. Зміни у соціальній структурі українського села у перехідний період / А. М. Шатохін // Економіка АПК. – 2001. – № 6. – С. 106–112.
18. Шатохін А. М. Соціологія села / А. М. Шатохін. – Київ : Наук. світ, 2000. – 271 с.
19. Швайка М. А. Економічні атрибути незалежності України / М. А. Швайка. – Київ : Київ. міжнар. гуманіт. ун-т, 2011. – 288 с.
20. Åslund A. Oligarchs, Corruption, and European Integration / Anders Åslund // Journal of Democracy. – 2014. – Vol. 25, No. 3 (July). – P. 64–73.
21. Åslund A. Why has Ukraine Failed to Achieve Economic Growth? / Anders Åslund // Economic Reform in Ukraine: the Unfinished Agenda / ed. by Anders Åslund, George De Menil. – London : M. E. Sharpe, 2000. – P. 255–277.
22. Khanin V. The Postcommunist Order, Public Opinion, and the Jewish Community in Independent Ukraine / Vladimir Khanin // Harvard Ukrainian Studies. – 1999. – Vol. 23, No. 1/2 (June). – P. 85–108.
23. Kravchuk R. S. Kuchma as Economic Reformer / Robert S. Kravchuk // Problems of Post-Communism. – 2005. – Vol. 52, No. 5 (September /October). – P. 48–58.
24. Kudelia S. The House that Yanukovich Built / Serhiy Kudelia // Journal of Democracy. – 2014. – Vol. 25, No. 3 (July). – P. 19–34.
25. Nello S. S. The Food Situation in the ex-Soviet Republics / Susan Senior Nello // Soviet Studies. – 1992. – Vol. 44, No. 5. – P. 857–880.
26. Shulman S. The Role of Economic Performance in Ukrainian Nationalism / Stephen Shulman // Europe-Asia Studies. – 2003. – Vol. 55, No. 2. – P. 217–239.
27. Безега Т. М. Трансформаційні перетворення української економіки на шляху до Європи (1991 – 2009 рр.) / Т. М. Безега // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. – 2009. – Вип. 22. – С. 99–106 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/natural/Nvuu/Ist/2009_22/012.htm.

28. Біла С. О. Досвід ліберального реформування української економіки (1991 – 2005 рр.) / С. О. Біла // Український історичний журнал. – 2006. – № 6. – С. 125–145 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2006/6/6.pdf>.

29. Головка В. Олигархи из города роз: становление и развитие крупного капитала Донбасса (1991 – 2014 гг.) / В. Головка. – Киев : Ин-т истории Украины НАН Украины, 2014. – 72, [2] с. ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7455-6/978-966-02-7455-6.pdf>.

30. Головка В. Формування первинного капіталу в умовах кризи управління українською промисловістю (1991 – 1998 рр.) / В. Головка // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки : міжвід. зб. наук. пр. – Київ, 2012. – Вип. 21. – С. 5–17 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/pro/pro_2012_21/2.pdf.

31. Дієсперов В. С. Історична доля українського селянства / В. С. Дієсперов // Економіка АПК. – 2009. – № 12. – С. 96–103 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/E_apk/2009_12/09_12_18.pdf.

32. Касьянов Г. Украина 1991 – 2007 : очерки новейшей истории / Г. Касьянов. – Киев : Наш час, 2008. – 480 с. ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-1530-04-0/978-966-1530-04-0.pdf>.

33. Касьянов Г. В. Система владних відносин у сучасній Україні: групи інтересу, клани та олігархія / Г. В. Касьянов // Український історичний журнал. – 2009. – № 1. – С. 160–180 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2009/1/12.pdf>.

34. Когатько Ю. Л. Бідність сільського населення України / Ю. Л. Когатько // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 1. – С. 32–43 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/23/3.pdf>.

35. Костюк Л. Нелегальна міграція в Україні: причини, наслідки для соціуму / Л. Костюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2010. – Вип. 1. – С. 168–171 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2010_1/materialy/2010_1/29_Kostyuk.pdf.

36. Кульчицький С. В. Суспільно-політичне й соціально-економічне становище України в 2010 – першій половині 2015 рр. / С. В. Кульчицький

// Український історичний журнал. – 2015. – № 3. – С. 154–175 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://history.org.ua/LiberUA/journal_2015_3/journal_2015_3.pdf.

37. Курило І. О. Тенденції народжуваності в Україні у контексті подальшої трансформації суспільства / І. О. Курило // Демографія та соціальна економіка. – 2006. – № 1. – С. 38–45 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11666/03-Kyrulo.pdf?sequence=1>.

38. Либанова Э. М. Демографические сдвиги в контексте социального развития / Э. М. Либанова // Демографія та соціальна економіка. – 2014. – № 1. – С. 9–23 ; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dse.org.ua/archive/21/1.pdf>.

39. Лібанова Е. М. Модернізація економіки України в контексті соціальних викликів / Е. М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2011. – № 1. – С. 24–38 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/15/2.pdf>.

40. Лібанова Е. М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність / Е. М. Лібанова // Економіка України. – 2014. – № 3. – С. 4–19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/EkUk_2014_3_2.pdf.

41. Лібанова Е. М. Нерівність за доходами в сучасній Україні / Е. М. Лібанова // Соціально-трудова відносина: теорія та практика : зб. наук. пр. – Київ, 2014. – № 2. – С. 26–35 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/stvttp_2014_2_4.pdf.

42. Лібанова Е. М. Новітні тенденції смертності населення України / Е. М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2006. – № 1. – С. 23–37 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11667/02-Libanova.pdf?sequence=1>.

43. Лібанова Е. М. Соціальні проблеми і соціальні важелі конкурентоспроможності української економіки / Е. М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2008. – № 2. – С. 5–19 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8926/01-Libanova.pdf?sequence=1>.

44. Лібанова Е. М. Соціальні проблеми модернізації української економіки / Е. М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 1. – С. 5–22 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/17/1.pdf>.

45. Малиновська О. А. Міжнародна міграція в контексті модернізації суспільства / О. А. Малиновська // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 1. – С. 77–86 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/17/8.pdf>.
46. Марченко І. С. Довготривале безробіття в Україні / І. С. Марченко // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 2. – С. 224–233 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/20/21.pdf>.
47. Мельниченко О. А. Бідність в Україні: сутність проблеми та шляхи її розв'язання / О. А. Мельниченко // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 2. – С. 124–131 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/18/12.pdf>.
48. Мельничук Д. П. Модернізація суспільства: теоретичні аспекти та практичні суперечності / Д. П. Мельничук // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 1. – С. 23–31 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/17/2.pdf>.
49. Мельничук Т. А. Динаміка чисельності та територіального розміщення сільського населення України (1989 – 2001 рр.) / Т. А. Мельничук // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2004. – Вип. 8. – С. 314–315 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2004_8_95%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/kafukraine/Downloads/Ukrsel_2004_8_95%20(1).pdf).
50. Недошитко І. Роль української діаспори США в економічному розвитку України (1991 – 2011 рр.) / І. Недошитко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2012. – Вип. 2. – С. 191–196 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/NZTNPU_ist/2012_2/Article/38_Nedoshytko.pdf.
51. Осипова І. І. Матеріальне становище населення України: суб'єктивні та об'єктивні оцінки / І. І. Осипова // Демографія та соціальна економіка. – 2005. – № 2. – С. 134–147 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11698/14-Osipova.pdf?sequence=1>.
52. Падалка С. С. Зміни у чисельності, економічній поведінці, потребах та цінностях селян України (1990 – 2000-ні рр.) / С. С. Падалка // Український історичний журнал. – 2013. – № 4. – С. 48–62 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2013/4/6.pdf>.
53. Падалка С. С. Українська приватизація у системі відносин: влада – суспільство – індивід (1991 – 2011 рр.) / С. С. Падалка // Укра-

їнський історичний журнал. – 2011. – № 4. – С. 77–92 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2011/4/6.pdf>.

54. Падалка С. С. Українське село 1990 – 2000-х рр.: тенденції соціально-економічних змін / С. С. Падалка // Український історичний журнал. – 2008. – № 4. – С. 169–184 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/4/13.pdf>.

55. Палига Є. М. Історичні трансформації господарств населення / Є. М. Палига, О. Ю. Бігальська // Наукові записки [Української академії друкарства]. – 2012. – № 1. – С. 71–77 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_2012_1_11.

56. Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку / [С. Ю. Аксьонова, В. Г. Бялковська, О. А. Васильєва та ін.]. – Київ : Основа-Принт, 2009. – 247, [1] с. ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.unfpa.org.ua/files/articles/1/75/Family-ukr-WEB_copy.pdf.

57. Слюсар Л. І. Сім'я в сучасній Україні: інституційна криза чи постіндустріальна трансформація? / Л. І. Слюсар // Демографія та соціальна економіка. – 2007. – № 1. – С. 28–38 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11686/03-Slusar.pdf?sequence=1>.

58. Федоренко Я. А. Соціальні перетворення у сучасному українському селі: перспективи та проблеми / Я. А. Федоренко // Український селянин : зб. наук. пр. – Черкаси, 2012. – Вип. 13. – С. 239–242 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrsel_2012_13_82.

59. Федоренко Я. Міграційні процеси в українському селі у процесі реформування аграрного сектору (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) / Я. Федоренко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія. – 2014. – Вип. 1, ч. 2. – С. 64–67 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/hystory/2014_1_2.pdf.

60. Черенько Л. М. Нерівність у доходах: стан і можливі наслідки та шляхи подолання негативних тенденцій / Л. М. Черенько // Демографія та соціальна економіка. – 2004. – № 1–2. – С. 110–115 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11834/13-Cherenko.pdf?sequence=1>.

61. Черенько Л. М. Новий погляд на проблему української бідності / Л. М. Черенько // Демографія та соціальна економіка. – 2008. – № 1. – С. 75–84 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8932/06-Cherenko.pdf?sequence=1>.

62. Черенько Л. М. Нові форми бідності в Україні: основні прояви та оцінка масштабів явища / Л. М. Черенько // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 1. – С. 11–21 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/23/1.pdf>.

63. Черенько Л. М. Специфіка формування та прояву нерівності в Україні / Л. М. Черенько // Демографія та соціальна економіка. – 2013. – № 2. – С. 60–69 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dse.org.ua/archive/20/6.pdf>.

64. Черенько Л. М. Сучасні особливості формування рівня життя населення України / Л. М. Черенько // Демографія та соціальна економіка. – 2007. – № 2. – С. 140–154 ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8748/12-Cherenko.pdf?sequence=1>.

Зміст

Вступ.....	3
Тема 1. Розвиток господарства та суспільства на українських землях у докиївський період	5
Рекомендована література до теми 1.....	5
Тема 2. Господарство й суспільство Київської Русі та Галицько-Волинської держави.....	13
Рекомендована література до теми 2.....	13
Тема 3. Соціально-економічне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського та Польської Корони	18
Рекомендована література до теми 3.....	19
Тема 4. Соціально-економічний розвиток України у складі Речі Посполитої.....	26
Рекомендована література до теми 4.....	26
Тема 5. Соціально-економічне становище українських земель у середині XVII – XVIII ст.	33
Рекомендована література до теми 5.....	33
Тема 6. Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	48
Рекомендована література до теми 6.....	48
Тема 7. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій в другій половині XIX ст.	60
Рекомендована література до теми 7.....	61
Тема 8. Україна на початку XX ст. Українські землі в період Першої світової війни.....	78
Рекомендована література до теми 8.....	78
Тема 9. Українські землі в період національно-демократичної революції 1917 – 1921 рр.	95
Рекомендована література до теми 9.....	96
Тема 10. Радянська Україна в міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.)	102
Рекомендована література до теми 10.....	102
Тема 11. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період (1921 – 1939 рр.)	113
Рекомендована література до теми 11.....	113

Тема 12. Соціальні та економічні зміни на українських землях у роки Другої світової війни	119
Рекомендована література до теми 12.....	120
Тема 13. УРСР у 1945 – 1991 рр.....	136
Рекомендована література до теми 13.....	136
Тема 14. Україна в 1991 – 2010 роках	144
Рекомендована література до теми 14.....	144

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

**Бібліографічний покажчик
для студентів усіх спеціальностей
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Баличева** Лариса Вікторівна
Добрунова Людмила Едуардівна
Мацюцький Віктор Миколайович
Пастушенко Андрій Олександрович

Відповідальний за видання *О. С. Черемська*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2017 р. Поз. № 203 ЕВ. Обсяг 154 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*